

ОРЛѢАНЬСКА ДѢВА.

РОМАНТИЧНА ТРАГЕДІЯ ФРИДРИХА ШІЛЛЕРА.

На малорускій языкъ переложивъ

ЕВГЕНІЙ ГОРНИЦКІЙ.

Накладомъ Тов. им. Шевченка.

У ЛЬВОВѢ, 1889.

Зъ друкарнѣ Товариства имени Шевченка,
підъ зарядомъ К. Беднарского.

ОРЛѢАНЬСКА ДѢВА.

РОМАНТИЧНА ТРАГЕДІЯ ФРИДРИХА ШІЛЛЕРА.

На малорускій языкъ переложивъ

ЕВГЕНІЙ ГОРНИЦКІЙ.

79136

Накладомъ Товариства имени Шевченка.

У ЛЬВОВѢ, 1889.

Зъ друкарнѣ Товариства имени Шевченка,
подоъ зарядомъ К. Беднарского.

260p

Передрукъ зъ „Зорѣ“.

ДЪСВІ ЛИЦЯ:

Кароль VII., король французскій.

Королева Изабб, его мати.

Агнета Сорель, его любка.

Филипп Добрый, его родичь, князь бургундскій.

Графъ Диноа, бастардъ орлеанскій.

Ля-Гиръ }
Ди-Шатель } королевскі офицеры.

Архіепископъ Ремскій.

Шатиллонъ, рыцарь зъ Бургундіѣ.

Рауль, рыцарь зъ Льотарингіѣ.

Тальботъ, воевода англійскій.

Ліонель }
Фастольфъ } англійскі полководцѣ.

Монгомери, Валієць.

Радні мѣста Орлеану.

Англійскій герольдъ.

Тібо д' Аркъ, богатый селянинъ.

Маргота

Люйзбнъ } его доньки.

Іоанна

Етьєнъ

Кльодъ Мари } ихъ женихи.

Раймонъ

Бертранъ, другій селянинъ.

Поява черного рыцаря.

Углярь и его жѣнка.

Войско и народъ, королевска служба коронна, епископы, монахи, маршалы, городскі достойники, дворяне и инші лица королевской дружины.

ПРОЛОГЪ.

Сѣльска околиця.

Зѣ переду по правѣй сторонѣ икона въ каплицѣ, по лѣвѣй вы-
сокій дубъ.

Я В А І.

Тібо д' Аркъ ёго три дочки. Три молоді ѡвчарѣ,
ихъ женихи.

Тібо. О такъ, сусѣды милі! Днесъ вѣльній
Граждане мы, и нынѣ ще панами
Землѣ старои, що дѣды орали;
Хто вѣсть, хто завтра намъ царити буде!
Бо вже повсюду горді Англичане
Прапоръ побѣдный свѣй въ гору пѣдняли,
Ихъ конѣ допчуть цвѣтомъ вкрыті нивы,
Парижъ принявъ ихъ гордеє рицарство
Й стара корона вожда Дагоберта
Красить потомка изъ чужого роду;
А царскій сынъ мовъ той втѣкачъ скитаєсь
Въ своѣй державѣ безъ кута и хаты,
Бо зъ ворогами ёго родичъ близькій
И першій зъ парѣвъ заключивъ союзъ!
— То всё веде на нѣго вража мати!
Навкругъ всё села и мѣста въ огни;
Клубами дыму идъ долину тихѣй
Що разъ спустошене зближає ся страшне.
Тому-жь, сусѣды милі, днесъ изъ Богомъ —
— Отъ, поки подумати можъ, — рѣшаюсь
Обезпечити донѣ. Имъ доконче
Защиты сильной тра въ тяжкихъ потребахъ,
Любовь бо вѣрна всё навчить стерпѣти.

(До першого бвчаря.)

Етьєнъ, ходи но! Ты сватавъ Маріотку.
Въ васъ поля разомъ, тѣлько черезъ между
И серця разомъ, — добра то надѣя,
Основа сильна щасного подружя!

(До другого.)

А Кльдѣ Мари! И ты мовчишь; кохана
Люйзонъ моя вже очи опустила?
Чи-жь маю серця, що знайшлись, дѣлити
Для того, що у васъ богацтвъ нема?
Хто днесъ богатый? Дѣмъ и що въ стодолѣ,
То певна добычъ ворога, пожоги —
Та вѣрнїи груди мужчины сильного
Въ тяжкихъ часахъ крѣвля то непохибна.

Люйзонъ. О батьку милый!

Кльдѣ Мари. О Люйзонъ!

Люйзонъ (оббѣмає Іоанну.) **Сестричко!**

Тібо. По трицять моргѣвъ грунту дамъ я кождѣй,
Та ще и хату, оббѣств, худобу;
Благословивъ мя Богъ — и вамъ поможе!

Маріо (оббѣмаючи Іоанну.)

Втѣшь батька, любко, за примѣромъ нашимъ,
Щобъ днесъ потрѣйна радѣсть засіяла!

Тібо. Идѣть же, ладьте, — завтра весѣля,
Бо хочу, щобъ у насъ втѣшались всѣ.

(Двѣ пары ѣдходять, оббѣнявшись.)

Я В А П.

Тібо. Раймонъ. Іоанна.

Тібо. Жанетко, сестры весѣля справляють;

Ихъ щастѣ виджу, тай старый радѣю, —

Ты тѣлько, сердце любе, ты грызешь мя.

Раймонъ. Пождѣть! За що картати вамъ доньку?

Тібо. Отъ бравый сей та чесный молодець,
 Що му рѣвнѣ не найдешъ въ тѣмъ селѣ,
 Онъ щиро полюбивъ тебе; — мабуть
 Три лѣта вже тя сватає та жде,
 Чей вже сповнить ся то, що серце хоче!
 Безъ сердца, зимно, ты го ђдцыхаєшь
 И ще нѣкому зъ хлопцѣвъ не удалось,
 Щобъ разъ узрѣти твоѣй усмѣхъ вѣчливый.
 Въ маю лѣтъ юныхъ наче цвѣтка сяєшь,
 Твоя весна вже ту — то часъ надѣвъ,
 И цвѣтка жизни гарно вже розцвилась.
 Но дармо жду я, щобъ вже разъ розцвивъ ся
 Цвѣтокъ изъ неи нѣжної любви,
 Доспѣвъ и выдавъ золотіи плоды!
 О, то зовсѣмъ не тѣшитъ мя; мабуть
 Въ тобѣ природа тяжко поблудила.
 Не люблю сердца, що жестоко, зимно
 Въ собѣ заперлось въ дняхъ чувства й любви.

Раймонъ. Пождѣть но, батьку! Бо любовь Іоанны
 То благородный, нѣжный оwoчь неба,
 Котрый поволи, тихо дозрѣває.
 Тенерь ще любить по скалахъ гуляти,
 Она боить ся ще зѣйти въ долину,
 Степу вѣльного не ђддасть за хату,
 Той захистъ людскій, де журба вселилась.
 Неразъ дивлюсь на ню зъ долины сеи:
 Горѣ стоять гѣрская мовь цариця
 Помѣжь ђвцями, и поважнымъ зоромъ
 Въ маліи, земнѣй дивить ся краины;
 Здаєсь она тогдѣ чимсь вышимъ бути,
 Немовъ єѣ не сѣ вѣки зродили.

Тібо. То власне, що не буду я терпѣти.
 Єѣ не тѣшитъ и сестерь подруже,

Она бѣжить все мѣжь пустіи горы;
 Не чути ще й пѣвнѣвъ, еи уже нема!
 Въ годинѣ страшнѣй якъ то кождый радо
 Горнесь до другихъ, — а она летить,
 Якъ той пугачь, що въ нѣчь летить глухую,
 Въ то темне царство ночи, марь поганыхъ;
 На роздорожю стане и потайно
 Начне зъ тѣрскимъ повѣтремъ говорити.
 Чому же тоє мѣсце выбирає?
 И власне ѓвцѣ тамтуда жене?
 Дивлюсь и бачу: по цѣлыхъ годинахъ
 Сидить, думає пѣдъ Друидѣвъ дубомъ,
 Що го минає всяка живина.
 Бо страшно тутки; зла якась сила
 Въ тѣмъ клятѣмъ дубѣ свѣй зробила храмъ,
 Мабуть зъ часѣвъ ще древнѣго поганьства.
 Старіи люде наші повѣдають
 О дубѣ клятѣмъ лянчии сказки: —
 Коли галуземъ вѣтеръ захитає,
 То чути звукѣвъ мову чудовую!
 Якъ самъ разъ йшовъ я коло того дуба —
 Вже було темно, нѣчь вже наступала, —
 Глянувъ, сидить якась тамъ чарѣвница;
 Она помалу зъ пѣдъ широкой плахты
 Руку сухую простягла до мене,
 Такъ я зачавъ втѣкати, що ся дало,
 Вручивши Господеви душу грѣшну!

Раймонъ. Святой иконы ближина блаженна,
 Що тамъ небесный розливає миръ,
 Веде ю тамъ, а не дѣло чортѣвке.

Тібо. О нѣ! Не дармо то бувають въ мене
 Чудніи сны и привиды трѣвожніи.
 Три разы вже я видѣвъ, якъ она сидѣла,

Десь въ Ремѣ, на престолѣ нашихъ королѣвъ;
 Чоло красивъ ѣй дїядемъ блискучій,
 Зъ семи звѣздами, скиптръ въ рукахъ тримала,
 Три бѣлі выросли леліѣ зъ него, —
 А я, отецъ и сестры бачъ обѣ
 И всѣ князѣ, и графы и владики,
 Ба навѣтъ самъ король клонивъ ся передъ нею.
 Куда тѣй славѣ до моеи хаты?
 О, то глубоке падене вѣстити!
 Той сонъ мовъ образъ вказуе менѣ
 Пустого сердца суѣту и гордѣсть.
 Она встыдаєсь простоты своеи,
 Бо красотою Богъ вкрасивъ ѣй тѣло,
 Чудеснымъ даромъ ю благословивъ,
 И надѣливъ ю бѣльшь, якъ другї дѣти,
 Тожъ грѣхъ гординѣ въ душу ѣй вселивъ ся.
 А черезъ гордѣсть ангелы упали
 И невѣ дїяволь душѣ людскї ловить.

Раймонъ. О, хто-жь думає красше и честнѣйше,
 Якъ ваша добра дочь? Она-жь не служить
 Охотно старшимъ и своимъ сестрамъ?
 И хотъ она и лучша по надѣ всѣхъ,
 Однакъ дивѣтъ ся, якъ она бере ся,
 Мовъ наймичка до найтяжшого труда;
 Въ еи рукахъ прегарно все веде ся,
 И череда и вся работа въ поли.
 Вѣ всемъ, що робить, лє ся всеюды щастє.

Тїбо. Надмѣрне щастє, правда! Мене-жь ажъ лякъ
 И дрощъ збирає, якъ его згану.
 Та вже досыть о тѣмъ! Мовчати буду,
 Дѣтя свое не буду я винити;
 Нѣчо менѣ, якъ тѣлько помолитись,
 Остеречи! Отсе моя повиннѣсть!

Лиши той дубъ, не будь сама, датино!
 О пѣвночи не йди шукати зѣлля
 И не вари го и въ пѣску не значь!
 Бо легко злющихъ духѡвъ подразнити;
 Лежать они и ждуть укритї тихо,
 А скоро вчуютъ, нападуть сейчасъ.
 Не будь сама, бо на пустинѣ чортъ
 Самого Бога не боявь кусити!

Я В А Ш.

Надходить Бертранъ зъ шеломомъ въ руцѣ.

Тїбо, Раймонъ, Іоанна.

Раймонъ. Цить, цить! Отъ Бертранъ вже вертає зъ мѣста.
 Що ѡнъ несе?

Бертранъ. Вы дивитесь на мене,
 Немовѡбы диво. Чи не на то хїба,
 Що ту въ руцѣ?

Тїбо. А такъ! Томужь скажѣть,
 Якъ вамъ до рукъ попавъ ся ѡнъ, на що-жь
 Несете знакъ сей злый въ долину тиху?

(Іоанна, що въ обохъ попередныхъ явахъ тихо на боцѣ стояла,
 замѣчає тое и приступає близше.)

Бертранъ. Ледви сказать успѣю, якъ ся рѣчь
 Попала ми до рукъ. Я куповавъ
 Знарядъ желѣзный въ мѣстѣ, въ Вокулѣрь;
 Великій натовпъ бувъ на тѡмъ торзѣ,
 Бо власне, що и збѣглый людъ приспѣвъ
 Ѡдъ Орлеану зъ вѣстями лихими;
 Въ страху всѣ люде зъ мѣста позбѣгались.
 Якъ я крѡзь тую товпу продираюсь,
 Якась припала циганка до мене
 Зъ отсимъ шеломомъ, тай свѡй острый збръ
 Упяла въ мене й каже: гейно, друже!

Я знаю, вамъ бы треба шишака,
 А отъ купуйте, дешево вамъ пушу!
 Иди си, кажу їй, до воякѣвъ,
 Я прецѣнь хлопъ, на що менѣ шелома!
 Она же не вступаєсь й каже:
 Нѣхто не скаже днесь, що не потреба
 Ђму шелома. Днесь крѣвля сталева
 Вартує бѣльшь, якъ камѣнна палата.
 И гнала мя по мѣстѣ, напихала
 Шеломъ менѣ, хоть я го не хотѣвъ.
 Я взрѣвъ, що ѣнъ бувъ красный и лискучій
 И вартъ рицарской головы якої; —
 Ще го въ руцѣ недовѣрчиво важу,
 Роздумуючи приключку чудну,
 Такъ баба звикла ми зъ очей, тай скоро
 Пѣрвавъ ю натискъ люду изъ собовъ,
 Въ моѣй руцѣ же сей шеломъ лишивъ ся.

Юанна (скоро и жадно кидаєсь за нимъ.)

Шеломъ ми дайте!

Бертранъ. И на щожъ вамъ того?

То не нарядъ для головы дѣвочой.

Юанна (вырываетъ му шеломъ)

Шеломъ єсть мѣй, менѣ належить ѣнъ!

Тібо. Що їй пришло на гадку?

Раймонъ. Погодѣть!

Бо їй годить ся той военный стрѣй,
 Въ єи бо груди бє ся мужне сердце.
 Згадайте тѣлько, якъ она здавила
 Пестрого вовка, лютого звѣря,
 Що деръ худобу на пострахъ пастухамъ.
 Отся самая дѣвка, мовбы львица,
 Боролась зъ вовкомъ и ягня ѣдбила,
 Що вже въ кровавѣй пащѣ уносивъ.

Яку бы й голову шоломъ сей вкрывъ,
Такъ не украситъ ѓнъ лучшою...

Тібо (до Бертрана) Кажѣтъ,

Якелучилось лихо на вѡйнѣ?

Втѣкаючі що кажуть?

Бертранъ. Богъ нехай

Царя хоронитъ и спасе нашъ край!

Поборені мы въ двоухъ великихъ битвахъ, —

Въ само, бачь, сердце Франціѣ вдеръ ся ворогъ;

Пропали землѣ всѣ ажъ по Лѡару.

Теперь зѡбравъ ѓнъ силу превелику

И Орлеанъ ставъ въ коло обсаджати.

Тібо. Най Богъ царя хоронитъ намъ!

Бертранъ. Пушокъ

Велику тьму звели изъ всѣхъ сторѡнѣ.

И мовбы темно-чорнї пчѡлѣ роѣ,

Що въ день горячїй улїй окружають,

И мовбы сарана, що свѣтъ втемняе,

Паде мовъ хмара и на милѣ вколо

Покрые поля непрозримо врявовѣ, —

Такъ отъ злетѣла въ землѣ Орлеанскї

Военна хмара народѡвѣ всѣлякихъ;

Таборъ цѣлый же гомонитъ глухою

Запутаниною зѡ всѣхъ говорѡвѣ.

Бо и дугїй Бургундецъ володаръ

Привѣвъ до бою дружины свои;

И Лѡодїйцѣвѣ, Люксембургцѣвѣ сотнѣ,

И тыхъ, що зъ Генегаву, що зъ Намиру,

И що живутъ въ Брабанціи щасливѡи,

Розкѡшнїи людѣ зъ Гандавы, що у шовкахъ

И аксамитахъ ходитъ, людѣ Зеландскїи,

Котрыхъ мѣста вже въ мори ся купають,

Голяндцѣвѣ, що товаръ годують славнїи,

Зъ Утрехту й тыхъ, що зъ Фризѡвъ украины,
 Що въ ледовый бѣгунъ глядять, — всѣ йдутъ
 За покликомъ могучого Бургунда,
 И конче хочуть взяти Орлеанъ!

Тібо. Проклятый тричи най буде роздоръ,
 Що такъ рѡдню свою проти рѡднѣ веде!

Бертранъ. И навѣть ту стару царицю видко,
 Ту горду Изабѡ, Баваръ княгиню,
 Якъ вкрыта въ сталь по таборѣ кружить
 И ворохобить ѣдкими словами
 Всѣ народы на ту свою дитину,
 Що ю носила въ лонѣ материньскѡмъ!

Тібо. Прокляте ѣй! Нехай ю Богъ колисѣ
 Скарае, якъ ту горду Есавель!

Бертранъ. Страшный Сельсберъ той, що мѣста руйнуе,
 Осаду власноручно править;
 А зъ нимъ той Ліонель, львина душа,
 Тай Тальботъ, душегубнымъ що мечемъ
 У битвѣ людъ неначе бы косивъ.
 И въ своволѣ ще зухвало клялись,
 Що будуть соромити честь дѣвочу,
 Оружныхъ же оружемъ мордувати!
 Чотыри вежѣ вывели високо
 Геть выше мѣста; зъ ѡдтамъ графъ Сельсберъ
 Слѣдитъ всѣ зоромъ бажнымъ душегубства,
 Числити весь людъ по улицяхъ бѣжучій.
 Вже много тысячь сотнаревыхъ кулъ
 На мѣсто впало и церквей богато
 Дягло въ руинѣ; а и царска вежа
 Нотръ-Дамъ схилила голову високу.
 Та ще пѡдкопы пѡдъ городъ заклали:
 На дѣйстнѡмъ пеклѣ мѣсто спочивае,

Зъ тремтячимъ сердцемъ жде години той,
Въ котрѣй пѣдъ грому ударомъ скипить.

(Іоанна слушае зъ напруженою увагою и кладе
щеломъ на голову.)

Тібо. А де-жь подѣлись рицарѣ хоробрѣ,
Сентрейль, Ля-Гіръ и Франціѣ застава
Герой Бастардъ, що такъ ажъ ворогъ
Загнавъ ся безъ опоры напередъ?
А де-жь самъ царь? Чи тѣлько придивляеь
Державы горю и руинѣ мѣстѣ?

Бертраиъ. Въ Шінонѣ король зъ цѣлымъ дворомъ своимъ,
Но вѣйска вже нема, нема чимъ битись.
Що-жь вдѣ смѣлый вождъ, рамя рицарске,
Коли всю силу вѣйска лякъ пронявъ?
Переполохъ, мовъ Богъ его зъсылае,
Вселивъ ся въ сердца навѣтъ наймужнѣйшѣ;
И дармо покликъ гомонить князѣвъ,
Бо наче ѓвцѣ куплять ся боязко,
Коли вите хищного вовка чують,
Такъ и Французъ забувши давню славу
За крѣпостями глядае охороны.
Одень рицаръ лишъ мужній, — чувъ я въ мѣстѣ, —
Зѣбравъ малую дружину и тягне
До короля въ шѣнайцятъ хоруговъ.

Іоанна (скоро.) Якъ звесъ рицаръ той?

Бертраиъ. **Бодрикуръ.** Но тяжко
Уйде ѓнъ сѣтямъ шпигунѣвъ ворожихъ,
Котрѣ въ два полки въ слѣдъ ему ступають.

Іоанна. А де-жь рицаръ той есть? Скажѣтъ, сли звѣстно.

Бертраиъ. Стоить ѓдъ Вокулеръ на день дороги.

Тібо (до Іоанны.) А що-жь тобѣ по сѣмъ? Таке пытаеь,
Що дѣвчинѣ пытати не годилось.

Бертраиъ. Но що-жь, дѣзнавши ся, що ворогъ сильный,

А помочи бдѣ короля не буде,
 Веѣ однодушно въ Вокулерѣ рѣшились,
 Що треба покорити ся Бургунду.
 Бо такъ спасемъ ся бдѣ ярма чужого,
 Збстанемъ при давнѣй родинѣ царскѣй;
 Ба й може зновъ придемъ пѣдъ давне царство,
 Сяи Франки и Бургунды помирать ся.

Іоанна (одушевлена.)

Не згадуйте про згоду, здачу, миръ!
 Спаситель йде, зброить ся до борбы:
 Таланъ врага упаде тутъ, пѣдъ Орлеаномъ!
 Сповнилась мѣра; вже до жнивъ онъ зрѣлый,
 Вже дѣва зъ серпомъ своимъ, бачте, йде,
 И выжне засѣвъ весь его гординѣ.
 Здѣйме она изъ неба тую славу,
 Що онъ високо на звѣздахъ повѣсивъ.
 Не бѣйтесь! Не втѣкайте! Закъ ще жито
 Пожовкне, й закъ ся кругъ луны сповнить, —
 То жаденъ кѣнь англійскій не напѣ ся
 Воды изъ филь ревучои Льоары.

Бертранъ. О такъ! Чудесь уже нема на свѣтѣ!

Іоанна. Ще чуда дѣють ся. — Голубка бѣла

Злетить, орлинымъ духомъ нападе
 На тыхъ шулѣкъ, що рвуть ея землю,
 Звалить и здооче гордого Бургунда,
 Що зрадивъ край; сторукого Тальбота,
 Що небеса насильно хоче взяти,
 И Сельсбера, сквернителя церквей,
 И тыхъ островникѣвъ зухвалыхъ
 Мовъ череду овецъ геть пожене.
 И Богъ зъ невѣ буде, Богъ всеильный брани.
 Слабу, дрожачу плоть Онъ избере,

И черезъ нѣжну дѣву вознесе
 Онъ честь свою, — бо Онъ есть всемогучій!

Тібо. Якій нечистый се посѣвъ тебе?

Раймонъ. Шеломъ єѣ воєнно вдушевляє;
 Дивѣтъ на вашу дочь! Якъ блисло око,
 Якимъ огнемъ єи лице горить!

Іоанна. Той край бы мавъ упасти? Славы край,
 Той найкрасшій изъ всѣхъ, що вѣчне сонце
 Въ своимъ окрузѣ видить, — земскій рай,
 Що Богъ го стереже мовъ зѣнки въ оцѣ,
 Чуже ярмо носити мавъ бы онъ!
 Розбилась ту поганьства мѣць. Ту першій
 Взнѣсь ся крестъ святой, знамя спасеня;
 Ту тѣло Людвига лежить святого;
 Брусалима зъ ѡдси добували!

Бертранъ (зачудований.)

Чи чуєте! И де-жь она набрала
 Объявленя такого? Батьку Аркъ,
 Чудесную доньку вамъ Господь давъ!

Іоанна. И мы царѣвъ своихъ не мали-бъ мати,
 Пануючихъ князѣвъ изъ своего роду?
 Король, що не вмирає, мавъ бы вмерти?
 Король, що стереже святого плуга
 И полонинъ, що нивамъ плѣдъ дає,
 Що крепакамъ дає на волѣ жити
 И города своимъ престоломъ слонить,
 Безсильныхъ стереже, лихихъ лякає,
 Безъ зависти, бо найбѣльшій надъ всѣхъ, —
 И чоловѣкъ и ангель милосердя
 На тѣй земли ворожбѣ! Бо престоль
 Царѣвъ, той золотый, то той покровъ
 Для кривдженныхъ ѡдъ всѣхъ: ту спочиває
 И власть и милосордє; ту дрожить

Виновный всякъ а правый йде зъ довѣремъ
 И барашкуе зъ львами коло трону.
 А царь чужій, що йде изъ за границь,
 Въ котрого ту нема святыхъ останкѣвъ
 Вмерлыхъ дѣдѣвъ, чи жь може край любити?
 Що зъ молодцями нашими не живъ,
 Котрому не до сердца нашъ говѣръ,
 Чи жь буде батькомъ намъ, такъ якъ сынамъ?

Тібо. Най Богъ царя и Францію хоронить!
 Мы хлопы супокѣйні, и не намъ
 Зъ мечемъ вганяти на коняхъ военныхъ.
 Тожь тѣлько слухаймо и ждѣмо тихо,
 Кого побѣда въ насъ царемъ поставить.
 Военне щасте есть то засудъ Божій;
 А нашимъ паномъ буде, хто прийме
 Святе помазане й корону въ Ремъ.
 Тожь до работы намъ! Ходѣмъ! Най кождый
 Пѣклуеь тымъ, що ближе. Най вельможь,
 Князѣ землѣ о край кидають жребій!
 Мы можемъ тихо на неладъ глядѣти,
 Недвижно бо стоять земля у насъ!
 Нехай огонь спалить селища нашѣ
 Най здопчуть вражѣ конѣ нашѣ нивы, —
 Нова весна явить новіа плоды,
 И скоро стануть хаты нашѣ знова!
 (Выходятъ все окрѣмъ Іоанны.)

Я В А ІV.

Іоанна (сама.) Пращайте горы, полонины любѣ,
 Пращайте милѣ, тихѣ байраки!
 До васъ Іоанна бѣльше вже не прийде.
 Она прашаеь зъ вами на всегда!
 Луги, що я васъ пѣдливала, — гаю,

Що я тя насадила, зеленись!
 Пращайте вы печери и керницѣ!
 Луно, ты милый голосе ярбѣвъ,
 Що часто гомонилась пѣснь мою, —
 Иоанна йде, и не поверне ту!

Вы мѣсяця всѣ тихого щастя мого,
 Лишаю васъ по за собовъ на все!
 Идѣть ягнята до бору пустого,
 Вы днесъ безъ пастиря ся лишите,
 Бо инше стадо на мене небогу
 Въ опаснѣмъ полю и кровавѣмъ жде;
 Такъ голосъ духа повелѣвъ дѣлати,
 Не за пустымъ ялось менѣ вганяти!

Бо Той, що на Горобескѣй верховинѣ
 Въ куцѣ явившись пламенемъ велѣвъ,
 Щобъ ставъ Мойсей проти царя гординѣ, —
 И що колись борця собѣ вглядѣвъ
 Въ Давидѣ пастушку, смирнѣй дѣтинѣ,
 Що все благій бувавъ для пастухѣвъ,
 Тѣй мнѣ сказавъ изъ дерева святого:
 „Иди! Дѣлай во славу царства мого!“

„Въ шерстку ковань ты маєшь ся убрати,
 Желѣзомъ вкрыти нѣжну грудь твою,
 Любви мужчинѣ не смѣешь въ серцю знати,
 Нѣ грѣти суѣты грѣшной огню!
 Дитя-цвѣтокъ не буде тя втѣшати,
 До весѣля ты не пѣдешъ въ вѣнцю!
 За то засяєшь въ тѣй вѣйнѣ дѣлами
 И прославишь ся надъ всѣма жѣнками.“

„Коли въ борбѣ мужѣ зачнуть труситись,
 Краєви часъ послѣднѣй надѣйде, —
 Орянскій пламень*) ты будешъ носити,

*) Орянскій пламень, хоруговъ церковна въ Сенъ - Дені;

И якъ той добрый жнецъ серпомъ кладе,
 Такъ ты врага зъумѣешь повалити,
 Якъ колосъ сила вся его впаде;
 И ѡтчинѣ спасешъ сынѡвъ рицарскихъ,
 Царя же уберешъ въ корону царску!⁴
 Знамя, що обѣцявъ ми, Богъ являє,
 Пѡславъ менѣ шоломъ, — ѡдъ Нѣго се,
 Зъ желѣза сего божа сила лине
 И Херувимѡвъ духъ проникъ мене;
 Въ клекѡтъ военный щось мя порывае,
 И мовь нагальна буря мя жене:
 Сильный военный кликъ дѣ менѣ несе ся, —
 И кѡнъ жене,.... звукъ трубы роздае ся.
 (Ѳдходить.)

ДѢЯ ПЕРША.

Таборъ короля Кароля въ Шинонѣ.

Я В А І.

Диноа и Ди-Шатель.

Диноа. Нѣ, годѣ довше се менѣ терпѣти!
 Я выречусь царя, що такъ неславно
 Себе лишае самъ. Менѣ-сь кровавить
 У груди сердце мужне, й гѡрко плачу
 Пекучими слѣзами, що збуѣ
 Мечемъ мѣжь себе дѣлять нашѣ землѣ,
 Славутнѣи города старѣи царскѣи
 Врагамъ ключѣ передають свои,
 Поржавѣлѣи, — а мы въ бездѣльнѡмъ супокою
 Теряемъ часть цѣнный до обороны!

опѡсля ѡдъ Филипа I. прапоръ державный ажъ до часѡвъ Кароля VII.

— Дѣзнавъ ся я, що лихо зъ Орлеаномъ,
 Сейчасъ лечу зъ Нормандіѣ далекою;
 Гадавъ, що царь, готовъ до обороны,
 Стоить вже на чолѣ военныхъ ротъ, —
 А ѡнъ отту, сидить мѣжъ шуткарями
 И спѣваками, загадки штукернѣ
 Ѡдгадуе й пирѣ справляє любцѣ,
 Немовбы бувъ въ краю глубокой миръ!
 И Коннетабль*) иде, не може бѣльше
 Дивитись на неладъ. — И я такожъ
 Лишаю го лихой его недоли!

Ди-Шатель. Король иде!

Я В А П.

Кароль и попереднѣ.

Кароль. Нашъ Коннетабль ѡддавъ свѣй мечъ назадъ
 И службу выповѣвъ. — Въ имя Господне!
 Разъ прецѣнь мы позбулись воркуна,
 Що розуму хотѣвъ насъ все учити.

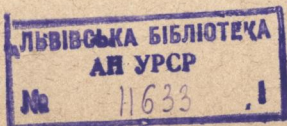
Дионо. О, мужъ такой вартъ много въ сѣмъ часѣ,
 Не мѡгъ бы я такъ легко зъ нимъ розстатись!

Кароль. Ты кажешъ такъ, щобъ тѣлько опиратись.
 А якъ ѡнъ бувъ, ты не друживъ ся зъ нимъ.

Дионо. Гордия се була и прикра й глупа,
 Не знавъ дѣлу кѡнца нѣколи, а однакъ
 Теперь знавъ добре. Знавъ коли втечи,
 Коли вже годъ чести дослужитись.

Кароль. Ты, бачу, зновъ при своихъ примхахъ милыхъ,
 Не хочю ти мѣшати ихъ. Ди-Шатель!
 Старый король Рене приславъ ту послѡвъ,
 Се мистцѣ, знаменитѣ спѣваки,

*) Коннетабль, головной полководецъ.

Повсюду славнй. Треба-жь ихъ приняти
И кождому ще золотый ланцухъ...

(До бастарда.)

Що се за смѣхъ?

Диноа. Що золотіи дары
Изъ усть твоихъ такъ сыплють ся.

Ди-Шатель. О, Пане!

Нема грошей нѣякихъ въ нашомъ скарбѣ!

Кароль. То постарай ся. Мистцѣ благороднй
Безъ почести зъ двора не подутъ мого.
Они то скиптръ сухій цвितучимъ творять,
Они плетуть въ неплодную корону
Галузь жизненну, що зелена вѣчно,
Стають въ рѣвнѣ зъ царями силовъ духа,
Изъ легкихъ снѣвъ престолы си ставляють,
Ихъ царство мирне не лежить въ просторѣ;
Такъ все нехай спѣвакъ иде зъ царемъ:
Оба живутъ на людскости верху!

Ди-Шатель. О царю, пане мѣй! Щадивъ я радо
Твоѣй слухъ, якъ довго була помѣчь, рада, —
Теперь бѣда розв'язує языкъ:
Ты вже нѣчо не маєшь на дарунки,
Нема тобѣ и жить зъ чого, хоть завтра!
Розтраченй богатства всѣ твои,
Вже бдѣ давна пуста твоя скарбона;
А вѣйско ще такожь не взяло платы,
Одказує и грозить насъ лишити;
Отъ, ледве знаю, якъ твоѣй царскій двѣрѣ
Якъ небудь, не по царски, пропитати.

Кароль. Заставъ кому мои оплати царскі,
Пожичъ въ Льомбардѣвъ, скѣлько хочъ грошей

Ди-Шатель. Твои доходы царскі, пане, й мыта
Заставленй, вже третій рѣкъ тому.

Диноа. А тымчасомъ заставъ и край пропавъ!

Бароль. Лишились намъ краѣ богатїи, гарнїи...

Диноа. Якъ довго Богъ ѡ Тальботѡвъ мечъ позволить!

Якъ возьмутъ Орлеанъ, тогдѣ ты можешь

Зѣ твоимъ царемъ Ренеємъ ѡвцѣ пасти.

Бароль. Ты все смѣешь ся зѣ того короля,

А отъ, такѡй той царь, хотяи безъ царства,

По царски днесъ мене обдарувавъ.

Диноа. Нехай лишъ не короновъ Неаполю,

Про Бога нѣ! Бо вельми здешевѣла,

Якъ чувъ я, ѡдѣ коли насе ѡнѣ ѡвцѣ.

Бароль. То тѡлько жартъ, весела гра, забава,

Котрою ѡнѣ веселить душу свою,

Щобъ основати непорочный свѣтъ

Середъ варварской дѣйственности лихой.

Тымъ забажавъ ѡнѣ рѣчь велику, царску:

Вернути хоче зновъ давнїи часы,

Коли царила нѣжная любовь,

Котра геройскїи сердца пѡдносила

Великихъ рицарѣвъ, коли судили

Жѣнки изъ знатныхъ родѡвъ и ладнали

Всѣ красне нѣжнымъ змысломъ и чувствомъ.

Онѣ въ тыхъ часахъ живе старикъ веселый,

Котрїи живутъ въ старѡй ще пѣсни;

Ѡнѣ хоче ихъ, немовъ небесне мѣсто,

Що въ хмарахъ золотыхъ, звести къ землѣ!

И рай любви основавъ ѡнѣ, де

Хоробрїи рицарѣ прощатись мають,

Де чистыхъ дѣвъ красують ся престолы,

Де чистая любовь вернутись має;

Мене же выбравъ ѡнѣ княземъ любви.

Диноа. И я такожь не выродокъ нѣякїи,

Щобы цуратись мавъ любви власти.

По нѣй зову ся я, я сынъ еи,
 Й наслѣдство всё мое у царствѣ сѣмъ.
 Бо батькомъ бувъ менѣ князь Орлеанскій,
 Не вперло ся ему жѣноче сердце жадне —
 Но й вража твердь не встоялась предъ нимъ.
 Сли-жь хочешь бути вже княземъ любви,
 То будь зъ мужныхъ все наймужнѣйшій ты!
 Якъ я читавъ колись въ книжкахъ старинныхъ,
 То все любовь зъ рицарскими дѣлами
 Єдналась, — й героѣ, якъ вчили мя,
 Не пастухи сидѣли при столахъ.
 Бо хто не зберегавъ красы хоробро,
 Не вартъ ей золотой надгорода.
 Оттакъ борись! Здобудь батькѣвъ корону,
 Мечемъ рицарскимъ стань за честь еи,
 Й за честь и славу благородныхъ женъ.
 А якъ изъ струй ворожей крови смѣло
 Вѣнецъ добудешъ прадѣднїй назадъ, —
 Тогдѣ пора и до лица князеви,
 Щобы ся миртомъ увѣнчавъ любви.

Кароль (до надходячого дворянина.)

А що тамъ?

Дворянинъ. Раднїй зъ Орлеану просять
 Послуханя!

Кароль. Впусти! (Дворянинъ ѡдходить.)

Пришли о помѣчъ;

Що-жь можу я, я самъ теперъ безсильный!

Я В А Ш.

Три раднїй и попереднїй.

Кароль. Здравїи були, горожане мои!

Що дѣсь тамъ зъ моимъ коханимъ мѣстомъ?

Чи ще й теперъ не устаетъ вператись

Такъ нужно ворогамъ, що го обѣли?

Радный. О пане нашъ, бѣда! Погибель мѣсту
 Що разъ то ббльше грозить, приближаеся;
 Валы за мѣстомъ розвалені, й ворогъ
 При кождѣмъ приступѣ вганяеся близше.
 Не мае вже защитникѣвъ на мурахъ:
 Въ борбѣ невпиннѣй бачъ упали все;
 Ледво узрѣть ще хто рѣдню свою,
 Надъ все-жь и голодъ мѣсту дѣпѣкае.
 Тому то благородный графъ Рошпѣръ,
 Намѣстникъ твоѣй, въ такѣй бѣдѣ великѣй
 Зяосевъ ся зъ ворогомъ, старымъ звычайемъ,
 Щобы пѣддатися за дванайцять днѣвъ,
 Сли въ тѣмъ часѣ не надоспѣе помѣчь
 Достаточна, щобъ мѣсто ратовати...

(Диноа кидаетъ злѣсно.)

Кароль. Короткѣй часъ на то!

Радный. Теперъ мы ту
 Въ проводѣ враждѣмъ, щобъ тебе вполити:
 Помилуй, просимъ мѣсто свое вѣрне
 И помѣчь въ тѣмъ часѣ прислати зволь,
 А нѣ, — то въ днѣвъ дванайцять пѣддамосъ.

Диноа. Чи-жь мавъ бы и Сентрейль ѡддати голосъ
 На той нечесный договѣръ!

Радный. О нѣ!
 Якъ довго живъ ще той герой, не було
 Про миръ и про пѣдданьство анѣ мовы.

Диноа. Нема его?

Радный. Упавъ на нашихъ мурахъ,
 За короля и славу й честь его.

Кароль. Сентрейль погибъ! О зъ нимъ однимъ пѣйшло
 Цѣле для мене войско!

(Рицарь входитъ и шепче хвилю зъ Бастардомъ, котрый кидаетъ зъ переражена.)

Диоа.

Ще й се!

Кароль.

А що тамъ?

Графъ Дуглесеъ намъ доносить, що Шотляндцѣ
Бунтують ся и грозятъ насъ лишити,
Сли днесъ платиѣ свои не дѣстануть!

Кароль. О Ди-Шатель!

Ди-Шатель (зѣбравши плечима.) Не знаю рады я!

Кароль. Вспокой ихъ, всё заставъ, хоть поѣвъ державы!

Ди-Шатель. Ничъ зъ того! Вже досытъ обѣтницъ мають!

Кароль. Се полкъ що найлучшій изъ мого вѣйска,
Теперь — не можуть насъ теперь лишити!

Радный (паде на колѣна.)

Спасай! Згадай на наше лихо, царю!

Кароль (въ розпуцѣ.)

Чи-жь маю вѣйско вытовчи зъ землѣ?

Чи на руцѣ ланы растутъ менѣ?

Пѣрвѣтъ мя въ кусники и выдрѣтъ сердце,

И бийте зъ него грошѣ! Маю кровь

Для васъ лишень — а срѣбла й вѣйска нѣ!

(Побачивши, що надходить Сорель, сѣштитъ до неи зъ розпро-
стертыми раменами.)

Я В А ІV.

Агнета Сорель зъ скринкою въ руцѣ, до попередныхъ.

Кароль. Агнето ты моя! Житѣ мое!

Прийшлась, щобъ выдерти мене розпуцѣ;

Тебе я маю ще, на грудь твою лечу,

Нѣчо не стративъ я, якъ ты при минѣ!

Сорель. О царю милый!

(Роздивляючись трѣвожно — пытаючимъ поглядомъ.)

Диоа, чи правда?

Вы, Ди-Шатель?

Ди-Шатель.

О такъ!

Сорель.

Така жъ бѣда вже?

Бунтуєсь людъ? Нема платиѣ для него?

Ди-Шатель. О такъ, така бѣда!

Сорель (бѣдае ему скринку.) Се золото,

Сіи бисеры и сръбло всё стопѣтъ,

Продайте замки всё мои — заставте,

Позичте на мои добра Прованскѣ,

Продайте всё и войско заплатѣтъ!

А скорше! Бо нѣякъ часу теряти! (выпыхае его.)

Кароль. О Диноа и ты мой Ди-Шателю,

Скажѣтъ, чи я убогій вамъ, коли

Корону всёхъ женщинъ при собѣ маю

Она такъ благородна, якъ и я,

И царска кровь Вальоубъ навѣтъ

Не естъ чистѣйша; першій тронъ землѣ

Могла-бъ она красити — но не хоче:

Одно еи бажання — бути моя,

Моєю зватись. Чи коли приняла

Одъ мене даръ цѣннѣйшій надъ цвѣтокъ

Въ зимѣ або отъ овочъ незвычайный.

Не хоче жертвъ моихъ, — сама жъ жертвує,

Кидає всё свое майно и богатство

Безкористно мой тонуцѣй доли!

Диноа. Отъ божеволѣна, якъ и ты, она,

Усе свое мече въ горючій дѣмъ

И лѣе въ дѣраву бочку Данаидѣ.

И тебе вна не спасе, лише себе

Занапаститъ зъ тобовъ!

Сорель. Не вѣрь ему!

Разбѣвъ онъ десять вже свое житя

За тебе наставлявъ, — теперь же мавъ бы

Дрожати онъ за золото мое?

Чи жъ не бѣдаламъ радо всё тобѣ,

Цѣннѣйше, якъ се золото, жемчуги?

Чи-жь маю скарбъ свѣй я ховати?
 Ходи! Я смѣло выречусь вѣхъ злишнихъ
 Выгѣдъ житя! Позволь, що я подамъ
 Примѣръ тобѣ, якъ вырѣкати ся вѣго!
 Твое дворянство оберни на вѣйско,
 А золото въ желѣзо; вѣе, що маешь,
 Покинь найрадше — для своей короны!
 Ходи, знесемъ мы лихо й всю бѣду,
 Коня боевого досядемъ разомъ
 И нѣжне тѣло сонѣчнымъ лучамъ
 Дамо на жирь а хмарами накрывемъ,
 За подушку мягоньку камѣнь стане!
 И простой воинъ кождый терпеливо
 Знесе свою бѣду, якъ взреть, що царь
 Немсѣ бѣдняка самъ терпять, бѣдує!

Кароль (у смѣхаючись.) О такъ, теперъ сповняє ся вѣщба
 Стара, котру менѣ пророчимъ духомъ
 Въ Клермонѣ разъ звѣстила монахиня:
 Невѣста, мовила она, бднесе
 Побѣду надъ моими ворогами,
 Й корону батькѣвску менѣ добуде.
 Шукавъ я довго ѣ въ таборѣ вражѣмъ,
 Щобъ горде сердце матери вmolить, —
 А отъ явилась героиня тая,
 Що въ Ремъ священный заведе мене!
 Такъ, такъ! Любовію Агнеты побѣджу.

Сорель. Твоя побѣда: другѣвъ мечъ хоробрый!

Кароль. Надѣюсь много зъ ворогѣвъ незгоды,
 Бо маю певну вѣсть, що зъ гордыми
 Англійскими льордами а моимъ
 Бургундскимъ стрыйомъ вже не такъ, якъ то
 Колись бувало. — Я пѣславъ Ля-Гира
 Въ посольствѣ до князя, чи отъ не вдасть ся

Менѣ гнѣвного пера привести назадъ,
 До прежньої повинности и вѣры.
 Що хвиля выжидаю: зъ чимъ поверне.

Ди-Шатель (при бкнѣ.)

Якійсь рицарь жене ось на подвѣрѣ.

Кароль. Выжадный нашъ вѣстунъ! Сейчасъ дѣзнаемъ,
 Чи намъ коритись, — чи побѣда зъ нами!

Я В А У.

Ля-Гиръ до попередныхъ.

Кароль (выходить проти него.)

Ля-Гиръ! Несешь надѣю намъ, чи нѣ?

Скажи, якъ разъ! На що я ждати маю?

Ля-Гиръ. На ничь не уповай, хйба на мечь!

Кароль. То гордый князь не хоче помиритись?

Скажи! Якъ ѡнъ принявъ мое посольство?

Ля-Гиръ. Передовсѣмъ — и ще закимъ ѡнъ мѡгъ бы
 Тебе послухати, жадае ѡнъ,
 Щобъ Ди-Шатель бувъ ѡдданный му въ руки,
 Котрого зве убійцевъ батька своего.

Кароль. А сли не схочемъ згоды такъ гидкои?

Ля-Гиръ. То вже по згодѣ, ббльшь не зачинати!

Кароль. А ты-жь, якъ я велѣвъ, вѣзвавъ его

На бѡй зѡ мною въ Монтеро, на мость,

Де голову поклавъ его отецъ?

Ля-Гиръ. Твою ему я кинувъ рукавицю

И сказавъ, що ты знизити ся бажаешь,

И боротись зъ нимъ, якъ рицарь за державу.

Но ѡнъ сказавъ на то: не треба ми

Бороти ся за тее, що вже маю.

Но сли тобѣ вже такъ борбы заблаглось,

То можешь го найти пѡдъ Орлеаномъ,

Куда ѡнъ завтра намѣривсь ити.

И зъ насмѣхомъ бѣдъ мене бѣдвернувъ ся.

Кароль. Въ моѣмъ же парламентѣ не озвавъ ся
Священный голосъ закона и правды?

Ля-Гиръ. Замокъ бѣдъ середѣ розжеврѣлыхъ партій;
Якъ разъ парламентъ порѣшивъ лишити
Тебе престола, разомъ зъ родомъ твоимъ.

Диноа. Га, дерзосте пѣдданого безъ пана!

Кароль. А въ матери моєи ты не бувъ?

Ля-Гиръ. У матери?

Кароль. А такъ. Сказала що?

Ля-Гиръ (по короткѣй надумѣ.)

Сказати все?... Въ той день царя вѣнчали,
Коли-мъ прибувъ до Сень-Дені. У строяхъ
Мовъ до тріумфу були Парижане;
По улицахъ, куда англійскій царь
Ступавъ, стремѣли тріумфальнї врата,
И цвѣтомъ всю застелено дорогу;
Немовъ по славныхъ бѣтчины побѣдахъ
Скакала радѣсно при возѣ товпа...

Сорель. Радѣли, тѣшились тому, що сердце
Любимого царя благого дерли.

Ля-Гиръ. А молодого Генрика Лянкастра,
Посадовили на престолѣ царскѣмъ,
Дитину — на престолѣ Людвика святого!
При нѣмъ стояли гордо Бедфордъ й Гльостеръ;
А князь Филицъ клячавъ у стѣпѣ престола
И за свои краѣ складавъ присягу...

Кароль. Безчесный пере, й стрю ты невдячный!

Ля-Гиръ. Дитя мѣшалось й спотыкалось, йдучи
Высокими ступнями на престолѣ.
Злый знакъ! — весь людъ собѣ зашевелѣвъ
И смѣхъ пѣдняявъ ся голосный. Ажъ ту
Иде стара царица, мать твоя...

И, — нѣ, вже кровь ся бурить, се казати!

Кароль. И що-жь?

Ля-Гиръ. На руки хлопця підбійнявши
Садовить на престолѣ батька твого.

Кароль. О мати, мати!

Ля-Гиръ. Навѣть и Бургунды,

Та дичь, тота голоота розбишакѣвъ,
Дивлячи ся изъ сорому краснѣли.
Спостерегла она того и кличе
Звернувшись дѣ народу, на голосъ весь :
Подякуйте менѣ за се, Французы,
Що въ пень гнилый я вамъ галузь здорову
Щеплю и васъ ѣдѣ сына-недороды
Бѣшеного ѣтця освободжаю!

(Король закрывае лице, Агнета бѣжитъ до него и оббймае, всѣ притомнїи не можуть укрити ѣдразы й болю.)

Диноа. Вовчица се и скажена меѣра!

Кароль (по хвили до радныхъ зѣ Орлеану.)

Вы чули, якъ ся мои справы мають;
Не гайте ся, спѣшѣть до Орлеану
И мому мѣсту вѣрному звѣстѣть,
Що го зѣ присяги моєи звѣльняю,
Нехай стараєсь о свое спасене
И здасть ся на князя Бургундѣвъ ласку, —
Благимъ го звать, та чей и людскимъ буде.

Диноа. О пане! Хочеш Орлеанъ лишити?

Радный (паде на колѣна.) О царю, пане мѣи! Хотяй руки

Ѡдѣ насъ не ѣднимай. Не ѣддавай
Въ англійскую неволю твого мѣста;
То бисеръ дорогїи въ твоїи коронѣ,
Не було, бачь, вѣрнѣйшого надъ нѣго
Царямъ, батькамъ твоимъ...

Диноа.

Або-жь побитїи мы?

Чи годить ся лишати поле битвы,
 И не добувши навѣтъ намъ меча?
 Однимъ легенькимъ словомъ ты гадаешъ,
 Ще нѣмъ поплыла кровь, той наилучшій городъ
 Изъ сердца Франціѣ ѡддати прочь?

Кароль. Досыть поплыло крови и на дармо!

Тяжка рука небесъ тяжить на минѣ;
 Во всѣхъ борбахъ побите наше вѣско,
 Ѡдцурались парламентъ и столица.
 Противника витае нарѡдъ сердцемъ,
 Найблизшій кровію лишаютъ насъ,
 Зраджають всѣ, — а рѡдна мати грѣе
 Чужій, ворожій плѡдъ при своій груди!
 Теперь вернуться намъ по за Льюару
 Й вступитесь тѡй страшнѡй небесъ руцѣ,
 Що зъ ворогами нашими держить.

Сорель. Не допусти, о Боже, щобъ въ розпуцѣ

Прийшлое лишати намъ сей рѡдный край.

То мова не зъ твоєи бачь душѣ.

О нѣ, то матери дѣла погані

Зломали мужне сердце пана мого!

Но ты отямишь ся й мужемъ останешъ,

Достойно й смѣло тѡй судьбѣ опрешь ся,

Що такъ завзято брань веде зъ тобою!

Кароль (въ тяжкѡй задумѣ.)

Не правда-жь се?... Судьба страшлива, чорна

Надъ родомъ Вальѡбвѣ носе ся; Богъ

Проклявъ єго..., злочинства матери

Стягнули фуріѣ до дому того;

Отець мѡй двацять лѣтъ лежавъ въ безумствѣ

А старшихъ трѣхъ братѡвъ передѡ мною

Скосила смерть, — и небеса рѣшили,

Щобъ Карля Шестого загинувъ рѡдъ!

Сорель. Одродить ся бнѣ въ тобѣ и по́ддвигнесь!

Повѣрь собѣ и знай, що не на дармо
Щасливо заховала тя судьба,
Тебе, найменшого изъ всѣхъ братѣвъ
Ненадѣйно призвала на престоль.
Твою душу благую назначили
Лѣкомъ на тѣ раны небеса,
Що ѡтчинѣ партіи злѣсть завдала...
Ты угасишь вѣйны розгаръ домашній, —
Се каже серце мнѣ, й засѣшь миръ...
И будешь обновитель царства Франкѣвъ!

Кароль. Не я. Бурливе веремя непевне

Жадає крѣпшого керманича...
Для люду мирного то я — таланъ, —
Але зворушенымъ не я, не я — узда!
Не мнѣ мечемъ то ѡдмыкати серця,
Що въ злѣбѣ мовѣ чужї менѣ замкнулись.

Сорель. Ослѣпъ народъ, вшоломлений манюю,

Но скоро перейде отсей туманъ,
Пробудить ся, — вже недалекій день --
Любовь до свого правого царя,
Котра глубоко въ серци Франка тлѣе;
Просне ся зновъ стара ненависть-зависть,
Що ворожо оба народы дѣлити.
Витязѣвъ гордыхъ власне щастє згубить:
Тожь поля битвы не лишай завчасно,
Борись за кожду пядь сеи землѣ,
Якъ власну грудь твою, ты борони
Той Орлеанъ! Дай скорше затопити
Всѣ пороны и мосты всѣ спалити,
Щобъ не вертати взадъ уже безъ чести
Поза Стигійскїи Льоары хвилѣ.

Кароль. Що въ силѣ було, я здѣлавъ. Хотѣвъ я

Ставати до борбы рицарской зъ ними
 За ту корону: — не хотѣли бою.
 Даромъ жите марную мого люду,
 И города мои падуть въ руину;
 Чи-жь маю дати, мовь та люта матѣрь
 Мечемъ свою дитину роздѣляти?
 Нѣ, я ѡдкажу ся ви, щобъ жила!

Диноа. Чи се про Бога, мова короля?
 Чи такъ короны позбуватись можна?
 Добро и кровь дае послѣднй зъ люду
 За мысль свою, ненависть и любовь;
 Всѣ дѣлять ся, якъ тѣлько знакъ кровавый
 Усобицѣ домашной ся покаже.
 Рѣльникъ лишае плугъ, невѣста кужѣль,
 Хватае збрую дѣтвора, старцѣ,
 Горожанинъ свѣй городъ пѣдпалае,
 И власноручно засѣвы рѣльникъ,
 На шкоду або на добро тобѣ,
 Щобы сповнити те, що сердце хоче.
 Нѣчого не щадить и самъ не жде
 Для себе прощенья, сли честь го кличе
 Бороти ся за вѣру чи невѣру.
 Тожъ прочъ изъ тымъ жѣночимъ мягкосердемъ,
 Оно душѣ монаршѣй неприличне!
 Най бѣситъ ся вѣйна, якъ вже почала;
 Не ты роздувъ єѣ самъ легкодушно.
 Ѡддатись въ жертву за царя людѣ мусить:
 Така судьба, такй законъ на свѣтѣ,
 Французъ не знае и не хоче йнакше.
 Бо пѣдлый се народъ, що все свое
 Охотно не ѡддасть за честь свою!

Кароль (до радныхъ мѣста.)

Нѣчого бѣльшь сказати вамъ не маю:

Най Богъ хоронить васъ, бо я не въ силѣ!

Диноа. Якъ такъ, то най во вѣкъ побѣды ангель

Одверне ся одъ тебе, такъ якъ ты одъ насъ!

Лишаешъ самъ себе, то й я тя лишу.

Не спѣльна сила Англиѣ, Бургундѣвъ

Валить престолъ твоѣй, а твоя трусливѣсть!

Усѣ князѣ французскѣй витязѣ були, —

Но ты героємъ певно не родивъ ся.

(до радныхъ мѣста.)

Король лишае васъ, но я за вами

Пѣйду пѣдъ Орлеанъ, городъ батькѣвскѣй

И зъ нимъ въ его розвалинахъ погибну!

(Хоче одходити, Агнета Сорель задержуе его.)

Сорель (до короля.) Не дай му въ гнѣвѣ одѣйти одъ насъ!

Колючѣ зъ устѣ его плынуть слова,

За те душа его мовъ золото;

Онъ крѣпко любить тя и кровь пролявъ

Неразъ за тебе вже. — Ходѣть сюда,

О Диноа, признаете самѣ

Що за далеко васъ понѣсь огонь

Великодушного обуреня.

А ты прости се прикре слово друга!

Ходѣть, ходѣть! Най поєднаю серця

Завчасъ, закимъ ще скорый, злобный гнѣвъ,

Неугасимый гнѣвъ въ нихъ не розтлѣе!

(Диноа вдивляея неподвижно въ короля и здае ся,
що выжидае одповѣди.)

Бароль (до Ди-Шателя.) Идемъ за Льюару. На судна

Вели забрати всѣ...

Диноа (скоро, до Агнеты.) Здоровѣ будьте!

(Обертае ся скоро и иде, за нимъ раднѣ мѣста.)

Сорель (въ розпуцѣ ломить руки.)

Якъ онъ пѣде, пропали мы зовсѣмъ!

За нимъ, Ля-Гирь! Умовте го, на Бога!

(Ля-Гирь одходитъ.)

Я В А VI.

Кароль, Сорель, Ди-Шатель.

Кароль. Чи то корона вже такимъ добромъ,
Що такъ тяженько розлучатись зъ нею?
Я знаю щось, що тяжше перенести:
Тымъ розпаношенимъ умамъ зухвалымъ
Водитись дати, й жити тѣлько зъ ласки
Бутныхъ оттыхъ васалѣвъ самовольныхъ, —
Душѣ се чеснѣй вельми важко, — й важше,
Чимъ впасти ниць пѣдъ ударомъ судьбы!
(До Ди-Шателя котрый ще вагуєсь.)

Роби, що-мъ приказавъ!

Ди-Шатель (паде передъ нимъ.) О царю мѣй!

Кароль. Рѣшено вже. И бѣльше анѣ слова!

Ди-Шатель. Вели здѣлати миръ зъ княземъ Бургундѣвъ!
Не виджу бѣльше спасенія для тебе.

Кароль. Такъ радишь ты менѣ, — а кровь твоя
Печатю має бути того мира?

Ди-Шатель. Отъ голова моя! Неразъ єѣ
За тебе ставивъ я въ борнѣ, — для тебе
Й теперъ кладу охотно пѣдъ топѣръ.
Задоволи князя. Оддай мене
Усѣй жестокоѣ лютости єго.

Най кровь моя вражду давну сполоче!

Кароль (дивить ся на него черезъ якійсь часъ зворушений
и мовчки.)

Чи дѣйстно такъ? Чи вже такъ зле зѣ мною,
Що й други тѣ, що серце мое знають,
Дорогу ганьбы вказують менѣ,
Щобы спасти мене? Теперъ я бачу,
Якъ низько впавъ я... Вѣры вже не ймутъ
Во честь мою...

Ди-Шатель. Розважь!

Кароль. Нѣ слова бѣльшь!
 Не гнѣвъ мене! Хотяй бы й десять царствъ
 Я стратить мавъ сейчасъ, то кровю друга
 Нѣколи ихъ спасать не вѣрю я.
 Роби, якъ приказавъ. Иди, кажи
 Мѣи спрятъ военный въ корабль забрати.

Ди-Шатель. Твѣи приказъ, пане, сповнить ся сейчасъ!
 (Встае и бѣходить. Агнета Сорель плаче гѣрко.)

Я В А VII.

Кароль и Сорель.

Кароль (бере еѣ за руку.) Не сумувать тобѣ, моя Агнето!
 Тажъ есть ще Франція и за Лѣоаровъ,
 Пѣйдемо въ щасливѣйшии краѣ.
 Погѣдне тамъ й безхмарне небо сѣе
 И воздухъ лекшій тамъ и норовы
 Нѣжнѣйшии, въ спѣвучихъ тамъ гаяхъ
 И красша жизнь засѣе намъ й любовь!

Сорель. Проклятый день, що я его дожила!
 Король лишае свѣи престоль, а сынъ
 Батькѣвскій дѣмъ, — сполоханіи мовъ птиця
 Летятъ у свѣтъ изъ рѣдного гнѣзда.
 Пращай же любый краю, земле рѣдна,
 Ледво мы вернемъ вже коли до тебе!

Я В А VIII.

Ля-Гиръ вертае, Кароль и Сорель.

Сорель. Вертаете самі, самі безъ него?

(Вдивляючи ся въ него близше.)

Ля-Гиръ! Що зновъ? Що каже ми вашъ зѣръ?
 Нова негодонька яка?

Ля-Гиръ. Негоды —
 Скѣнчились всѣ, и сонце зновъ заблисло!

Сорель. А що-жь? Скажѣть!

Ля-Гиръ (до короля.) Вѣзвѣ назадъ послѣвъ
Изъ Орлеану!

Кароль. Такъ? На що? Чому?

Ля-Гиръ. Вѣзвѣ назадъ, бо щасте намъ вернулось,
Прийшло до битвы и при насъ — побѣда!

Сорель. Побѣда! О, небесный звукъ въ тѣмъ словѣ!

Кароль (до Ля-Гира.)

Манить тебе якась звѣстка ложна.

Побѣда? Я не вѣрю вже въ побѣды.

Ля-Гиръ. Ще въ бѣльшій чудеса повѣришь заразъ.
Отъ йде Архіепископъ и Бастарда
Назадъ веде.

Сорель. О чудный цвѣтъ побѣды!

Якъ скоро онъ небесъ благиі плоды,

Поєднане и миръ зъ собовъ приносить!

Я В А ІХ.

Архіепископъ Ремскій, Диноа, Ди-Шатель зъ Раулемъ,
рицаремъ въ шеломѣ до попереднихъ.

Архіепископъ (веде Бастарда до короля и зводитъ ихъ руки
до купы.)

Обнятись, кажу вамъ, оба князѣ,

Нехай щезає гнѣвъ весь и распра,

Коли самъ Господь Богъ стає за нами!

(Диноа обймає короля.)

Кароль. Ахъ, вырвѣть мя изъ муки й дива сего.

Якая вѣсть въ отсѣмъ дѣлѣ святѣмъ?

Зъ ѡдкѣла змѣна ся нечаяна взялась?

Архіепископъ (выводитъ рицаря напередъ и ставитъ передъ
короля.)

Кажѣть!

Рауль. Сотень шѣснацять люда зъ Лѣотаринтій
Зѣбрали мы и йшли до твого вѣйска,

А рицарь Бодрикуръ изъ Вокулеру
 Бувъ проводиромъ намъ. Коли-жь до гбрь
 При Вермантонъ добившись мы въ долину,
 Котровъ струить ся Йонна, вже спускались:
 Наразъ узрѣли мы долину всю,
 Покрыту ворогомъ, неначе мраковъ,
 Оглянулись назадъ, и тамъ оружнѣ
 Два вѣйска, бачимо, насъ окружили, —
 Нѣ побѣдяти, нѣ втечи нѣякъ.
 И наймужняйше сердце защемѣло,
 Въ рознуцѣ хочуть всѣ кидати зброю.
 Коли-жь порады вожды всѣ шукають,
 И не находятъ, — ось велике чудо
 Являє ся живымъ очамъ нашимъ!
 Нечайно зъ глубины лѣску выходить
 На головѣ шеломомъ вкрыта — дѣва,
 Мовъ та вѣйны богиня, красна видомъ
 И страшна вразъ; на плечѣ ѣй спадало
 Волосе въ чорныхъ косахъ; блескъ якійсь
 Небеснымъ обливавъ еѣ сїяевомъ,
 Коли озвалась и сказала такъ:
 Не бѣйтесь бодрѣ Франки! На врага!
 Хоть було бы его якъ морского пѣску,
 Веде васъ Богъ и Пресвятая Дѣва!
 И скоро изъ прапорщика руки
 Прапоръ рванувши передъ вѣйскомъ стала,
 И преподобна мовъ яка ступала.
 Нѣмѣй изъ дива, мимохѣтъ идемо
 За прапоромъ высокимъ и за нею
 И прямо товпимось на ворога.
 Той наче громомъ раженный стоять
 И зоромъ оставѣлымъ чудо тее,
 Що дѣе ся кругомъ его, обводитъ.

Наразъ однакъ, мовь божій страхъ пѣрвавъ го,
 Звертае ся назадъ и утѣкае,
 Кидаючи оруже, мечъ и щитъ.
 Всѣ вѣйско розсыпае ся по поли,
 И воеводѣвъ кликъ не помагае.
 Въ страху, безъ памяти ѣ не оглянувшисьъ
 И мужъ и кѣнь летять въ русло рѣки,
 И безъ опоры головы кладуть.
 Рѣзнею се не битвою назвати!
 Два тысячь ворогѣвъ укрыло поле
 Окромѣ тыхъ, що у рѣцѣ пѣрнули —
 А намъ не хибло нѣ одного мужа.

Кароль. Ёй Богу, дивно, чудно, дуже дивно!

Сорель. Дѣвчина чуда того доказала?

А зъ ѣдки, хто она?

Рауль. А хто она,
 Лишь королеви се ѣдкрыти хоче.

Сама вна выдаеь за ясновиду
 Пророчицю, намъ зѣслану ѣдъ Бога,
 И прирѣкае Орлеанъ спасти,
 Закимъ отъ мѣсяць ще новый настане.
 А нарѣдъ вѣрить ѣй ѣ борбы бажае.
 Небаромъ зъ вѣйскомъ стане ту сама.

(Чути дзвоны и бряскѣтъ оружѣя.)

Чи чуєте гомѣнъ я звонѣвъ звукъ?

Се вна! Пѣсланницю витае людъ!

Кароль (до Ди-Шателя.)

Сюда ведѣть еѣ! (до Архѣепископа.) Що-жь ты на се?

Побѣду дѣва ми приносить въ хвили,

Де божа лишь рука спасти могла!

Чи дѣсь се по законамъ природы?

Чи маю въ тѣмъ, владику, чудо зрѣти?

Много голосѣвъ (за сценою.)

О слава дѣвѣ и спасительцѣ!

Кароль. Иде, иде! (до Диноа.) Засядьте мѣсце мое!

Пророчицю попробуемъ передше:

Если она одушевлена Богомъ,

Зъумѣ певно короля пѣзнати.

(Диноа сѣдае, король стае по его правѣй руцѣ, коло него Агнета Сорель, Архіепископъ зъ другими проти нихъ, такъ що середина остае порожна.)

Я В А Х.

По передній. Іоанна въ супроводѣ радныхъ мѣста и многихъ рицарѣвъ, котрѣ заповняють всю глубину сцены; поважно выступае напередъ и дивить ся по черзѣ на стоячихъ въ около.

Диноа (по хвили глубокои, святочной тишины.)

Чи ты се тая дѣвчина чудесна?

Іоанна (перебивае ему, споглядаючи на него смѣло и поважно.)

Бастарде Орлеанскій, Бога кусишь!

Изъ мѣся сего встань, що не для тебе.

До высшего я пѣслана, чимъ ты!

(Певнымъ крокомъ йде до короля, паде передъ нимъ на колѣна и встае сейчасъ, одступаючись трохи назадъ. Всѣ притомнѣй выражаютъ явно свое зачудоване. Диноа встае зъ мѣся и отвирася мѣсце передъ королемъ.)

Кароль. Ты першій разъ лице мое днесь видишь,

Зъ ѡдкѡля-жь ты познакомлена зъ нимъ?

Іоанна. Тебе я видѣла, коли нѣхто,

Опрѡчь самого Бога, ты не видѣвъ!

(Наближаеь до короля и говорить тайно:)

Минувшой отъ ночи, нагадайсь,

Коли въ глубокѡмъ снѣ спочило все,

Ты вставъ-еь самъ изъ постелѣ своєї,

Й до Бога заносивъ молитву щирю.

Кажы симъ выйти — а тобѣ весь змѣсть

Молитвы тои скажу.

Кароль. Що я Богу

Сказавъ, то и людямъ сказати можу.

Одкрый менѣ тоту молитву мою,
А знати-му, що Богъ ты вдушевивъ.

Іоанна. Ажь три молитвы мовивъ ты тогдѣ,
Дофине, уважай, чи тямлю ихъ!
Найпершь благавъ ты Господа, щобы —
Если неправда лишъ яка тяжить
На тѣй коронѣ, сли вина яка
Зъ часѣвъ батькѣвъ, покутою не змыта,
Вѣзвала сю многослѣзну вѣйну, —
Щобъ въ жертву ты принявъ за нарѣдъ твоѣй
И щобъ на голову твою едино
Всю чашу гнѣву свого выллявъ Онѣ.

Кароль (ѣдетунае зѣ страхомъ.)

Хто ты мѣгуча сило? Зъ ѣдки ты?
(Всѣ заявляють свое зачудоване.)

Іоанна. Молитва друга же була така:
Коли уже порѣшено Всевышнимъ,
Князьвскѣй скиптръ ѣдняти роду твою,
Й забрати все тобѣ, що посѣдали
Батьки твои, царѣ державы сеи, —
Просивъ ты го о три добра едино:
Щобы лишивъ тобѣ спокѣй душевный,
Дружнеє сердце и любовь Агнеты.

(Король закрыває лице, гѣрко плачучи; велике зворушене по-
мѣжъ притомными. По перестанку)

Сказати ще послѣднюю молитву?

Кароль. Досыть! Я вѣрю вже! Не людска сила
У дивѣ сѣмъ! Самъ Богъ пѣславъ тебе!

Архієпископъ. А хто-жь ты дѣвчино свята, чудесна?
Якѣй блаженный край родивъ тебе?
Хто родичѣ твои благословеннѣ?

Іоанна. Іоанна звусь, владыко преподобный,
Родилась я донькою пастуха,

Въ присѣлку королѣвскѣмъ Домъ-Реми,
 Въ церковной области до Туль належной.
 Ягнята пасла въ батька своего зъ малку,
 И много чула повѣстей я тамъ
 О народѣ якѣмсь чужѣмъ зъ острова,
 Що ту зайшовши изъ-за моря хоче
 Въ рабѣвъ сковати насъ и дати намъ
 Чужого пана, що не любить люду, —
 И що городъ величній нашъ Парижъ
 Забрали вже, й загарбали державу...
 Благаючи зывала-мъ Матѣрь Божу,
 Щобъ сокотила насъ ѡдъ тыхъ кайданъ
 И короля намъ берегла щасливо.
 Въ селѣ бо, де родилася я, стоить
 Предвѣчна Бого-Матери икона,
 Де богобойни сходятъ ся прочане;
 И дубъ святой стоить тамъ недалеко
 Прославленный изъ давна чудесами...
 Пѡдъ дубомъ тымъ сѣдала любо я,
 Пасучи череду — тамъ рвалося сердце...
 И сли ягня зблукалось въ пущѣ-горы,
 То все поклавшѡй ся пѡдъ дуба того тѣнь
 Являвъ ми тихій сонъ, де було вно.
 И разъ коли всю нѡчь въ побожной думѣ
 Пѡдъ дубомъ тымъ несонная сидѣла,
 Пречиста дѣ минѣ зъ воздухѡвъ злинула,
 Прапоръ и ясный мечъ въ рукахъ несучи,
 У одежи скотарской, такъ якъ я,
 И въ тѣ слова до мене прорекла:
 „Се я. Устань, Иоанно! Кинь ягнята!
 „Богъ зве тебе до иншого дѣла!
 „Прапоръ сей и блескучій мечъ прийма,
 „Врагѡвъ нимъ мого люду погуби,

„Введи до Рему сына пана своего
 „И царскою короною звѣнчай!...“
 Тодѣ ѿдрекла я: „Та якъ пѣднѣтись
 „Дѣла такого дѣвчинѣ безильнѣй,
 „Несвѣдомѣй погубной борбы!“
 Она-жь сказала: „Непорочнѣй дѣвѣ
 „Доступне все велике на земли,
 „Коли зрече ся земной любви.
 „Поглянь на мене! Я Пречиста Дѣва
 „Родила Господа, самого Бога,
 „И божественна я сама“. — Сказала,
 Повѣкъ моихъ дѣткнулась, и коли
 Я очи ледво въ небеса пѣдняла,
 Величнѣя сила ангелѣвъ явилась,
 Въ рукахъ лелѣй бѣли держали,...
 Солодкѣй спѣвъ по воздухахъ лунавѣ.
 — И такъ три ночи разъ по разъ являлась
 Пречиста ѣ накликала: „Встанѣ, Іоанно!
 „Богъ зве тебе до иншого дѣла!“
 Коли-жь у третю нѣчь она злинула,
 Докѣрно вже у гнѣвѣ такъ сказала:
 „У послуху — невѣсты доля земна,
 „Въ терпѣнѣю бачѣ — важка ѣи судьба,
 „Но въ тѣмъ рабствѣ — очищенѣ ѣи
 „Хоть ту мала — оттамъ велика буде!...“
 По сихъ словахъ скотарскую одежу
 Звергла неначе имлу, и явилась
 Якъ та небесѣ царица въ блеску сонця.
 А золотѣи хмары мовѣ на крылахъ
 Взнесли ѣѣ святу въ небеснѣй рай.

(Все зворуженѣ, Агнета Сорель плаче гѣрко и крыѣ свое лице на груди короля.)

Архієпископъ (по довгѣмъ мовчаню.)

Се явный палець божій! Передъ нимъ
Нѣчимъ вся мудрѣсть наша, весь сумнѣвъ.
Дѣломъ являесь, що говорить правду:
Самъ Богъ такій лишь творить чудеса!

Диоа. Не въ чудеса я вѣрю, — въ збръ еи
И въ ту невиннѣсть чисту ей лица.

Кароль. Чи-жь грѣшний я, достоинъ ласки той?
Ты бачишь всевѣдучій, неомыльный,
Всю внутръ мою!... Мою покору знаєшь!

Иоанна. Покора можныхъ — блескомъ тамъ въ горѣ;
Ты покоровсь, тому Онъ взнѣсь тебе.

Кароль. Успѣю-жь я опертись ворогамъ?

Иоанна. Покорена вся Франція упаде
До нѣгъ тобѣ.

Кароль. А Орлеанъ такожь
Думаєшь, не попадєсь въ кѣгтѣ ихъ?

Иоанна. О, скорше зверне ся горѣ русломъ Льюара!

Кароль. И ввѣйду я побѣдникомъ до Рему?

Иоанна. Крѣзь тысячѣ врагѣвъ введу тебе!

(Всѣ притомнїи рицарѣ бряцать списами и щитами, зъ охоты
до борбы.)

Диоа. Поставъ намъ дѣву на чолѣ дружинъ;

Де лишъ поведе вна, пѣдемъ ослѣпъ!

Най вѣщій збръ еи провадить насъ,

Сѣ-жь най стереже сей острый мечъ!

Ля-Гиръ. Не злякнемось цѣлого свѣта збруѣ,

Если она попередъ насъ пѣде;

Бо Богъ побѣдъ иде поручъ изъ нею;

Нехай же насъ могучая веде!

(Рицарѣ зводять великій стукѣтъ оружіємъ и выступаютъ на-
передъ.)

Кароль. Веди-жь борцѣвъ моихъ, ты дѣвчино свята,

А ихъ князѣ най слушають тебе.
 А мечь отсей, верховной власти знамя,
 Що въ гнѣвѣ намъ коронный вождь ѡдавъ,
 Найдостойнѣйшу въ тобѣ найде руку.
 Прийми-жь его, пророчице святая
 И будь —

Іоанна. Не такъ, Дофине благородный!

Не ѡдъ сего оружія крихкого
 Побѣда, пане мѡй, тобѣ судилась.
 Есть ившій мечь, котрымъ побѣджу я;
 Назву тобѣ его, якъ ангель мѡй велѣвъ,
 Пѡшли по него и кажи принести.

Кароль. Назви его Іоанно.

Іоанна.

Ты пѡшли

До Фербоа, старого мѣста, — тамъ
 На цвинтари святой Катарины
 Есть склепъ, а въ нѣмъ лежитъ желѣза много,
 Давныхъ военъ побѣднѣ знамена.
 И мечь есть тамъ, що має ми служити.
 Пѡзнати можь его по трѣхъ леліяхъ,
 Що выкованѣ зъ золота на нѣмъ.
 Той мечь вели найти, — нимъ побѣдишь.

Кароль. Нехай пѡшлють и зроблять, що казала!

Іоанна. Й прапоръ кажи менѣ зробити бѣлый,

Обрубленный червенымъ багрянѡмъ,
 А на прапорѣ тѡмъ Пречисту Дѣву
 Сіяючу на облакахъ небесныхъ,
 Зъ малымъ еи дитяткомъ уяви.
 Оттакъ вчини, бо такъ сама казала.

Кароль. Най буде такъ.

Іоанна (до Архієпископа.) А ты, владико,

Священну руку свою положи
 На мене, й дочь свою благослови! (паде на колѣна.)

Архієпископъ. Прийшлась благословеніє давати
 А не приймати, — йди въ имя Господне!
 Бо недостойніи мы и грѣшніи люде. (Она встає)
Пазъ. Герольдъ прибувъ сюда бѣдъ Англичанъ.
Іоанна. Нехай ввѣйде, самъ Богъ его приводить!
 (Король дає знакъ пазеви, онъ бѣдходить.)

Я В А ХІ.

Герольдъ до попередніхъ.

Кароль. Що ты приносишь намъ? Зъ якимъ дѣломъ?

Герольдъ. Хто зъ васъ, панове, Карля зъ Вальоа
 Чи графа зъ Понтіє ту заступає?

Диноа. Нѣкчемный ты герольде, пѣдлоуме,
 Ты смѣешь такъ французского царя
 На власнѣй нехтувать его земли?

Лишь урядъ твоѣй хоронить ты, инакше —

Герольдъ. Одного короля Французы мають, —
 А той жиє въ англійскому таборѣ.

Кароль (до Диноа.)

Вспокѣйте ся! (до Герольда) Твое дѣло, герольде!

Герольдъ. Жалѣе вже мѣй благородный вождь
 Крови, що плыла й ще поплысти має,
 Меча своимъ не каже добувати,
 Щобы, закимъ ще Орлеанъ упаде,
 Зъ тобовъ по доброму зробити згоду.

Кароль. Яку? Кажи!

Іоанна (до короля.) Зволь, щобъ за тебе я
 Розмовилась зъ герольдомъ.

Кароль. Добре, дѣво!

Рѣшай вже ты, вѣйна чи миръ най буде.

Іоанна (до герольда.)

Хто шле тебе й за кого ты говоришь?

Герольдъ. Графъ Сельсбери, англійскій воевода.

Иоанна. Неправда се! За лъорда ты не мовишь,
 Бо йно живѣи говорятъ, не мерцѣи.

Герольдъ. Мѣи вождъ жие зовѣмъ здоровый,
 Жие и въ силѣ, на погибель вамъ!

Иоанна. Онъ живѣи, колисъ ишовѣи. Но рано днесѣи
 Звалила го стрѣла пѣдъ Орлеаномъ,
 Коли дививсѣи изъ вежи Ля-Турнель.
 — Смѣсешъ ся, що вѣщую рѣчь далеку?
 Не вѣрѣи менѣи, своимъ очамъ повѣришь!
 Ты стрѣтишь похоронну вже дружину,
 Коли тя ноги понесуть назадъ.

Теперь кажи, яке твоѣи посольство?

Герольдъ. Если ты тайны розкрывати знаѣишь,
 То знаѣишь й се, на що казать менѣи.

Иоанна. Байдужна вѣсть менѣи твоѣи. За теѣи
 Послухай ты теперѣи й слова мои
 Князямъ, що ты пѣслали, возвѣсти!
 Королю Ангеллійскій й вы князѣи,
 Керманичѣи державы, Бедфордъ й Гльостеръ,
 Передъ царемъ царѣвѣи отвѣтъ вы дайте
 За всю пролляту кровь; ключѣи ѡддайте
 Изъ всѣхъ, що вы загарбали, городѣвѣи
 Вопреки закону ѣго святому.
 Се дѣву посылаѣи царѣи небесный
 Й даѣи вамъ мирѣи, а — нѣи, вѣиину кроваву.
 Берѣитъ, що воля! Знайте-жѣи бо и се:
 Богату Франкѣвѣи землю сю — не вамъ
 Судивѣи Маринъ сынѣи, но Карлеви,
 Дофенови, царю и пану мому.
 Якъ царѣи въ столицю свою ѡнѣи ввѣиде,
 Вельможами веденый своего царства.
 По сѣмъ, герольде, йди, спѣиши що сила,
 Бо ще закимъ доспѣсешъ до табору

И вѣсть принесешь тамъ, вже стане дѣва
 Й побѣды знамя двигне въ Орлеанъ!
 (Одходить, всѣ встають зъ мѣсьць мовь до одходу, заслона паде.)

ДѢЯ ДРУГА.

Окрестнѣсть окружена скалами.

Я В А І.

Тальботъ и Ліонель, англійскій полководць. Филипъ,
 князь Бургундскій, рыцарь Фастольфъ и Шатилльонъ
 зъ жовнѣрами и прапорами.

Тальботъ. Отту, пѣдъ сими скелями пристаньмо,
 Шатра розбиймо, розложѣмъ таборъ;
 Ачей зберемъ втѣкаючѣ народы,
 Що пирхли всюда зъ першого страху;
 Розставте сторожѣ по всѣхъ усюдахъ,
 И обсадѣть сугорбы всѣ. Бо може
 Одъ напасти насъ нѣчь сама хоронить
 И, наколи нашъ ворогъ крыль не мае,
 То нападу не боюсь я. — Однакъ
 Потреба берегти ся намъ, бо маемъ
 Врага зухвалого, а — мы побитѣ.

(Рыцарь Фастольфъ одходить зъ жовнѣрами.)

Ліонель. Побитѣ! Воеводо, того слова
 Не повтаряйте ббльшь. Пекуча думка,
 Що днесъ англійскій плечъ Французъ зрѣвъ.
 — О Орлеане! Ты могило нашей славы!
 На твоихъ поляхъ Англѣвъ честь лягла.
 Соромный и смѣшний для насъ погромъ!
 Кто изъ будущихъ се коли повѣритъ,
 Що витязѣ зъ Поатіе, Креки
 И Азенкуръ побитѣ — одъ невѣсты!

- Бургундъ.** Одрада ще одна, що побороли
Не люде смертні насъ, а діяволъ самъ.
- Тальботъ.** Безъумства діяволъ! Чи не такъ Бургунде?
Чи привидъ черни и князѣвъ лякае?
Тота мара лишъ покрывка ледача
Трусливости. Вашъ воинъ першій втѣкъ.
- Бургундъ.** Не встоявъ тамъ нѣхто, втѣкали всѣ.
- Тальботъ.** О нѣ! На вашому крылѣ почалось:
Вы впали въ нашъ таборъ, пѣдняли крикъ:
Всѣ пекло, сатана за Францію бе ся!
И такъ переполохали и нашихъ.
- Лионель.** Не ѡдпирайте ся, бо ваші перші
Подались въ задъ.
- Бургундъ.** Бо тамъ найпершъ напали.
- Тальботъ.** Слабый нашъ бѣкъ та дѣвчина пѣзнала
И знала бачъ, трусливыхъ де шукати.
- Бургундъ.** Такъ всѣму злomu завинивъ Бургундъ!
- Лионель.** Если-бъ самі мы бѣли, Англичане,
Орлеанъ, пробѣгъ, до нынѣ бувъ бы нашъ.
- Бургундъ.** Були-бъ мабутъ й не бачили его!
Хто вамъ дорогу зладивъ въ тоє царство,
И дружню руку вамъ подавъ тогдѣ,
Якъ на чужбнѣ прибули вы отсю?
Хто Генрика царемъ вѣнчавъ въ Парижи
И покоровъ ему Французѣвъ сердца?
Пробѣгъ! Сли-бъ се рамя могуче васъ
Не ввело було ту, — не зрѣли-бъ вы
Нѣколи думу на крѣвляхъ франкійскихъ.
- Лионель.** Коли-бъ слова самі змогли успѣти,
То Францію здобули-бъ вы самі.
- Бургундъ.** Нерадї вы, що Орлеанъ пропавъ,
Тожъ хочете теперъ всю гнѣву жовчѣ
На вѣрного союзника зблляти.

А чомъ пропавъ? Черезъ захланнѣсть вашу!

Готовый бувъ городъ менѣ поддаться,

Но -- зависть ваша, -- вы недопустили!

Тальботъ. Бо й не для васъ мы обсаждали го.

Бургундъ. Но якъ, скажѣтъ, тогдѣ бы було зъ вами,
Если-бъ полки мои лишили васъ?

Лионель. Не гѣрше, вѣрте, якъ подъ Азенкуръ,

Де мы и зъ Франками всѣма и зъ вами

Упорались.

Бургундъ. Все-жъ нашої дружбы

Бажалось пильно вамъ, якъ канцлеръ вашъ

Ажъ стѣлько намъ за неѣ заплативъ.

Тальботъ. А вже-жъ наибѣльшь мы заплатили днесъ

Подъ Орлеаномъ -- честію своєю!

Бургундъ. Досыть вже, льорде, щобъ жалю не було!

Лишивъ я короля прапоръ законный,

Взявъ клятву зрадника на голову

Свою, щобъ одъ чужихъ таке зносити?

По що-жъ я ту? По що въ борни зъ своими?

Если невдячному служити маю,

То лучше вже родимому цареви.

Тальботъ. Що вы въ переговорахъ изъ Дофеномъ,

Мы знаємъ се, -- но знаємо и лѣкъ,

Щобъ зрады встеречись.

Бургундъ. О, громаы й пекло!

Таке верзесь зѣ мною? Шатилльонъ!

Вели вѣйскамъ до походу ставати,

Подѣмъ домѣвъ! (Шатилльонъ ѣдходить.)

Лионель. Щасливои дороги!

Нѣколи Бритъ такъ въ славѣ не сіявъ,

Якъ лишь тогдѣ, коли въ свѣй мечъ дуфный,

Самый днѣ безъ помѣчника боровъ ся.

Най кождый боре ся за себе самъ.

Бо правда вѣчна се: англійска кровь
Нѣколи дружно зъ Франкомъ не сплыве ся.

Я В А П.

Королева Изабо въ супроводѣ пазя до попередныхъ.

Изабо. Що се я чую, воеводы! Стѣйте!
 Що за оманная така планета
 Здоровый умъ мѣшае вамъ наразъ?
 Коли лишь згода васъ вдержати може,
 То въ гнѣвѣ вы наперлись розбѣйти,
 Щобы зготовити собѣ погибель
 Въ межиусобнѣй рати? — Свѣтлый князю,
 Одкличте, прошу, приказъ свѣй прискорый,
 А вы, Тальботе славный, усмирѣте
 Розъяреного друга! Лионель!
 Ходѣте и помогѣте тѣ гордѣ умы
 Умовити зъ собою й миръ завести!

Лионель. Не пѣйду я, Миледи! Все одно,
 Бо пѣсля мене: що не въ силѣ разомъ
 Стояти, най задалегѣдъ ся рве.

Изабо. Мабуть дѣвольска тота мара,
 Котра въ борбѣ въ погибель насъ завела,
 Манить еще теперь, мѣшае умъ!
 Кто розпочавъ сварню? Скажѣте менѣ!

(до Тальбота.)

Не вже-жъ забули вы, достойный лорде,
 На корысть власну и добро свое,
 Вражаючи союзника такого?
 Що-жъ вдѣете безъ него вы самѣ?
 Князеви вашему ѣнъ взянѣсь престолъ, —
 Лишь ѣнъ держити ѣго, — а схоче, то звалить.
 Не тѣлько вѣйскомъ крѣпити васъ, ще бѣльшь —
 Имямъ своимъ. Бо хотѣ и весь свѣй людѣ

Ту вылле Англія на берѣгъ нашъ, —
 Нѣколи не здобуде царства сего,
 Якъ въ едности застане вна его, —
 Бо Францію, льорде, Франція лишъ покорить!

Тальботъ. Для друга вѣрного мы знаємъ честь;
 Невѣрного — самъ розумъ берегтись велить.

Бургундъ. Кто вѣроломно вдяки збутись хоче,
 Тому чола и до брехнѣ не хибне.

Изабо. Не вже-жь, достойный князю, вы успѣли-бъ
 Въ упреки сорому и чести княждѣй
 Покласти руку свою въ руку тую,
 Що батька вбила вашого. На стѣлько
 Безумный вы, щобъ вѣрити ще въ згоду
 Зъ Дофеномъ честну, зъ тымъ, що вы го
 Самѣ на край погибели привели?
 Пѣднести хочете его зъ упадку,
 Й безумно зничити дѣло свое?
 Ту други вашѣ! Въ сѣмъ союзѣ крѣпкѣмъ
 Зъ Англіяцями — добро й гараздъ для васъ.

Бургундъ. Далеко ми до мира изъ Дофеномъ;
 Але фудульної гордынѣ сеи
 И ѡдъ Англіяцѣвъ я стерпѣть не въ силѣ.

Изабо. Ходѣть! Простѣть слова прискорѣй
 Тяжка бо давить грижа воєводу;
 Зъ недолѣ знать уся неправда йде.
 Ходѣть и обѣймѣтесь! Най затулю
 Роздорѣ сей въ васъ, закымъ на вѣкъ розѣйдесь.

Тальботъ. Якъ вамъ здаєсь, Бургунде? Чесне серце
 Признає розуму побѣду радо.
 Цариця мудре слово намъ сказала.
 Отся рука моя най згойть рану,
 Що мѣй языкъ прискорѣй вамъ вчинивъ.

Бургундъ. Святѣ слова княгинѣ! Най же гнѣвъ
Мѣй праведный потребѣ уступае.

Изабо. Такъ, такъ! Скрѣпѣть же поцѣлуемъ братнымъ
Теперь ѡдновленный союзъ, а вѣтеръ
Нехай распру въ минувшѣсть рознесе.
(Бургундъ и Тальботъ обѣймають ся.)

Лионель (поглядаючи на групу, до себе.)

Безпечный миръ, що фуриѣ звела!

Изабо. Въ однѣй борбѣ поборенѣ мы, вожды;
Не пощастилось намъ, — нехай однакъ
Не опускае васъ рицарскѣй духъ.
Дофенъ зъ одчаю въ заступъ божѣй,
Самого сатану покликавъ въ помѣчь!
Однакъ даромъ ѡддавъ ся бнѣ проклятю,
Бо навѣтъ адъ вже не спасе его.
Побѣдоносна дѣвчина веде
Вороже вѣйско, я — поведу ваше,
Я стану вамъ пророчицевъ и дѣвовъ!

Лионель. Вертайте радше до Парижа, панѣ!
Побѣда въ чеснѣй збруѣ — не въ бабахъ.

Тальботъ. Идѣть, идѣть, бо ѡдкѣля вы зъ нами,
Всѣ вспакъ иде..., оружю нещастить ся.

Бургундъ. Идѣть! Присутнѣсть ваша ту не здалась,
А вѣйско соблазнъ зъ васъ лишень бере.

Изабо (глядитъ зачудована на нихъ.)

Тай вы, Бургунде, стали проти мене
Поручъ зъ невдячными льордами сими?

Бургундъ. Идѣть, идѣть! Паде на душѣ воинъ,
Думаючи, що боре ся за васъ.

Изабо. Ледво я помирить успѣла васъ,
А вы вже въ змовѣ проти мене стали!

Тальботъ. Идѣте зъ Богомъ, панѣ! Уже по васъ
То чортъ самый не въ силѣ насъ злякати.

Изабо. Не вѣрна-жь я союзница для васъ?

Не за одно-жь у насъ борба дѣло?

Чи справа ваша може не моя?

Тальботъ. Однакъ та ваша то не наша, панѣ!

Мы въ чеснѣй, дуже чеснѣй боротьбѣ.

Бур'ундъ. Я кровь за кровь мещу ѡтца моего,

Той довгъ святой святить мое оружье.

Тальботъ. А вы въ борбѣ изъ рѣднимъ сыномъ, панѣ,

Вопрекъ законамъ божимъ всѣмъ и людскимъ.

Изабо. Проклятый ѡнъ въ десяте поколѣне,

Що матѣрь рѣдну въ поневѣрь пустивь!

Бур'ундъ. Пѡмстивъ ся ѡнъ за батька й мужа твого.

Изабо. Накивувсь ѡнъ на судію менѣ.

Лионель. О, се не гарно вже було ѡдъ сына.

Изабо. Прогнавъ мене изъ рѣднои землѣ.

Тальботъ. Всенародну ѡнъ волю тымъ вволивъ.

Изабо. Проклята я, сли се єму дарую!

И скоршь, закимъ ѡнъ на престолѣ сяде,...

Тальботъ. Вы чести матернои зречетесь!

Изабо. Не знати вамъ, слабїи духи вы,

Що зможе сердце матери зболѣле.

Я люблю того, що ми добре робить,

Ненавиджу, що зъобиджав мя;

Хоча бъ и рѣдный сынъ, — ненавистный ще бѡльшь.

Жите, що дала му, назадъ беру,

Єсли проступною buttoю ѡнъ

Ту грудь ранить, що лелїяла го.

Но вы за що пѡдняли зъ нимъ вѡйну?

Нема для васъ нѣ права нѣ причины,

Щобъ обдерати го. Бо чимъ такъ тяжко

И провинивъ супроти васъ Дофенъ?

Въ якѡмъ дѣлѣ невѣрный вамъ оставъ?

Васъ славы лишь жажда жене и зависть,
Мене ненависть пре до плоду своего.

Тальботъ. Такъ, рѣдну матѣрь ѡнъ по мести вчуе?

Изабо. Нужденнй лицемѣры, що себе

И свѣтъ весь ложію туманите,

Зъ усей душѣ вы гидостнй менѣ.

Бо вы, Англійцѣ, бачь простерли

Кѡгтѣ свои хищнй по землю сю,

Де тѡлько вамъ по всякому закону

Належить ся еи, що кѡнъ заступитъ!

А князь отсей, що добрымъ го прозвали,

Продавъ вже ѡтчину, майно батькѡвске,

Врагамъ державы и чужимъ панамъ!

Но на языцѣ все у васъ: законы!

Отъ лицемирство! — Я якою єсмь,

Такою най мя пише свѣтъ.

Бургундъ.

То правда!

Такой славы берегли вы все.

Изабо. И въ мене пристрасти и тепла кровь,

Якъ въ иншихъ есть. Прийшла въ сей край,

Якъ королева жити не лишъ зватись.

Чи мала я утѣхъ зречись для того,

Що молодѡсть мою судьба проклята

Злучила зъ чоловѣкомъ божевѡльнымъ?

Надъ жизнь свою я люблю свободу,

А загородитъ хто менѣ... но по що

Спорити зъ вами за права мои?

У вашихъ жилахъ кровь плыве густа,

Розкоши вы не знали, тѡлько лютъ.

А князь сей, що цѣле свое жите

Хитавсь мѣжь добрымъ а мѣжь злымъ, не вмѣе

Ненавидѣти нѣ любити сердцемъ.

Иду до Мленѣ. Отъ, сего ми даруйте, (показуючи на Ліонеля)

По нутру бнѣ менѣ прогнати скуку,
Самѣ-жъ робѣть, що схочь. Я не спытаю
Нѣ про Бургундѣвъ бѣльшь, нѣ Англичанѣ.

(Дає знакъ своему пазеви и хоче ѳдѣйти.)

Ліонель. Здайтесь на се! Що найкрасшихъ Французѣвъ
Полоненыхъ пѣшлемо вамъ до Мленѣ.

Изабо (вертаючи.) Рубать мечемъ вы знаете, панове,
Но нѣжду речь поведе лишъ — Французѣ. (ѳдходить)

Я В ▲ Ш.

Тальботѣ, Бургундѣ, Ліонель.

Тальботѣ. Що се за женщина!

Ліонель. Теперъ же, вожды

Що мыслите? Чи дальшь втѣкати намъ,
Чи внять вернутись й ударомъ напраснымъ
Неславу стерти нынѣшного дня?

Бургундѣ. Мы за слабѣи, а людѣ розбѣгъ ся всюды;
Зѣ переполоху воинѣ ще тремтить.

Тальботѣ. Знать страхъ лишень слѣпый насѣ побѣдивѣ,
Одной хвилѣ напрасный ударѣ.

Мана тота зворушеной уявы
Розвѣсь гнеть, якъ глянємъ въ очи ѳй.

Тожъ рада моя ся, вести народѣ,
Якъ скоро свѣтъ, назадѣ черезъ рѣку
На ворога.

Бургундѣ. Розважте!

Ліонель. Гей про Бога!

По що ту радѣ, розвагѣ и толкѣвъ тѣлько?
Мы страты нашѣ гнеть ѳдбити мусимъ,
А нѣ — во вѣкъ знеславленѣи останемъ.

Тальботѣ. Порѣшено! Ударимъ завтра рано.
Щобѣ однакѣ мару розвѣять тую,
Що вѣйско слѣпить намъ, мужѣвъ лякає,

Позвольте ми зъ демономъ тымъ двочимъ
 Помѣряйтесь въ борбѣ лице въ лице.
 Якъ проти нашего меча лишь стане,
 То певно разъ послѣдній насъ врѣкала;
 Коли-жь не стане вна — а вѣрте мнѣ, —
 Въ борбу таку ледво метатись схоче, —
 Вся злуда ѣй пропала.

Лионель. Розумѣсь!

Менѣ же воеводо полишѣть
 Борбу изъ нею легку, некроваву.
 Тоту мару живцемъ зловить бажаю,
 Й въ очехъ любовника єи, Бастарда,
 На раменахъ перенесу сюда
 Въ таборъ Англійскій, на потѣху всѣмъ!

Бургундъ. Пробѣгъ, лишень напередъ не чванѣть ся!

Тальботъ. Коли въ мои она попадєсь руки,
 Не думаю такъ нѣжно обѣйтись.
 Ходѣть теперъ, утомленіи силы
 Легенькимъ сномъ на ново покрѣпити,
 Потѣмъ зъ зѣрницею пѣйдемо въ бѣи. (ѣдходять)

Я В А ІV.

Іоанна зъ прапоромъ въ рукахъ, въ шеломѣ и панцирѣ, впро-
 чѣмъ одѣта по жѣночому; Диноа, Ля-Гиръ, рицарѣ и вои-
 ны показують ся на горѣ на скелистѣмъ плаю, тихонько пере-
 ходять и векорѣ потѣмъ являють ся на сценѣ.

Іоанна (до рицарѣвъ, що коло неи; тымчасомъ похѣдъ въ горѣ
 треває дальше.)

Мы вдерлись на окѣпъ! Таборъ ихъ нашъ!
 Розбийте вже теперъ темряву ночи,
 Що чорнымъ крыломъ похѣдъ нашъ скрывала,
 И приходъ нашъ страшный звѣстѣть врагамъ,
 Грѣмкими голосами: Богъ и двѣ!

Всѣ (кричать голосно середь страшного бряскоту оружія.)

Богъ и двѣ! (бубны и сурмы)

Сторожа военна (за сценою.)

Ворогъ! Ворогъ! Ворогъ! Ворогъ!

Іоанна. Лучива ту! Огонь мечѣть въ шатра!

Нехай пожоги сила страхъ збѣлшае,

И грѣзно ихъ кругомъ обѣиме смерть!

(Перебѣгають жовнѣры, она пускаеь за ними.)

Диноа (здержуе еѣ.) Твое дѣло сповнила ты, Іоанно!

Завела насъ сюда, въ таборъ ворожій,

И ворогѣвъ ѡддала въ нашѣ руки.

Теперь ты уступи изъ бою сего,

И намъ кроваве рѣшене лише.

Ля-Гирь. Побѣды путь ты вѣйску покажи,

И прапоръ горѣ въ святѣй держи руцѣ,

Але меча кровавого не ймай ся,

И не пробуй хисткого битвы бога,

Бо слѣпо, безъ пощады править ѡнѣ.

Іоанна. Кто зъупинить мене посмѣе

И велѣти духови, що мя веде?

Туды стрѣлѣ летѣти, де рука

Стрѣлця справля' еѣ. — Де зойкѣ, стогѣнѣ,

Де буря, грѣмѣ — оттамъ пристань моя!

Не нынѣ смерть менѣ и не ту судилась:

Въ корону першъ одѣю пана свого.

Не выдре ми житя нѣякій ворогѣ,

Закимъ сповню, що Богъ велѣвъ менѣ. (ѡдходить)

Ля-Гирь. За нею, Диноа, у слѣдѣ сишѣмѣ,

И крѣпка грудь най стане йи за щитѣ! (ѡдходятъ)

Я В А V.

Англійскѣй войны утѣкають черезъ сцену; потѣмъ Тальботѣ.

Воинѣ першій. Єй Богу, двѣ! Ту въ таборѣ!

Воинъ другій.

Що верзешъ?

Нѣякъ! Куды она въ таборъ попалась?

Третій. Изъ хмарь! Діаволь самъ несе еѣ!

Четвертый и пятый.

Чимъ скоршь втѣкаймо, бо погибель веѣмъ! (ѡдходять)

Тальботъ (надходить.) Не слушае нѣхто, не схаменеть ся!

Розбраванъ вже послуху веѣ узы;

Немовъ проклятыхъ духѡвъ легіоны

Пекольнї силы выслали сюда.

Туманъ бѣшенный рве безглуздно веѣхъ

Неначе ввромъ, мужныхъ и трусливыхъ;

И горетку годѣ на пробѣй поставить

Тѡй повени врагѡвъ, що разъ у разъ

Росте и валить ся хвилею въ таборъ!

Чи я лишъ самъ оденъ тверезый ту,

А все мовъ въ трясти кругъ мене бѣситъ ся?

Втѣкають передъ трусами отсими,

Що побороли въ дваццати борбахъ!

Хто-жь есть она, непобѣдима тая,

Страшна богиня, що назадъ звертае

Военне щасте и покѡрне вѡйско

Трусливыхъ сернѣ на львѡвъ перемѣнае?

Якаясь характерниця, що грае лишъ

Дотепно й справно ролю героинѣ,

Наразъ справдѣшныхъ героѡвъ лякае!

Всю славу мою выдерла невѣста!

Воинъ (впадае.) Дѣвиця ту! Втѣкайте, воеводо!

Тальботъ (убивае го.)

Втѣкай до чорта самъ! Такій конецъ

Постигне веѣхъ утѣкачѡвъ и трусѡвъ! (ѡдходить)

Я В А VI.

Сцена розширяе ся. Видко англійскій таборъ въ огни. Бубны; одні утѣкають, другі гонять за ними; по хвили надходить Монгомери.

Монгомери (самъ.)

Куда втечи? Пожога й смерть кругомъ!
 Ту лютый вождь грѣзнымъ мечемъ заклавши
 Утечи путь, на видну смерть жене;
 Тамъ зновъ она, огненна мовь пожога,
 Божеволѣе на погибель всѣмъ.
 Нѣгде корча, щобъ скрытись, нѣ вертену!
 Проклята хвиля, що мя ту занесла
 Нещасного! Пустый безъумъ мя вѣвъ,
 Жажда марной славы въ чужинѣ!
 Теперь загнала мя судьба триклята
 Въ сей бѣй кровавый. О кобы я бувъ
 Тамъ надъ Саверны берегомъ цвѣтучимъ
 Въ батькѣвскѣмъ домѣ, де зѣстала мати
 Въ журбѣ и мила, нѣжна моя любка.

(Подаль являе ся Іоанна.)

О горе! Що я виджу! Тамъ она!
 Изъ нутра сумагладной пожоги
 Якъ зъ адскихъ челюстѣй опиръ,
 Пѣдносить ся она. — Куда втечу?
 Огненнымъ окомъ вже мене хватае,
 И неминучѣ сѣти свого зору
 Зъ далека вже на мене закидае.
 Що разъ то крѣпше чародѣйна сила
 Сцѣпляе ноги, нѣкуды рухнутись
 Не въ силѣ я! Хочь сердце млѣе,
 Я смерти въ очи заглядати мушу!

(Іоанна иде проти него, по хвили зъупиняеь.)

Иде, иде! Не буду ждати, поки
 Злорадная найпершь на мене вдарить.

Колѣна обѣйму еи и буду
 Благати о житѣ. Ачей невѣста
 Горячими умолить ся слѣзами.

(Коли днь приближаєсь до неи, она выступає скоро проти него.)

Я В А VII.

Іоанна. Монгомери.

Іоанна. Ту смерть твоя! Бритійка тя родила!

Монгомери (паде ѣй до нѣгъ.)

Вздержись страшна! Обезъоруженого
 Не убивай! Я кинувъ мечъ и щить,
 До нѣгъ твоихъ бѣжу безъ обороны:
 Даруй житѣ, благаю, выкуплю ся!
 Отець мѣй богатырь живѣ тамъ дома,
 Де Валии край красный, де Саверна
 Въ лугахъ зеленыхъ сѣрѣбновъ струєвъ ве ся;
 Пѣвъ сотки сѣлъ его ѡдданїи власти;
 Любимця сына золотомъ днь купить,
 Сли вчує, що-мѣ живой въ врагѣвъ неволи.

Іоанна. Обдуреный ты глупче! Ты пропавь!

Ты впавь въ погибельнии руки дѣвы;
 Спасеня ту нѣ выкупу нема.
 Сли-бъ тя недоля въ крокодила власть
 Ѡддала була, чи въ кѣгтѣ у тигра,
 Сли-бъ молодыхъ забравъ ты львицѣ навѣтъ, —
 У нихъ знайшовъ бысь жаль и милосердѣ;
 Но смерть тобѣ, колись зѣйшовъ ся зъ дѣвовъ.
 Менѣ велить завѣтъ, що вяже страшно
 Мене изъ царствомъ духѣвъ недоступнымъ:
 Мечемъ живуче все вбивати,
 Що божище вѣйны мнѣ шле на встрѣчу.

Монгомери. Страшный говоръ твоїй, но твоїй взѣръ ла-
 [скавый;

Не лячно зъ близька на тебе дивитись,
 И нѣжна стать твоя для мене мила.
 Ласкавости благаю твого пола,
 Змилосердись надъ юностей мовь!

Юанна. Въ имя моего пола не проси мя!
 Не зви невѣстовъ! Бо якъ духъ безъ тѣла
 Не любить земскимъ ладомъ, такъ мене
 Нѣякій людскій полъ своимъ не зве;
 А панцирь той, ѓнъ сердца не вкрывае.

Монгомери. Въ имя святого закона любви,
 Котрому служатъ сердца всѣ, благаю!
 Тамъ дома я лишивъ красиву любку,
 Такъ гарну якъ и ты, ще въ цвѣтѣ лѣтъ;
 Въ слезахъ она тамъ жде, чи я повернусь.
 О сли коли любити надѣнешъ ся,
 Ёсли ждешъ щастя изъ любви: жестоко
 Не розлучай сердцеъ, що злучені любовю!

Юанна. Лишь земскі божища взываєшь ты,
 Для мене не святіи и не чтимі.
 Любви узѣвъ жадныхъ я не знаю,
 Що въ ихъ имя ты заклинаешъ мя;
 Не хочу знати службы ей суетной.
 Зъ житемъ ся хорони, бо смерть тя кличе.

Монгомери. То хоть змягчись родителѣвъ судьбою,
 Щомъ дома ихъ лишивъ въ тузѣ. И ты
 Своихъ лишилась може де въ журбѣ.

Юанна. Нещасный! Ты згадавъ ми то, якъ много
 Въ краю тѣмъ матерей бездѣтныхъ стало,
 Якъ много сиротами дѣточокъ,
 Невѣсть вдовами черезъ васъ остало!
 И ваші матери най тоже знаютъ
 Розпуку тую, най тѣ слезы знаютъ,
 Що Франціѣ жены нещасні ляли.

Монгомери. О тяжко неоплаканимъ вмирати
На чужинѣ, далеко ъдъ своихъ!

Іоанна. Хто кликавъ васъ ту въ край чужій, щобъ ни-
[щити

Цвѣтучій трудъ рѣлъ и насъ гонити
Ѡдъ домового огнища; — кидати
Вѣйны пожогу въ мѣстѣ святыню мирну?
Хотѣлось вамъ въ прегордѣй суѣтѣ
Въ рабства соромъ вѣльного Франка вкути
И той великій край, немовъ бы лодь
Изъ вашимъ гордымъ кораблемъ зѣпняти!
Вы дурнѣ! Франціѣ знамя державне
У Божого престолу вѣсити. Скорше
Ѡддерти вамъ звѣзду изъ небосклону,
Якъ хоть одно село ъдъ царства того,
Во вѣкъ нерозлучаемо-одного!
День пѣмсты надѣйшовъ; а вже живіи
Назадъ не змѣрите святого моря,
Що Богъ поклавъ мѣжь насъ межею царствъ,
Котру зухвало вы переступили.

Монгомери (выпускае еи руку.)

О мушу вмерти! Смерть лякае мя!

Іоанна. Вмирай же друже! Чомъ въ страху тремтѣти

Предъ смертевь и судьбовъ неизбѣжимовъ?
Дивись на мя! Я дѣвою родилася,
Пастушка я; рука зъ мечемъ не звекла,
Она носила лишъ костуръ пастушій легкій:
Но вырвана изъ рѣдныхъ полонинъ
Ѡдъ батька груди, ъдъ сестеръ любимыхъ,
Я мушу ту, — жене мя голосъ Божій,
Не мѣй забагъ — на горе вамъ гѣрке
Собѣ не въ радѣсть, мовъ страшне видѣне
Ити караючи и нести смерть,

А наконецъ ѿддатись ѣй во жертву!
 Не вернусь я уже домѡвъ нѣколи;
 Ще многимъ зъ васъ я стану на погибель,
 Ще много зроблю я вдовиць. Ѳдтакъ
 Сама загину и сповню судьбу.
 Сповни-жь и ты свою. Бери за мечъ;
 Будемъ боротись за цѣну житя.

Монгомери (встає.)

Такъ! Сли ты смертна, сли ты мечъ ранить:
 То може суджено моѣй руцѣ
 Пѡславши ты ко чорту закѡнчити
 Всю нужду Англїѣ. Свою судьбу
 Складаю въ руки всеблагого Бога;
 А ты проклята зви собѣ на помѡчь
 Твоихъ злыхъ духѡвъ! Боронись зъ житемъ!

(Хватає за щитъ и мечъ и нападає на ню; военна музыка даєсь
 чути зъ далека, по недовгѡмъ бою Монгомери упадає.)

Я В А VIII.

Юанна (сама.) На смерть твою ты ноги несли. Йди!

(Ѳдступає ѡдъ него и стоить въ глубокѡй задумѣ)

Превозносимая, Ты мя скрѣпляешь;
 Слабе рамя Ты надѣлилась силовь,
 То сердце крѣпостевъ вооружилась.
 Душа тремтить, рука дрожить, якъ має
 Зранити ворога цвѣтуче тѣло,
 Немовъ бы посягла на святѡсть храму...
 Злякламъ ся вже, коли моѣй мечъ заблысь;
 Но якъ потреба, вже готова сила,
 И мечъ въ руцѣ дрожачѡй непохибно
 Справляєсь самъ, немовъ бы духъ живучїй.

Я В А IX.

Рицарь зъ опущенымъ забороломъ (визиромъ). Иоанна.

Рицарь. Проклята! Вже пришла твоя година;
Шукавъ я тя повсюду въ поли битвы.
Маро погубна! Йди назадъ до аду,
Зъ котрого ты ту выступила въ свѣтъ.

Иоанна. А хто ты, що ты ангель злый ту шле
Менѣ на супротивъ? Твоя повага —
То якъ князя. Мабуть ты не Британецъ;
Бургундека застяжка тя ѳдзначае,
Передъ котровъ мѳй мечъ клонитись мусить.

Рицарь. Нужденна! Ты нѣякъ не заслужилась,
Ѳдъ княжою руки достойной впасти:
Твѳй клятый лобъ топѳръ катѳвекій мавъ
Ѳдбити зъ голова, — не славный мечъ
Бургундѣ королевского князя!

Иоанна. То ты то самъ достойный князь еси?

Рицарь (пѳднимае свое забороло.)

А такъ! Нужденна, ты тремти въ рознуцѣ!
Чортячѣ штуки ты не оборонять.
Слабыхъ лишъ дужала ты до теперь —
А мужъ ту предъ тобовь...

Я В А X.

Диноа. Ля-Гиръ до попередныхъ.

Диноа. Звернись Бургунде!

Не зъ дѣвами, но зъ рицарями бий ся!

Ля-Гиръ. Мы стережемъ еи святой главы;

Намъ впередъ грудь твѳй мечъ пробити мусить!

Бургундѣ. Я не боюсь нѣ хитрой чародѣйки,

Нѣ васъ, пѳдлыхъ рабѳвъ ей чародѣйства.

Встыдайсь Бастардъ, соромъ тобѣ Ля-Гиръ,

Що вы стару хоробрѳсть понижали

На службу чорту; двѣцѣ чортовѣй
 Нѣкчемными послужниками стали!
 Я жду васъ, биймось... Той не надѣсь
 На помѣчь Богу, хто звернувь до чорта.

(Приготовляють ся до бою, Иоанна заступае посередь нихъ.)

Иоанна. Вздержѣте ся!

Бургундъ. Боишь ся о коханка?

Нехай ѓнъ предь тобою.... (Набирае на Диноа.)

Иоанна. Повздержѣтъ ся!

Ля-Гирь, вы розѡрвѣтъ ихъ! Кровь французка
 Не мае плести ту, нѣ мечь рѣшати
 Распря тоту. Инакше Богъ судивъ...
 Геть розбѣйдѣтъ ся! Слушайте мене
 И духа чтѣтъ, котрый говорить зъ мене!

Диноа. Чомъ вздержуешь мою руку пѡднату,
 Кроваве рѣшене меча спиняешь?
 Пѡднатыи мечь въ гору,... летить ударь,
 Що Францію пѡмстити и поєднае!

Иоанна (стае посередь нихъ и розлучае обѣ стороны, розсуваючи ихъ далеко ѡдъ себе; до Бастарда:)

Вступись на бѡкъ! (до Ля-Гира) Ты стѡй ту неподвижно!
 Теперь зъ княземъ я говорити маю. (Якъ вже все втихло.)
 Що хочешь ты Бургунде? Хто той ворогъ,
 Що го твоѣй кровожадный взѡръ глядае?
 Той князь достойный есть, якъ ты, Французомъ;
 Той храбрый — твоѣй краянъ, въ збрувь товаришь,
 А й я донькою ѡтчины твоѣй.
 Мы все, котрыхъ ты погубити хочешь,
 Мы все твои; а нашѣ рамена
 Отвертѣ, щобъ приняти тя; колѣна
 Готовѣ нашѣ, щобъ почтити тя.
 Нашъ мечь не зверне ся напротивъ тя.

Лице твое чтимо, хоть въ шлемѣ вражбѣмъ,
 Бо носить черты нашего царя.

Бур'гундъ. Облестнымъ звукомъ слѣвъ солодкихъ хочешь,
 Сярено, жертву знайти свою.

Прехитра ты, не здуришь мя. Бо уху
 Предъ лестевъ слѣвъ твоихъ закрыте въ мене.

Огненный стрѣлы твоего ока гинуть
 Якъ разъ на добрѣмъ щитѣ моего сердца.
 Готовъ ся, Диноа! Будемо битись,
 Оружівмъ боротись, не словами.

Диноа. Слова напередъ, а потѣмъ удары.

Боишь ся слѣвъ! И то такожь трусливѣсть;
 Здраждае тожь нечисту, злую справу.

Юанна. Насъ не жене потреба невмолима

До нѣгъ твоихъ; не якъ благаючѣ
 Мы предъ тобовъ. — Дивись навколо себе!

Таборъ англійскій спопелѣвъ уже,
 И вашѣ трупы вкрыли поле битвы;
 Военнѣ сурмы Франкѣвъ вже голосять.
 Рѣшивъ самъ Богъ уже: побѣда наша.

Но мы готовѣ зъ другомъ подѣлитись
 Що йно ѡдломановъ галузковъ лавру.

Ходи до насъ; ѡдступнику достойный,
 Вернись назадъ, де право и побѣда.

Сама я, Богомъ зѣслана, подамъ ти
 Сестрину руку; хочу ратовати тя,
 На нашу чисту сторону привести!

Самъ Богъ за Франціевъ. А ангелы, —
 Ты ихъ не видишь — за царя воюють;
 Леліями увѣнчанѣ они.

Якъ той прапоръ, такъ свѣтла наша справа
 И чистый ей символъ: „Пречиста Дѣва“.

Бур'гундъ. Круте есть обманчиве слово ложи;

Но ей слова то мовь слова дитины.
 Сли зліи духи черезъ ню говорятъ,
 То знаютъ непорочнѣсть удавати.
 Не хочу бѣльше слухати! За мечь!
 Бо ухо, знать ми слабше, якъ рука.

Юанна. Ты звешъ мя чарѣвницею; гадаешъ,
 Що чортъ ми помагає: чи-жь то чорта
 Дѣломъ творити миръ, вражду губити?
 Чи-жь згода зъ вѣчной тьмы его походить?
 Що-жь есть святымъ, безвиннымъ, чоловічимъ,
 Якъ не свята борба за ѣтчину?
 И ѣдколи природа такъ звернулась,
 Щобъ небо полишило добру справу,
 А захищали ю дїаволы?
 Сли-жь то, що я ти кажу, есть святымъ,
 То зъ ѣдки-жь тоє маю, якъ не зъ выше?
 Хто-жь мѣгъ прийти до мене въ полонины,
 Щобы душѣ дитинячѣй пастушки
 Ѡдкрыти тайны всякихъ царскихъ дѣлъ?
 Нѣколи не стояла-мъ предъ князями;
 Чуже для мене красомовство всяке.
 Теперь же треба ми тебе взрушити:
 То виджу ясно, знаю высшї рѣчи,
 Судьба краинѣ и королѣвѣ лежитъ
 Мовь сонце ясно предъ дитиннымъ взоромъ,
 Мои-жь слова якъ стрѣлы громовїи!

Бургундъ (до живого тронутый, отвирає очи и глядитъ на ню
 зъ удивленемъ и зворуженемъ.)

Що робить ся зѣ мновь? Хиба то Богъ,
 Що въ груди въ мене сердце обертає!
 Она, тота сердечна, мя не зводитъ!
 Нѣ, нѣ! Сли ослѣпленъ я силовъ чарѣв,

То знай могучествомъ якимсь небеснымъ;

Мнѣ каже сердце, що ю Богъ зѣславъ.

Юанпа. Онъ взрушенный! Не дармо я благала!

Тяжкіи хмары гиѣву розѣйшлись

Зъ его чола, росяють слезамп, тають;

Зъ очей, яевѣючи спокоемъ, всходятъ

Мовъ сонце золоте, лучъ чувства.

Покиньте мечъ; най сердца разомъ бють!

Онъ плаче, онъ... побореный, онъ нашъ!

(Мечъ и прапоръ выпадають ѣй зъ рукъ; она бѣжить до него и обймае его зъ пристрастною неповздержностію. Ля-Гиръ и Диноа кидають мечъ и сѣшати обѣмити его.)

ДѢЯ ТРЕТЯ.

Двѣрскій станъ короля въ Шальонѣ надъ Марною.

Я В А І.

Диноа и Ля-Гиръ.

Диноа. Другами були мы сердечными;

Въ вѣйнѣ товаришами були мы;

Рамя служило наше вспѣльнѣй цѣли;

Въ бѣдѣ, предъ смертевь разомъ мы стояли;

Перетревали мы судьбы всѣ змѣны:

То-жь най не рве дружбы любовь жѣвноча!

Ля-Гиръ. Послушайте-жь мя князю!

Диноа. Вы любите чудесну дѣву тую, —

Я знаю добре вашѣ мысли всѣ.

Вы хочете, якъ стѣи пти сейчасъ

До короля старати ся о руку

Той дѣвы. Онъ вамъ не ѡдмовить того,

Що славно заслужила ваша бодрѣсть.

Но знайте, закъ бымъ видѣвъ, що она

Въ обѣмахъ другого....

Ля-Гиръ.

Послушайте-жь!

Диноа. Не тягне мя до ней якась праскора

И легка похоть ока... Не дрожало

Еще нѣколи въ мене тверде сердце

Таковъ любовю, докъ еѣ не бачивъ,

Котрѣй судила Божая судьба

Спасителькою бути ѳтчинѣ,

Менѣ-жь невѣстою; — бо я присягъ

Святовъ клятьбовъ, що я возьму еѣ за жѣнку.

Для мужа сильного потреба знай

Подруги сильной; — грудь моя горяча

Тужить спочити при однакѣй груди,

Що зможе силу ту пѣняти и знести!

Ля-Гиръ. Якъ смѣвъ бы, князю, я мои заслуги

Зъ геройсковъ вашовъ славою рѣвнати?

Тамъ де графъ Диноа стае до бою,

Ссперникъ кождый уступатись мусить:

По вашему достоинству нѣякъ

Дружити ся зъ донькою пастуха.

Та царска кровь, що въ вашихъ жилахъ грае,

Нерѣвного подружа не стерпить!

Диноа. Она дитиною святой природы,

Якъ я, и рѣвна родомъ ееть менѣ.

Она-жь руки князя ачей достойна, —

Она, невѣста чистыхъ ангелѣвъ, —

Она, що голову свою вѣчае

Свѣтлѣйшимъ блескомъ надъ короны земскѣй, —

Котрѣй у нѣгъ лежить малымъ то всѣ,

Що ту велике, славне на земли.

Бо всѣ престолы княжѣй, хоть ставляй

Одень на другимъ ажъ до звѣздъ високо,

Не досягли-бъ той высоты, въ котрѣй

Во славѣ ангельскѣй она стоить!

Ля-Гиръ. Король нехай рѣшае!

Диноа. Нѣ, сама

Она рѣшить! Сли Францію она

Свободною зробила, то нехай

Орудуе свободно своимъ сердцемъ.

Ля-Гиръ. Отъ и король надходить!

Я В А П.

Кароль, Агнета Сорель, Ди-Шатель, Архієпископъ
и Шатильонъ до попередныхъ.

Кароль (до Шатильона.)

И бнѣ приходитъ, кажете, и хоче

Мене узнати королемъ своимъ?

Шатильонъ. Въ Шальонѣ, Серъ, въ твоѣмъ тѣмъ цар-
[скѣмъ мѣстѣ

Упасти хоче князь, владѣтель мѣй,

До нѣгъ тобѣ. Менѣ-жь велѣвъ, склонитись

Тобѣ, якъ пану своему, королеви.

Онъ самъ спѣшить за мною, сейчасъ ту буде.

Сорель. Онъ йде! О красне сонце сего дня,

Що радѣсть, миръ, поєднане несе!

Шатильонъ. Мѣй панъ иде изъ двѣстѣ рыцарями,

У нѣгъ твоихъ упаде на колѣна;

Но надѣсь, що ты не схочешъ того

Й его якъ брата своего обѣймешъ.

Кароль. Горить душа, щобъ бачити ся зъ нимъ.

Шатильонъ. Старои распрѣ, просить князь, нѣ словомъ

Не згадувати вже при першѣй стрѣчи.

Кароль. Въ непамять най во вѣкъ иде минувше,

Будемъ глядѣти въ яснѣ дни будучѣ.

Шатильонъ. Всѣ, що ся били за Бургунда справу

Помилованя надѣятись мають.

Кароль. Я убѣлшу въ той способѣ силы царства!

Шатильонъ. Цариця Изабо такожь належить
До згоды той, ели на ню пристане.

Кароль. Не я воюю зъ невъ, — она зѣ мновъ;
Скѣнчить ся распря, ели она устане.

Шатильонъ. Дванацать рицарѣвъ за правду ручить
Тыхъ слѣвъ твоихъ.

Кароль. Святе у мене слово!

Шатильонъ. Владыка же свяченого агнца
Нехай роздѣлить мѣжь тебе и него
Въ поруку и въ печать правдивой згоды.

Кароль. Дай Богъ менѣ такъ участи спасеня,
Якъ въ мене сердце и рука одно!
Якои-жь ще поруки хоче князь?

Шатильонъ (споглядае на Ди-Шателя.)
Одень ту есть, котрый ели ту ся лишить,
Затрути може першій той привѣтъ.

(Ди-Шатель ѡдходить въ мовчаню.)

Кароль. Иди Ди-Шатль! Закимъ ще князь привыкне
На тя дивитись, ты скриватись мусишь!
(Слѣдитъ за нимъ зоромъ, потѣмъ спѣшитъ за нимъ и обѣймае го.)
Мѣй друже праведный! Ты бѣльше ще
Хотѣвъ здѣлати для спокою мого. (Ди-Шатель ѡдходить.)

Шатильонъ. А прочіи точки въ тѣмъ писемѣ названіи.

Кароль (до Архієпископа.)
Зробѣтъ зъ тымъ ладъ! Мы одобряемъ все;
За всякую цѣну приймемо друга.
Вы, Диноа, возьмѣтъ сто рицарѣвъ
И дружно проведѣтъ князя до насъ.
Все войска най вѣнчають ся въ зелень,
Щобы братѣвъ своихъ приняти широ.
Най привересъ все мѣсто якъ на празникъ,
И звонъ все нехай оповѣщаютъ,
Що Франція зъ Бургундіевъ еднась.

(Пазъ надходить. Чуты трубы.)

Но чуешь? Що значить той голосъ трубъ?

Пазъ. Бургундскій князь въѣзжаетъ. (Ѿходитъ.)

Диноа (иде за Ля-Гиромъ и Шатильономъ.)

Ну-жь! на встрѣчу!

Кароль (до Агнеты.) Агнето, плачешь? И менѣ такожь

Для той радости не стане силъ.

Якъ много впередъ жертвъ дѣсталось смерти,

Закимъ мы дружно можемо встрѣтитись!

Но прецѣнь буря разъ унятись мусить;

По найтемнѣйшѣй ночи день настане;

А придетъ часъ, дозрѣти мусить овочъ.

Архіепископъ (при ѡбнѣ.)

Заледве князь оборонитись може

Ѡдъ натовцу. Зъ коня его зсаджаютъ,

Цѣлюють одѣжь ѣ на рукахъ несутъ.

Кароль. То добрый нарѣдъ; ѡнъ горячій въ гнѣвѣ

Якъ и въ любвѣ. Якъ скоро позабули,

Що то той самъ естъ князь, що убивавъ

Ѡтцѣвъ имъ и сынѡвъ! Одна хвиля

Цѣле жите зъумѣе обернути.

Держись Сорель! Твоя велика радѡсть

Могла-бъ такожь его вколоти серце;

Най ѡнъ не вчуе сорому нѣ скорби.

Я В А Ш.

Князь Бургундѣ, Диноа, Ля-Гиръ, Шатильонъ и еще двоухъ рицарѣвъ изъ дружины князя. Князь оставляеъ при входѣ. Король поступаеъ ему на супротивъ. Сейчасъ зближаеъ Бургундъ; и въ хвили, коли хоче упасти на колѣна, приймае го король въ своихъ обѣмахъ.

Кароль. Ненадѣино вы ту! А мы хотѣли

Провести васъ; но шпаркѣ вашѣ конѣ...

Бургундъ. Они мя несли, де мя довжнѡсть кличе.

(Объймае Агнету Сорель и цѣлуе еѣ въ чоло.)

Даруйте, сестро, смѣлости. Бо се есть
У насъ въ Аррасѣ правомъ володарскимъ,
И жадна красна женщина не смѣе
Звычайни опертись.

Кароль. Двѣрть вашъ есть
Оселею любви, — торгомъ, якъ кажутъ,
Куда всё красне мусеть перейти.

Бургундъ. Королю мѣй, торговцѣвъ нарѣдъ мы.
Що въ всѣхъ пѣднѣяхъ чудного росте,
То выставляеъ въ Брюжи на торзѣ
На видъ и на ужитокъ; но надъ всѣ
Цѣнить ся пайвыше краса невѣсть.

Сорель. Невѣсты вѣрнѣсть бѣльше ще цѣнить ся;
Но на торзѣ нѣгде еи не видко.

Кароль. Въ неславѣ, брате, вы, що гордите
Хоть наибѣльшовъ невѣсты красотю.

Бургундъ. Сама себе наибѣльшь карае ересь.
Щасливѣи вы, королю мѣй! Васъ вчасно
Навчило сердце того, що менѣ
Житѣ бурливе пѣзно такъ ѡдкрыло.

(Спостерѣгае Архїепископа и подае ему руку.)

Благословѣть мя, преподобный отче!
Васъ все знайти по правды сторонѣ!
Хто хоче васъ знайти, ходити мусеть
Стезями правды.

Архїепископъ. Господь най мя кличе
Теперь, сли хоче; сердце се спокѣйне.
И можу радѣсно сей свѣтъ пращати,
Бо очи видѣли мои сей день.

Бургундъ (до Сорель.) Я чувъ, що вы ѡддали всё свое
Камѣне дороге, щобъ зъ него вкути
Оружѣ противъ мене? Якъ? Се правда?

Чи-жь се вы такъ настроенїи военно?

Чи-жь справдѣ вамъ о згубу йшло мою?

Но спѣръ нашъ вже скѣнчивъ ся. Що згубилось,

Назадъ знайде ся всё; такъ и знайшлось

Назадъ камѣне дороге всё ваше.

Вы го ѡддали на вѣйну на мене:

Приймѣть го зъ рукъ моихъ якъ мира знакъ.

(Онъ ѡдбирае ѡдъ одного изъ своихъ товаришѣвъ коробку зъ до-
рогоцѣнностями и переае ѣй отверту. Агнета Сорель дивить ся
удивлена на короля.)

Кароль. Прийми сей даръ, котрый менѣ поруковъ

Подвѣино дороговъ любви и згоды.

Бургундъ (впинаючи брилятову рожу въ еи волосе.)

Чому-жь се не корона царска Франціѣ?

Сейчасъ готовъ бымы ю прихильнымъ серцемъ

На сю прекрасну голову вложить.

(Бере еѣ за руку значущо.)

Числѣть на мя, сли вамъ потреба буде

Приятеля коли!

(Агнета Сорель зачинае плакати и ѡдетупае на бѣкъ. Такожъ ко-
роль боре ся зъ великимъ зворушенемъ. Веѣ притомнїи дивлять
ся зъ зворушенемъ на обохъ князѣвъ.)

Бургундъ (поглянувши на веѣхъ по черзѣ, кидаетъ ся въ обѣймы
короля.)

О царю мѡй!

(Въ тѡй самѡй хвили спѣшать три бургундскїи рицарѣ до Диноа,
Ля-Гири и до Архїепископа и обѣймають ся взаимно. Оба князѣ
збѣтають черезъ якїйсъ часъ въ обѣймахъ, не ѡдзываючись сло-
вомъ.)

То васъ ненавидѣвъ я! Васъ ѡдрѣкъ ся!

Кароль. Уже тихо! Ничъ о тѡмъ!

Бургундъ.

Англїйца мѡгъ я

Короновъ вашовъ царсковъ увѣнчати,

Чужинцю тому вѣрнѡсть присягати,

А своего короля втручати въ гибель?

Кароль. Забудьте-жь то. Прощене всё. То всё
Обмыла хвиля ся одна. То була
Судьба така, звѣзда якась ворожа!

Бургундъ (бере го за руку.)

Направити всё хочу, вѣрте ми!
Терпѣня всё нагородити хочу.
Всё царство ваше вамъ назадъ повернесь;
Не хибне нѣ села одного зъ него!

Кароль. Мы разомъ! Не боюсь врагѣвъ нѣякихъ!

Бургундъ. Повѣрте ми, не зъ серця я пѣднявъ.

На васъ оруже. Кобы вы знали були —
Чому-жь вы сеи не пѣслали ми? (показуе на Агнету.)
Не встоявъ-бъ я передъ ви слезами.
Теперь вже жадна сила адска насъ
Не розведе, сли нашѣ серця разомъ.
Теперь знайшовъ я мѣсце вже свое;
При груди сѣй конецъ скитальству мому.

Архієпископъ (поступае посередъ нихъ.)

Вы зъединенѣ вже князѣ. Мовъ фениксъ,
Одмолоднѣвшій зновъ, изъ попелу
Пѣднеслась Франція. И усмѣхаєсь
Веселая будучнѣсть ще для насъ.
Глубокѣ раны ѣтчины ся згоять;
Мѣста и села знищенѣ зъ руйнъ
Еще свѣтлѣйше пѣднесуть ся знову;
Нова зелень покрѣе нашѣ нивы.
Но тѣ, що распрѣ жертвою упали, —
Помершѣ, — вже не встануть бѣльшь; а слѣзы,
Що вытиснувъ вашъ сѣбръ, нѣчо не верне!
Будуче поколѣне зацвите;
Минуще було жертвою недолѣ.
Ѡтцѣвъ не збудить вже унукѣвъ щасте.
Се плоды распрѣ вашои, братя!

Най буде вамъ наука : бѣйте ся
 Меча, закимъ ще вытягнете го.
 Могучій духъ вѣины взлѣтае скоро ;
 Однакъ не такъ, якъ вчений соколъ мчить
 Назадъ зъ пѣдъ хмаръ до рукъ стрѣльця ; — не чуе
 Той дикій духъ, що кличе чоловікъ.
 Не все, якъ днесъ, въ пригождѣй хвили може
 Рука спасителя мовъ зъ хмаръ явитись.

Бургундъ. О Серъ, не ангель то якій у васъ ! .

Де-жь естъ она ? Чому-жь ви не виджу ?

Кароль. Де-жь естъ Іоанна ? Чомъ ви нема
 Въ сѣй свѣтлѣй, краснѣй хвили торжества,
 Що намъ она уготовила ?

Архіепископъ. Серъ !

Не любитъ дѣва та свята спокою
 Розкѣшного двора и соромливо
 Вхиливсь передъ марнымъ зоромъ свѣта,
 Хиба що Божій приказъ кличе ю
 Явитись передъ свѣтомъ. То-жь напевно
 Она теперъ изъ Богомъ розмовляє,
 Ся надъ добромъ краю не промышляє ;
 Бо кожде ей дѣло благословенно.

Я В А І V.

Іоанна до попередныхъ.

(Она въ панцырѣ, однакъ безъ шелома, а въ волосю вѣнецъ.)

Кароль. Мовъ жрець идешъ, Іоанно, увѣнчана,
 Союзъ той посвятити, що-сь звела го.

Бургундъ. Страшною була ся дѣвица въ бою,
 Но миръ окривъ ю блескомъ прелести.

— Чи-мъ додержавъ, Іоанно, мого слова ?

Чи ты вдоволена ? Чи похвалишь мене ?

Іоанна. Собѣ самому найлучше зробивъ-сь.

Теперь сіяешь въ свѣтлѣ благодатномъ,
 А передъ тымъ въ мрачномъ червонѣмъ блеску
 Являвъ ся ты мовь мѣсяць той страшный. (Оглядавъ ся.)
 Зѣбралось ту богато рицарѣвъ
 И очи всѣхъ сіяють радостью;
 Одного лишь сумного я стрѣтила,
 Що крые ся, де радують ся всѣ.

Бургундъ. А хто-жь то такъ нечисту совѣсть має,
 Що бнѣ не надѣсь на нашу ласку?

Іоанна. Чи має ту прийти? Скажи, най прийде!

Нехай твоя заслуга повна буде.
 Нѣяке то повднанѣ, не щире,
 Коли душа не вся еще свободна.
 Ненависти хочь капля, що ся лишить
 Въ весѣльнѣй чарѣ, благодатный напѣй
 Въ отрую гибельну перемѣняе.
 Нема такой кривды, щобъ Бургундъ
 Въ дни радѣстнѣмъ си не даровавъ!

Бургундъ. Га, розумѣю тя!

Іоанна И ты простишь?

Простишь му князю?.. Ди-Шатель, ходѣтъ!

(Она отвирае дверѣ и впроваджуе Ди-Шателя, котрый стае
 въ ѡддаленю.)

Теперь перепросивъ ся князь изъ всѣми
 Своими ворогами — и зъ тобою.

(Ди-Шатель поступае троха близше и хоче въ очахъ князя читати.)

Бургундъ. Іоанно! Що зѣ мною робишь! Знаешь,
 Що тымъ бдѣ мене вымагаешь ты?

Іоанна. Господарь добрый отвирае дверѣ
 Для гостей всѣхъ, не выключить нѣкого;
 Якъ небосклѣнъ займае свѣтъ, свободно
 Най ласка друга и врага обѣйме.
 Бо й сонце лучѣ шле свои зарѣвно

По вѣхъ кутахъ безмѣрнаго простору;
 Роса небесна рѣвно розливаеся
 На вѣхъ ростины, що жаждуть еи;
 И всё добро, котре походить звыше,
 Есть вѣспѣльне вѣмъ и кождому доступне;
 Но въ морщинахъ — то тьма перебувае!

Бурігундъ. О! ся, що схоче, то зѣ мною зрѣбѣть;
 Мовъ вѣскъ, въ рукахъ ей мякне серце мое!
 — Ди-Шатль, подайте руку! Я прощаю.
 Най духъ ѳтця моего мнѣ простить,
 Що руку подаю его убійци.
 Вы духи смерти не во зло вмѣняйте,
 Що ломлю мѣй обѣтъ страшнои пѣмсты.
 У васъ тамъ дѣль середъ вѣчной ночи
 Не бесъ вже серце; тамъ есть вѣчне всё,
 Непорушима всё. Однакъ инакше
 Есть ту въ горѣ у насъ, де сонце свѣтитъ.
 Ту чоловѣкъ чувствомъ живе и легко
 Могучѣй хвили въ добычъ попадае.

Кароль (до Іоанны.) Якъ много вдяченъ я тобѣ, о дѣво!
 Якъ красно ты свои слова сповнила!
 Якъ всю мою судьбу ты ѳдмѣнила!
 Бо ты другѣвъ менѣ назадъ зъєднала,
 Врагѣвъ преодолѣла и мѣста
 Зъ пѣдъ вражого ярма освободила.
 Сама одна ты доконала всёго.
 Скажи же, чимъ я нагороджу тя?

Іоанна. О будь и въ щастю, пане мѣй, все людскимъ,
 Якъ бувъ ты нимъ въ недоли! Не забудь
 На высотѣ величества о тѣмъ,
 Якъ цѣнить ся въ потребѣ вѣрный другъ.
 Въ пониженю ты досвѣдчивъ вже того.
 Послѣднихъ зъ твоего люду не лишай

Безъ справедливости и ласки; Богъ
 Спасительку тобѣ призвавъ изъ люду.
 Всю Францію подъ скипетръ твоѣ зберешь
 И будешь праотцемъ князѣвъ великихъ;
 Потомки же твои свѣтлѣйші будутъ,
 Якъ тѣ, що предъ тобовъ престоль держали.
 И зацвите твоѣ рѣдъ, якъ довго лишъ
 Любовь для него въ серцю люду буде.
 Лишь гордѣсть зможе му ѡдняти царство.
 А зъ тыхъ хатинъ нѣкчемныхъ, що изъ нихъ
 Тобѣ спаситель выйшовъ, таинственно
 Правнукамъ виноватымъ гибель грозитъ!

Бургундъ. Пророчице, одушевлена Богомъ!

Сли взѣрѣ твоѣ проникае всю будучѣсть,
 То о моѣмъ менѣ скажи ще родѣ!

Чи буде ѡнъ ще дальше розцвитатись?

Юанна. Бургундъ! Твое сѣдалище ты вже

Вознѣсь до высоты престола. Пнесь

Ще выше горде сердце, ажъ до хмаръ

Будѣвлю смѣлу вносить. Но вздержить

Рука всевышня взрѣсть еи завчасно.

Однакъ не бѣйся, твоѣ дѣмъ еще не впаде!

И буде жити ще пресвѣтло въ дѣвѣ,

Зъ котрого лона выростуть монархи,

Носячи скипетръ, пастырѣ народамъ.

На двоухъ они престолахъ славныхъ сядуть,

Законъ писати будутъ свѣту сему

И ще новому, що рука всевышня

Вкрывае ще поза незвѣстнымъ моремъ.

Кароль. О, сли ти духъ являє се, скажи:

Чи дружный, днесъ обновленый союзъ

Правнуковъ ще соединяти буде?

Юанна (по короткѣмъ мовчаню.)

Вы король и всё володаръ,
 Незгоды стережѣть ся! Не будѣть
 Вражды изъ норы, де она дрѣмае;
 Проснувшись разъ, лягае поздно вже!
 И внукѣвъ рѣдъ желѣзный иде ѡдъ неи;
 Зъ огню запалюеь огонь все дальше.
 И не желайте знати бѣльшь. Тѣшѣть ся
 Нынѣшнымъ. Будучѣсть най закрою!

Сорель. Святая ты, мое прониклась сердце
 И знаеешь, чи оно живе гординевъ,
 И мнѣ пророчество скажи веселе.

Иоанна. Судьбы лишь свѣта духъ менѣ являе;
 Твою-жь судьбу скрываетъ грудь твоя!

Дионо. Однакъ яка-жь судьба тебе чекае,
 Ты свѣтла, небесамъ любима дѣво?
 Прекрасна доля на земли напевно
 Чекае тя побожну и святу.

Иоанна. Всѣ щасте въ небѣ тамъ горѣ у Бога!

Кароль. Король твоѣй ѡдъ теперъ старатись мае
 О щасте всё твоѣ! Твое имя
 Возвеличаю въ Франціи цѣлѣй;
 Щобъ поколѣня найдальшѣ тебе
 Благословили. И сейчасъ се зрѣблю.
 Клякай! (Вытягае мечъ и нимъ дотыкае ся ви.)

Теперъ вже встань! Ты благородна!

Я, твоѣй король, двигаю тя изъ праху
 Твоѣго роду низького. Выношу
 Твоихъ ѡтцѣвъ въ могилѣ въ станъ рицарскѣй.
 Твоѣй гербъ лелію бѣлу мати буде;
 Твоѣй рѣдъ во Франціи числитись буде
 До найпершихъ. Одна лишь царска кровь
 Благороднѣйша буде ѡдъ твоѣи.
 И найпершѣй зъ вельможъ за честь най мае,

Сли руку одержить твою. Я самъ
Найду тобѣ достойного жениха.

Диноа (выступая.)

Я сердцемъ выбравъ ю, якъ простовъ була!
Ся честь нова, що скрань ѣй осіяла,
Нѣ двигла вже заслугъ ей ще выше,
Нѣ побблшила вже мовѣй любви.
Ту передъ королемъ моимъ и всѣми
И передъ тымъ епископомъ священнымъ
Я подаю ѣй руку якъ женѣ,
Сли лишъ достоинъ сего я у неи.

Кароль. Нѣхто тобѣ устояти не може;
Ты чудеса за чудесами творишь!
Теперь вже вѣрю, що всё тобѣ возможно.
Пбдбилась сердце горде, що смѣялось
Изъ всемогучости любви до нынѣ.

Ля-Гирь (выступая.) Иоанны наибблша краса, — я знаю —
Бсть сердце ей безъ суѣты смиренне.
Она достойна найпершихъ вельможъ;
Но такъ она не дивить ся высоко,
Не пнесъ хитаючись за земсковъ славовъ.
Досыть для неи вѣрной любви
Душѣ уцвитой и тихой долѣ,
Котру зъ рукою сею ѣй жертвую.

Кароль. И ты Ля-Гирь? Два женихи бдличнѣ,
Въ геройствѣ рбвнѣ и въ военнбй славѣ!
Чи ты, що ворогбвъ менѣ зъєднала
И царство зъединила, хочешъ нынѣ
Менѣ любимыхъ другбвъ розлучити?
Оденъ лишъ може посѣдати тя,
А кождый зъ нихъ бдзначена достоинъ;
То-жь выбирай, твое рѣшае сердце.

Сорель (приходить ближе.)

Достойна дѣва тымъ змѣшалась, виджу,
 И соромъ ѣй лице красить дѣвочій.
 Часу ѣй треба ще спытатись сердца,
 Подрузѣ звѣритись и выдобути
 Изъ замкнуенои груди тайну сердца.
 Теперь пора, въ котрѣй зновѣ я повинна
 Зблизитись мовѣ сестра идѣ строгѣй дѣвѣ,
 Одкрыти ѣй се сердце вѣрне въ тайнѣ,
 Що знає, що любовь. Тому-жь позвольте,
 Щобъ мы обдумали жѣвочимъ ладомъ
 Жѣвочу рѣчь; и ждѣть, що рѣшимо.

Кароль (хочетъ ѡдходити.) Най буде вже и такъ!

Юанна.

О Серъ! Не такъ!

Що мнѣ лице вкрасило, то не єсть
 Помѣшанє зъ пустога сорому якого.
 Нема зъ чого сѣй пани сповѣдатись,
 Чого-бъ предѣ мущинами ся вєтыдала.
 Велику честь менѣ приносить тоє,
 Що славнѣй рицарѣ мя выбираютъ.
 Но не на то лишила-мѣ полонины,
 Щобъ доступити земскои суеты;
 И не на то я въ панцырѣ ся убрала,
 Щобы собѣ вѣнецъ весѣльный вплести.
 До зовєсмъ иншого дѣла я звана;
 Лишь чиста дѣва може го сповнити:
 Воевницевь Всевышнѣго я ту,
 Нѣкому ту за жѣвнку я не буду.

Архієпископъ. Жена назначена для чоловѣка

На вѣрну и люблячую подругу:

Тогдѣ она достойно служитъ Богу,

Сли той законъ природы выповняє!

И якъ ты вже сповнишь той приказъ Божій,

Що зваѣъ тебе въ кроваве поле бою :
 Тогдѣ ѡдѣ себе кинешъ мечъ и щитъ ;
 Назадѣ до своего пола ты признашъ ся,
 Що го заперла ся, бо ѡнѣ не званый
 До дѣлъ кровавыхъ гибельной збруѣ.

Юанна Владыко преподобный! Ще не знаю,
 Куды пошле мене могучій духъ.
 Но приде часъ : не буде ѡнѣ мовчавъ,
 И голосу его послушна буду.
 Теперъ же каже ми кѡнчити дѣло.
 Мѡй панѣ не має ще вѣнця на скрани ;
 Чоло его не мазане еще
 Святымъ елеємъ ; ѡнѣ — ще не король !

Кароль. До Рему мы въ дорогу вже готовѣ.

Юанна. Не стѡймо-жь дармо, бо враги кругомъ
 Трудять ся вже дорогу намъ заперти.
 Но я тя проведу посередѣ нихъ.

Диноа. Однакъ, сли всё сповнить ся до кѡнца,
 Коли до Рему вже вѡйдемъ въ побѣдѣ,
 Тогдѣ зволишь менѣ, святая дѣво —

Юанна. Сли схоче Богъ, щобъ я зъ вѣнцемъ побѣды
 Вернулась ще изъ той вѡины кровавой,
 Тогдѣ мое сповнене буде дѣло :
 Въ дворѣ царя пастушки вже не буде.

Кароль (бере ю за руку.)

Любовь во груди Богомъ вдохновенной
 Мовчать ; теперъ жене ты голосъ духа :
 Но вѣрь менѣ, не все мовчати буде !
 Споѣне оружѣ, приведе побѣда
 И миръ зъ собовъ, и радѡсть ся поверне.
 Во всякой груди, въ кождѡмъ серцю знову
 Новѣ, нѣживѣйшѣ бѡльшь чувства проснуть ся ;

Они проснуть ся и у тебе въ груди.
 Заплачешь слезами туги солодкой,
 Якъ ще не плакала; а сердце тов,
 Що го теперь цѣлкомъ займае небо,
 Въ любвѣ до земского обернешь друга.
 Теперь ты тысячѣ ушасливляла,
 Вконецъ щасливымъ зробишь лишь одного!

Іоанна. Дофенъ! Чи явленя той Божой силы.
 Уже досыть тобѣ, що ей сосудъ
 Розбити хочешь, въ земскій прахъ стягнути
 Ту чисту дѣву, що ти Богъ збславъ?
 Слѣпнн сердцемъ! Маловѣры вы!
 Небесъ великолѣпе васъ осьяло;
 Предъ вашимъ взоромъ чудеса небесъ:
 А вы лишь видите во мнѣ невѣсту!
 Чи-жь можъ невѣстѣ вбратись въ стрѣй военный,
 Вдавати ся до мужеской борбы?
 О горе мнѣ, сли-бъ несла я въ рукахъ
 Мечъ пѣмсты Бога, а въ суетнѣмъ серци
 Любовь до мужа земского носила!
 Вже лучше-бъ було мнѣ и не родитись!
 Нѣ слова бѣльшь о тѣмъ, то кажу вамъ.
 Не гнѣвати вамъ духа, що въ менѣ!
 Вже око мужа, що мя пожадае,
 Лякае мя и оскверняе мя.

Кароль. Лишѣть вже! То дарма ю накланяти.

Іоанна. Вели, нехай военна сурма грає!

Душитъ мя и тревожитъ сей спокѣй.
 Изъ сушочинку скучного жене мя
 И пре мя дальшь, де суджено менѣ;
 Велать менѣ, кѣнчити дѣло мое.

Я В А V.

Рицарь въ посиѣху.

Кароль. А що?

Рицарь. Чрезъ Марну ворогъ перейшовъ,
Стоить готовъ до битвы.

Юанна (одушевлена.) Бѣй, борба!

Теперь душа свободна вже ѡдъ узѡвъ!

Вооружайтесь, я уставлю войско. (Выбѣгае.)

Кароль. Идѣть за невь, Ля-Гирь. Они ще хочуть
У Ремскихъ вратъ боротись о корону!

Диноа. Не храбрѡсть ихъ жене. Ще разъ пробуе
Лишь люта и безильна ихъ розпука.

Кароль. Бургундъ, не загрѣваю васъ. Сей день
За много злыхъ платити мае днѣвъ.

Бургундъ. Довольный зъ мене будете.

Кароль. Я самъ

Пѡду предъ вами добувати славы

И передъ городомъ коронаційнымъ

Здобуду самъ корону. А тебе,

Моя Агнето, твѡй рицарь прашае!

Агнета (оббѣмае го.) Не плачу, нѣ тремчу я за тобою,

Бо ажъ до хмаръ моя сягае вѣра!

Такъ много доказѡвъ небесной ласки

Не дасть намъ сумовати наконецъ.

Мнѣ сердце каже, що въ вѣнци побѣды

Я оббѣму тебе, своего пана,

Посередъ крѣпостей здобутихъ въ Ремѣ.

(Сурмы ѡдзываютъ ся въ рѣзкомъ тонѣ и переходать въ дикій военный клекѡтъ. За той часъ перемѣнае ся сцена; оркестръ зачинае грати при ѡдкрытѡй сценѣ въ сопровѡдѣ военныхъ инструментовъ по за сценою.)

Зрѣлище перемѣняе ся на ѳдкрыту окрестнѳсть, обмежену групами деревъ. Пѳдчасъ коли музыка грае, видко, якъ по заду скоро переходить войско.

Я В А VI.

Тальботъ спертый на Фастольфа въ супроводѣ жовнѣровъ. Скоро потѳмъ Лионель.

Тальботъ. Ту посадѣть мя, ту пѳдъ деревами,
Самѣ же повернѣть назадъ до бою;
До смерти помочи менѣ не треба.

Фастольфъ. О той несчастный и прискорбный день!
(Лионель выступаетъ.)

По що ту йдете Лионель. Дивѣть ся,
Отту лежить нашъ вождь раненый смертно.

Лионель. Не дай, о Боже! Встань, достойный льорде!
Теперь не часъ впадати ѳдъ утомы;
Не уступай же смерти, повели
Природѣ крѣпковъ волевъ, щѳбъ ще жила.

Тальботъ. Вже годѣ! День судьбы вже надѳйшовъ,
Щѳ мае тронъ нашъ въ Франціи звалити.
Дарма въ борбѣ я ѳдчаянной важу
Послѣдне ще, щѳбъ ѳдвернути го.
Стрѣловъ поваленый я ту лежу,
Щѳбъ бѳльшь не встати. — Ремъ пропавъ уже,
Спѣшѣть же хотъ Парижъ еще спасти.

Лионель. Парижъ вже уложивъ ся изъ Дофеномъ:
Отъ-що принѣсъ намъ тую вѣсть пѳсланецъ.

Тальботъ (ѳдрывае перевязку.)
То плыньте вже моєи крови струѣ,
Бо задосыть уже ми того сонця!

Лионель. Менѣ нѣколи. — Фастольфъ, вы возьмѣть
Въ безпечне мѣсце вожда; мы не можемъ
На мѣсци сѣмъ вже довше удержатись.

Зѣ всѣхъ сторѣнъ втѣкають нашѣ вже :

Неповздержимо дѣвка намирае. —

Тальботъ. Безумъ, ты побѣдивъ, я впасти мушу!

На глупоту безсильнѣ навѣтъ боги.

Высока мудрости! Ты свѣтла дочко

Зевеса головы, що свѣтъ премудро

Создала ты! Провѣднице звѣздамъ!

Що-жь ты таке, сли ты привязана

Хвосту бѣшеного коня химеры

Безсильно кличешъ и зъ упоенымъ

Летѣти мусишь въ пропасть свѣдомо!

Проклятый, що въ житю своѣмъ глядае

Великого, достойного чогосъ

И розважнѣ пляны умнымъ духомъ снуе!

Той свѣтъ стоить для наибѣльшого дурня.

Лионель. Мильордъ! Лишь пару хвиль ще вамъ жия :

Теперь на Бога памятати треба!

Тальботъ. Сли-бъ мы якъ храбрѣ храбымъ уягли,

То ще бы мы потѣшитись могли

Загальною судьбою, що все змѣнчиво

Своѣ тревожнѣ кулѣ обертае.

Но уягчи такъ простому обману!

Чи-жь наша жизнь поважна, працѣвита

Вже поважнѣйшого кѣнца не варта?

Лионель (подае му руку.)

Мильордъ! Кѣнчѣтъ щасливо! Довгъ жалю

Сплачу уцтиво слезами по битвѣ,

Сли ще въ живыхъ останусь. Но теперь

Мя кличе дальшь судьба, що судъ держить

На поли битвы ще и жребъ кидает.

До свиданя хиба на другѣмъ свѣтѣ!

Коротке пращане дружбы такъ догдой! (ѣдоходить)

Тальботъ. Небавомъ вже по всѣмъ; землѣ ѣддамъ

И сонцю вѣчному сесѣ атомы,
 Що въ радѣсть и въ печаль во мнѣ споились;
 Зъ могучого Тальбота, що своєю
 Военною славою свѣтъ сповнивъ,
 Хиба лишъ жменя пороху ся лишить.
 Такъ чоловѣкъ кѣнчить. — Зъ жита боротьбы
 Лишь тая корысть намъ остане,
 Що пѣзнаемъ, що всё вѣчимъ на свѣтѣ
 И що изъ серця вгордимо тымъ всѣмъ,
 Що здалось намъ пожаданымъ... великимъ.

Я В А VII.

Кароль. Бургундъ. Диноа. Ди-Шатель и жовниры
 выступаютъ.

Бургундъ. Окѣпъ здобутый вже.

Диноа.

Той день есть нашъ.

Кароль (доглянувши Тальбота.)

Дивѣтъ, хто тамъ, що неохотно такъ
 И тяжко такъ пращае свѣтло сонця?
 Зъ прибору виджу, що хтось непослѣдный;
 Подайте-жъ помѣчь му, сля ще придасть ся.

(Жовниры изъ царской дружины приступаютъ.)

Фастольфъ. Назадъ! Вступѣть ся! Оdstупѣть вмерлого,

Що за жита до него вы нѣколи

Були-бъ не приступили.

Бургундъ.

Що я виджу,

То Тальботъ въ власной крови ту лежить!

(Иде до него. Тальботъ вдвляе ся въ него неподвижно и вмирае.)

Фастольфъ. Назадъ! Нехай видъ зрадника не труе

Героеви послѣдного возрѣня!

Диноа. Страшный Тальботе, непреодолимый!

Отсе тобѣ сей кутикъ выстарчивъ,

А всеи Франціѣ земля широка

Жажды не успокоила твоего духа.

— Теперь ажъ, Серъ, васъ королемъ витаю :

Тряслась на вашой головѣ корона,

Якъ довго духъ въ томъ тѣлѣ живъ еще.

Кароль (подивившись мовчки на умерлого.)

Хтось вышей побѣдивъ его, не мы!

На Франціѣ земли лежитъ онъ ту

Немовъ бы той герой на щитъ власномъ,

Що зъ рукъ го выпустити не хотѣвъ.

Возьмѣть го геть!

(Жовниѣры пѣднимають трупа и ѓдносятъ го.)

Миръ порохамъ его!

Ѣму най стане памятникъ почестный.

Въ той Франціи, де путь свою скѣнчивъ

Немовъ герой, нехай спѣчнуть тѣ кости!

Ще такъ, якъ онъ далеко, жаденъ мечъ

Ворожій не загнавъ ся. А мѣсце то,

Где онъ упавъ, само для него буде

Нагробникомъ напевно найславнѣйшимъ.

Фастольфъ (ѓддае свѣй мечъ.)

Серъ, я, полонникъ вашъ.

Кароль (ѓддае му мечъ назадъ) О такъ не буде!

Святой довгъ чтить и дикая вѣйна.

Свободнѣй ѓдпровадите до гробу

Своего пана. Вы-жь, Ди-Шатль спѣшѣть —

Моя Агнета тамъ тремтить о насъ —

Розвѣйте скорбъ си, несѣть ѣи вѣсть,

Що мы жнемъ, що побѣдили мы.

Въ триумфѣ заведѣть сѣ до Рему.

(Ди-Шатель ѓдходитъ.)

Я В А VIII.

Ля-Гиръ до попередныхъ.

Диноа. Ля-Гиръ, де дѣва?

Ля-Гиръ. Якъ? Я васъ пытаю.

Она при васъ либонь въ борбѣ лишилась.

Диноа. Се-жь вы, — гадавъ я, — заступите еѣ,
Коли-мь спѣшивъ на помбчъ королеви.

Бургундъ. Прапоръ ей бѣлый бачивъ я недавно
Посередъ густой товпы врагбвъ.

Диноа. О горе, де-жь она? То зле вѣщуе!

Ходѣть, спѣшѣть освободити ю.

Боюсь, що може за ѡдважно вгналась

И бесъ сама окружена врагами

И въ натовпѣ безъ помочи упаде.

Кароль. Спѣшѣть, ратуйте!

Ля Гиръ. Я, вду!

Мы всѣ! (ѡдходить скоро.)

Ииша, пуста сторона побоевища.

(Видко зъ далека вежи Рему, освѣченъ сонцемъ)

Я В А IX.

Рицарь въ цѣлкомъ чорнѣмъ панцирѣ зъ опущенымъ забороломъ. Иоанна гонить го ажъ на передъ сцены, де бнѣ стае тихо и ожидае ю.

Иоанна. Прехитрый! Вже спѡзнала-мь пѡдступъ твоѣй!

Твоимъ бѣгствомъ уданымъ ты мя знадивъ

Изъ побоевища и не одну

Бритійску голову зберѣгъ ѡдъ смерти;

Теперь однакъ самого жде тя гибель.

Чорный рицарь. Чому-жь за мною гонишь? Чомъ такъ

[люто

На мене наносѣлась ся? Менѣ

Не суждено, зъ твоей руки упасти!

Иоанна. Зъ цѣлой душѣ ненавижду тебе,
 Якъ тую нѣчь, котроѣ ты ставъ подобный.
 Палить мя ненасычена жажда,
 Щобъ спрятати тебе зъ пѣдъ свѣтла сонця.
 Хто ты еси? Одркры визирь! — Сли-бъ я
 Не видѣла, що бодрый Тальботъ вправъ,
 То-бъ я гадала, що то Тальботъ ты.

Чорный рицарь. Мовчить въ тобѣ той гласъ пророчій
 [духа?

Иоанна. Говорить онъ изъ глубины душѣ,
 Що при менѣ стоить мое нещасте.

Чорный рицарь. Иоанно Д'Аркъ! Ажъ до ворѣтъ тыхъ
 [Рему

Ты залетѣла крылами побѣды.
 Нехай ти стане той здобутой славы;
 Пусти ѡдъ себе щасте, що тобѣ
 Мовь рабъ служило, закъ ты зъ гнѣвомъ лишить
 Оно само; бо вѣрности не знае
 И нѣкому не служить до кѣнца.

Иоанна. Чого-жъ менѣ посередъ мого пути
 Пристати кажешъ и лишити дѣло?
 Я го сповню и свѣй обѣтъ сповню!

Чорный рицарь. Могуча, ничъ тобѣ не устоить;
 Въ борбѣ все побѣдишь. — Но повздержисъ
 Ѡдъ бою ѡдтеперь; повѣрь менѣ.

Иоанна. Не выпущу меча я изъ руки,
 Закимъ не впаде горда Англія.

Чорный рицарь. Гляди-но, тамъ сїяють вежи въ Ремъ;
 Туды твоя дорога; видишь, куполь
 Соборной церкви пнесъ въ гору, сїяе.
 Ты тамъ вступити можешъ зъ торжествомъ,
 Царя вѣнчати своего, свѣй обѣтъ

Словнати, но — Іоанно, не входи
Въ ту церковь; мнѣ повѣрь, вернись назадъ!

Іоанна. Но що ты за облудникъ двоязычный,
Що хочешь налякати мя своимъ
Обманнымъ симъ пророчествомъ!...
(Черный рицарь хоче ѳдойти, она заступае му дорогу.) Но, стѳй!
ѳдповѣдай менѣ, а нѣ, то гинь!

(Хоче ударити въ него мечемъ.)

Черный рицарь (дотыкае ся ей рукою и она стае неподвижно.)
Одно лишь смертное убити можешь!

(Нѳчь, блискавка и грѳмъ; рицарь счезае.)

Іоанна (стоитъ сразу въ удивленю, но скоро опамятуе ся.)

То не живой.. То було привидѣне
Ворожій духъ якійсь, що зъ ада вышовъ,
Щобъ прошибнути въ мене нѣжне сердце.
Кого боюсь зъ мечемъ моего Бога?
Побѣдовъ путь мою скѳнчити хочу;
Хоть бы на мя весь адъ вооруживъ ся,
Моя ѳдвага не схибнесъ нѣколи. (Хоче ѳдойти.)

Я В А Х.

Ліонель. Іоанна.

Ліонель. Проклята ты, готовъ ся до борбы.

Одно зъ насъ тутъ отсе упасти мусить;
Хоробрыхъ веѣхъ моихъ ты повбивала,
Въ моихъ обѳймахъ Тальботъ благородный
Зъ своевь душевь великовъ розлучивъ ся.

Пѳмщу героя або зъ нимъ подѣлюсь

Его судьбовь. — Но впаду або нѣ,

Ты знати маешь, хто ти честь дае:

Я Ліонель, послѣдний вождь британскій,

А рамя се ще не побѣджене.

(Нападае на ню, по короткомъ бою она вытручае му мечъ
изъ рукъ)

О щастѣ! (боре ся зъ нею.)

Іоанна (зривае силою ему шоломъ, такъ, що лице его одкры-
ваеь, заразомъ подноситъ мечъ на него правою рукою.)

Умирай! Святая Дѣва

Моєвъ руковъ тебе приносить въ жертву!

(Въ тѣй хвили споглядае въ его лице; поражена видомъ его,
она стоить неподвижно и рука въ неи опускаеь)

Ліонель. Чого ще ждешъ? Що твої ударъ спиноло?

Возьми житє, сли честь мою вже взялась;

Пощады я не хочу, я побитый.

(Она дае ему знакъ рукою, чтобы оддаливь ся.)

Втѣкати ми? Завдячити тобѣ

Мое житє? — Уже радше умирати!

Іоанна (одвертаючи лице.)

Спасай ся! Я не хочу знати навѣтъ,

Що була жизнь твоя въ моихъ рукахъ.

Ліонель. Ненавиджу тебе и даръ твої разомъ —

Пощады я не хочу. Ты убий

Врага, що самъ тебе хотѣвъ убити.

Іоанна. Убий мя и втѣкай!

Ліонель. — Чи такъ?

Іоанна (закрывае лице.)

О горе!

Ліонель (приступае ближе до неи.)

Я чувъ, що ты въ борбѣ не пощадила

Нѣкого зъ Англичавъ; за що-жь мене

Одного ты щадишь?

Іоанна (подноситъ мечъ забираючись скоро на него, но опускае
го скоро поглянувши въ его лице.)

Святая Дѣво!

Ліонель. По що зовешъ Святую. О тобѣ

Она не знае ничь. И небеса

Тебе не знаютъ.

Іоанна (въ наибольшой розпуцѣ.) Що здѣлала я?

О горе! я зломила свѣй обѣтъ!

(Въ розпуцѣ заломлюе руки.)

Лионель (глядитъ на ню зъ сочувствомъ и приближаеь до неи.)
 Нещасна дѣво! Жаль менѣ тебе.
 Ты мя тронула; лишь менѣ одному
 Великодушною ты була; чую,
 Що сердце вже тобѣ простило всё,
 Оно зъ чувствомъ до тебе приближаеь.
 Скажи: хто ты и зъ ѡдки?

Иоанна. Геть! Втѣкай!

Лионель. Мнѣ жаль твоей цвѣтучой красоты!
 Жаль юности твоей! Твоѣй милый видъ
 До мого сердца тиснесь. Я-бъ хотѣвъ
 Тебе спасти; но якъ и чимъ спасу?
 Ходи зѡ мновь, лиши союзъ той клятый
 И кинь ѡдъ себе прочь отсе оруже!

Иоанна. Я недостойна вже его носити!

Лионель. То кинь го и ходи зѡ мновь!

Иоанна (зѣ лякомъ.) Зѣ тобовь!

Лионель. Ще можна тя спасти. Ходи за мною!

Спасу тебе; лишь скоро, — поспѣшишь.

Якась печаль безмѣрна рве ми сердце,

Якесь желане, щобъ спасти тебе (Бере ю за руку.)

Иоанна. Бастардъ надходить! Отъ — они вже близько
 А якъ найдуть ты —

Лионель. Я тя обороню!

Иоанна. О нѣ! Втѣкай! Умру, сли ты погибнешь!

Лионель. Чи милый я тобѣ?

Иоанна. О Пресвятая!

Лионель. Чи ты побачу? Вчую що о тобѣ?

Иоанна. Нѣколи!

Лионель. Въ закладъ мечь сей, що тебе
 Побачу ще! (Вырываетъ ѣй мечь.)

Иоанна. Ты смѣешь, безрозумный!

Лионель. Теперь я уступаю силѣ; мы...
 Побачимось! (Одходить.)

Я В А XI.

Диноа, Ля-Гиръ, Иоанна.

Ля-Гиръ. Отсе она! Живе!
Диноа. Не бѣйсь, Иоанно, бо други зъ тобою.
Ля-Гиръ. Не Лионель то тамъ бѣжить?
Диноа. Нехай!

Иоанно, добра справа побѣдила.

Ремъ отворивъ вже брамы; нарѣдъ весь

Бѣжить на встрѣчу своему королеви...

Ля-Гиръ. Но що-жь она! Блѣднѣе, упадае..
 (Иоанна хитае ся и мало не упаде.)

Диноа. Она-жь ранена! Геть здѣймають панцирь!
 Се въ плече, — рана легка.

Ля-Гиръ. Лле ся кровь!

Иоанна. Нехай же выллесь изъ моимъ житемъ!
 (Она упадае безсильно на руки Ля-Гира.)

ДБЯ ЧЕТВЕРТА.

Торжественно украшена саля; стовпы обвиті гирляндами зъ цвѣтѣвъ;
 за сценою чути флѣты и гобоѣ.

Я В А I.

Иоанна (сама.) Военна буря втихла, — вже погода.

Скѣнчивъ ся бѣй, озвавсь веселый спѣвъ,

По улицямъ озвались хороводы,

Престоль и храмъ на празникъ заяснѣвъ;

Зъ галузя выстроені пышній входы,

А гордый стовць обвить вѣнцемъ зъ цвѣтѣвъ.

Гостей не вмѣстять Ремъ той стародавний,

Що ту приспѣли на той пиръ преславный.

И всео горить единымъ вдохновенемъ,

И груди всѣхъ пѣдносятъ мысль одна;

А щастє чародѣйнымъ упоєнемъ
 Здружило всео, що розвела вѣйна.
 А кождый Франкъ жие одушевленемъ,
 Славить изъ гордостевъ свое племя;
 Во славу зновъ блищать стара корона,
 Весь людъ иде зъ поклономъ зновъ до трона.
 Лишь я сама, що-мъ всео то исповнила,
 Для тои радости одна чужа;
 И серце я въ собѣ перемѣнила
 И геть ђдъ тыхъ утѣхъ летить душа,
 Въ бритійскій станъ она бы ся дивила,
 До ворогѡвъ жене єѣ туга.
 А ђдъ другѡвъ я мушу сторонити,
 Душѣ моѣй провину тяжку скрити...

Хто? Я? Любовь я маю грѣшну
 Въ сѣмъ серцю чистѡмъ розпаляти?
 И Господу ђддану душу
 Я смѣю смертному ђдати?
 Менѣ, краю спасительцѣ,
 Всевышнѣго воєвницѣ,
 Врага батькѡвщины любити?
 Якъ мнѣ ђдъ сонця тоє скрити?...
 И соромъ не спалить мене?

(Звуки музики за сценою переходять въ мятку, нѣжну мелодію.)

Горе мнѣ! якїи звуки!
 Якъ чарують слухъ менѣ.
 Причуваєсь милый голосъ..
 Видъ его сієє въ снѣ..
 Щобъ туга вѣйны мя яла,
 Списи въ коло мя звучали,
 Бѣшеный, горячій бѡй..
 Повернувъ бы мѡй спокѡй!
 Тїи звуки, тїи дивнї,

Якъ чаруютъ въ мене сердце
И всю силу моей груди
Ломлять нѣжною тугою,
Розливають ю слезою!...

(По хвили живѣйше.)

Чи мала-мь го убити? Чи могла-мь,
Ѣму глянувши въ очи? Нѣ, нѣколи!
Вже скорше-бъ я себе саму убила!
И я виновна, що-мь змилосердилась?
Чи жаль грѣхомъ? — Чи такъ?! Скажи-жь Іоанно,
Чи милосерною ты була
Такожь для другихъ жертвъ меча твоего?
Чому-жь мовчало сердце, якъ тебе
Валієць молодой о жизнь просивъ?
О хитре сердце! Обманути хочешъ
Предвѣчне свѣтло Божой мудрости.
Нѣ, нѣ! бо то не жаль тронувъ тебе!...
— Чому-жь я муѣла дивитись въ него
И красоту его лица узрѣти?
Нещасна! поглядъ той — твоя погибель.
Орудія слѣпого хоче Богъ;
Ты мала слѣпо выповняти всею!
Но волю дала ты очамъ узрѣти, —
То-жь Божій щитъ одъ тебе уклонивъ ся,
И адекватъ тебе схватила сѣтъ!

(Флеты повторяють, она тоскно задумує ся.)

Ахъ чому-жь за мечъ воєнный

Кій пастушій дала я?

Чомъ гилле святого дуба

Такъ очаровало мя?...

Мнѣ, Владычице, являлась

Свѣтъ небесного лица

И вѣнецъ ми обѣцялась...

Недостойна я вѣнца.

Видѣла-мь небесъ сіяне,
 Видѣла-мь святыхъ въ лучахъ,
 Но душѣ мой желане
 Не живе на небесахъ...
 Чи-жь могла я исповнити
 Заповѣдь страшну вѣины,
 Чи-жь могла-мь ожесточити
 Серце полное любви!

Сли сповнити дѣло треба,
 То пошли безгрѣшныхъ зъ неба,
 Зъ неприступныхъ облакѣвъ;
 Призови твоихъ духѣвъ,
 Чистыхъ, що не умирають,
 Не чувствуютъ, не рыдаютъ...
 Дѣвы нѣжной не зви,
 Нѣ би мягкой душѣ!
 Чи-жь мене обходятъ битвы,
 Тая распря вся царей?
 Я пасла на полонинахъ
 Стада въ ѣтчинѣ мойей...
 Ты жите ми инше дала,
 Въ царскій дѣмъ мене ввела;
 Ту погибель мя чекала...
 Я-жь то выбрала сама?

Я В А II.

Агнета, Сорель, Иоанна.

Сорель (надходить сильно тронута; узрѣвши дѣву, летить до неї и кидаетъ ѣй на шію, но опамятавшись пускаетъ ю и паде на колѣна передъ нею.)

О нѣ! я въ порошокъ предъ тобою!

Иоанна (стараетъ ю поднати.)

Встань!

Забулає на достоинство твоє.

Сорель. Лиши мене; то сила радости

Мене до нѣгъ твоихъ кидае, — сердце
 Предъ Божествомъ ѡдкрытись хоче ту;
 Въ тобѣ Невидимому я кланяюся.
 Ты Ангелъ той, котрый мого пана
 Привѣвъ до Рему, въ корону увѣнчавъ.
 Що видѣти менѣ не снилось, виджу!
 Похѣдъ коронаційный вже збираєсь,
 Король стоить въ одежи торжественноѣ,
 Збѣрались перы, можлии державы,
 Щобъ нести царскіи ѡдзнаки въ храмъ.
 Товпами людъ бѣжитъ къ соборноѣ церквѣ;
 Повсюду гамѣръ и озвались звоны:
 Хто дасть ми силъ такое щасте знести.

(Іоанна пѣдносить ю легко въ гору. Агнета Сорель мовчить хвилину, вдивившись близше въ дѣву.)

Ажъ ты одна поважна, рѣвнодушна,
 Здобулась щасте, но его не дѣлишь;
 Ты холодно глядишь на нашу радѣсть:
 Ты видѣла величїе небесъ,
 И чисту грудь не троне земске щасте.

(Іоанна прижимає сильно ея руку, но сейчасъ опускає ю.)

О сли-бъ ты чувствовала якъ невѣста!
 Вѣйны нема вже; скинь военный панцирь,
 Не запирай ся женьского чувства!
 Моя душа горячая любовью
 Цурає ся тебе вооруженоѣ.

Іоанна. Що-жь хочешъ ты ѡдъ мене?

Сорель. Кинь оруже!

И панцирь скинь! Любовь боить ся
 Окованой тяжкимъ желѣзомъ груди;
 Будь женциновъ и ты любовь учуєшь.

Іоанна. Теперь я маю кинути оруже!
 О нѣ! На встрѣчу смерти я побѣгну

Зъ ѳдкрытовъ грудевь, — самосѣчный мечъ
 Най мя хоронить ѳдъ утѣхъ всѣхъ вашихъ
 И ѳдъ себе самой най мя ратуе.

Сорель. Графъ Диноа великодушный, славный,
 Онъ любить тя чувствомъ святымъ, великимъ.
 Любимою героя бути — красно,
 Но вѣрь ми, ще краснѣйшь — его любити!

(Иоанна ѳдвертае ся зъ погордою.)

Ненавидишь его? — Хиба не любишь;
 Ненавидѣти го не можешь, нѣ!
 Лишь той ненавистный, хто выдержъ намъ
 Любимого, — а ты его не маешь;
 Спокойне въ тебе сердце. — Сли-бъ учуло...

Иоанна Жалуй мене, оплачь мою недолю!

Сорель. Чого-жь тобѣ не достае до щастя?

Свое сповнилась, Франція свободна,
 Побѣдою привелася короля
 Въ городъ оттой, собѣ добувши славу.
 И людъ щасливый чтить тя, обожае,
 Во всѣхъ устахъ твоя несе ся слава;
 Ты божествомъ тыхъ празникѳвъ веселыхъ.
 И самъ король не бѳльшь въ своей коронѣ
 Величественъ, якъ ты.

Иоанна. О сли-бъ менѣ

Земля ся розступила й вскрыла мя!

Сорель. А що-жь тобѣ! Яке-жь зъ тобою диво!

Хто-жь смѣ нынѣ на сей свѣтъ дивитись,
 Сли опускаешъ ты твѳй взѳръ къ земли?
 Менѣ краснѣти то, менѣ, котра
 Такъ низька предъ тобовъ, що не достигне
 Геройства и величїя твоего.
 Бо маю-жь я свою ѳдкрыти слабѳсть?
 Не слава ѳтчїны, не обновлений

Престола блескъ, не народна побѣда
 То сердце веселить; оденъ лишь есть,
 Що вповняе го цѣлкомъ; — нема
 Ту мѣся вже для иншого чувства:
 Ему кланяють ся, ему спѣвають
 Благословлять ему и цвѣты стелять, —
 А онъ есть мѣй, а онъ оденъ любимый!

Юанна. Щаслива ты! Завидую тобѣ!

Ты любишь тамъ, де любить все! Ты смѣешь
 Свободно выречи свою щасливѣсть,
 Передъ людьми ты не таѣшь еи.
 Державы пиръ есть пиръ твоей любви;
 И народъ весь безчисленный, що нынѣ
 Въ стѣнахъ оттыхъ ликуючи товпить ся,
 Твое чувство святить и подѣляе.
 Тебе витають все, тебе вѣнчаютъ;
 Ты чуешь разомъ всю загальну розкѣшь,
 Ты любишь сонце, що сіяе нынѣ;
 А видишь що, то блескъ твоей любви!

Сорель (обоймаючи ю за шию.)

О радѣсть, ты мене порозумѣла!
 Вже пѣзнаю, любвѣ ты не чужа;
 Мои чувства ты выразила сильно.
 И зъ сердца лякъ и боязнь уступились:
 Оно зъ довѣремъ живше бѣ къ тобѣ.

Юанна (вырывается изъ еи объятій.)

Лиши мя! Утѣкай! Не заразишь
 Моимъ товариствомъ заразы повнымъ!
 Иди, щаслива будь; менѣ дай скрыти
 Въ темряву ветыдъ мѣй, лякъ, мою недолю.

Сорель. Лякаешь мя,... не розумѣю тя;

Но я нѣколи ты не розумѣла;
 Все тайна була ми душа твоя.

Хто може знати, що святоє серце,
Що чистоту души твоєй лякає!

Іоанна. О нѣ, то ты святая, чиста ты!
Коли-бъ въ мою ты внутреннѣсть проникла,
Ты-бъ ѡдѣ мене, якъ ѡдѣ врага втѣкала.

Я В А Ш.

Іоанна, Сорель, Диноа, Ди-Шатель и Ля-Гиръ
зъ прапоромъ Іоанны.

Диноа. Мы за тобовъ, Іоанно; всео готове.
Король насъ посылає, ѡнъ бо хоче
Щобъ ты предъ нимъ святу хоругвь несла.
Въ ряду вельможъ державы ты пѣдешъ
И то що найближе ѡдѣ короля.
Бо хоче ѡнъ явити передъ свѣтомъ,
Що лишъ тобѣ належить ся самѡй
Вся честь и слава нынѣшного дня.

Ля-Гиръ. Отту прапоръ. Возьми го чесна дѣво!
Князѣ чекають тя и нарѡдъ весь.

Іоанна. О Боже, мнѣ ити попередъ нимъ?
Мнѣ нести передъ нимъ святыи прапоръ?

Диноа. Кому-жь Іоанно? Хто дерзне рукою
Святынѣ той дѣткнутись? — Той прапоръ
Носила ты въ борбахъ; и той прапоръ
Ты понесешъ на торжество побѣды.

(Ля-Гиръ хоче ѣй подати прапоръ, она ѡдступає зъ лякомъ.)

Іоанна. Прочь, прочь!

Ля-Гиръ. Іоанно, що тобѣ? Третишь
Боязно предъ твоимъ прапоромъ власнымъ?
Дивись на него! Онъ той самъ, ѡнъ твоѣй,
Що ты изъ нимъ врагѡвъ всѣхъ побѣдила.
Небесъ Цариця ту изъображена,

Котра уноситъ ся надъ земнымъ шаромъ,
Такъ, якъ ты вчила Мати Пресвятая.

(Розвивае прапоръ.)

Юанна (зъ перелякомъ дивить ся на него.)

Она, она! Оттакъ менѣ являлась.

Глядѣть, якъ грѣзно дивить ся она,

И гнѣвомъ омрачене ей чоло.

Сорель Она безъ памяти! — Опамятай ся!

Проснись! Такъ лишъ маячить ся тобѣ.

То образъ створеный людей рукою,

Сама-жь она на небесахъ царствуе!

Юанна. О ты страшна, карати мя приходишь.

Карай мя, погуби, возъ блыскавку

И порази мою преступну главу.

Зломила-мь мѣй завѣтъ; — я осквернила,

Зневажила твое святе имя.

Диноа. О горе! що се? то страшнѣ слова!

Ля-Гирь (удивленный до Ди-Шателя.)

Въ дивнѣмъ настроеню еи душа!

Ди-Шатель. Я виджу те, чо-го-мь давно боявъ ся.

Диноа. Якъ? Що вы кажете?

Ди-Шатель.

Що я думаю,

Не выречу; дай Богъ, щобъ все скѣнилось,

И нашъ король вѣнчавъ ся вже въ корону!

Ля-Гирь. Юанно! Чи той страхъ, що розносивъ

Сей твѣй прапоръ, звернувъ ся зновъ на тя?

Най предъ тымъ знаменемъ дрожать Британцѣ.

Однимъ врагамъ погибельне оно,

Но Франціѣ сынамъ оно спасенемъ.

Юанна. Такъ, такъ, оно спасеніемъ для вѣрныхъ,

А ворогамъ оно лишъ лякъ несе!

(Чути маршь коронаціѣйный.)

Диноа Возьми прапоръ! Возьми! Походъ начавъ ся;
 Не можь теряти нѣ одной хвиль!
 (На силу дають їй прапоръ; она бере го зъ видимою неохотою
 и уходитъ, другїи за нею.)

Сцена перемѣняе ся на площадь передъ соборною церквою.

Я В А ІV.

Вдали множество народа, зъ помѣжь котрого выступаютъ
 Бертранъ, Кльодъ Мари и Етієнъ и идутъ напередъ; за
 ними такожъ Маріо и Люиза. Зъ далека чути приглухо маршь
 коронаційный.

Бертранъ. Музику чути вже! Они вже йдуть!

Но де бы найлучше стояти намъ?

Чи выше станути, чи перепхатись,

Щобъ видѣти докладно походъ весь?

Етієнъ. Не можь пропхатись; улицѣ набитѣ

Товпами народу, возбвѣ, коней.

Ходѣмъ, де тѣ дома; тамъ найлучше

Побачимо, якъ буде походъ йшовъ.

Кльодъ Мари. Сказавъ бы-сь, що пѣвъ Франціѣ ту збѣ-
 [глось!

Такъ розрушивъ ся людъ, що навѣтъ насъ

Зъ далекой Лютаринтѣ принесло!

Бертранъ. Та хто-жь въ своѣмъ кутѣ дрѣмати буде,

Сли въ ѳтчинѣ велике щось ся дѣе?

Досыть вже крови стояло и труду,

Закимъ прийшла корона тамъ, де треба!

И нашъ король, нашъ справедливый панъ,

Котрого мы ту коронуемъ въ Ремѣ,

Чи мае гѳрше тутка повитатись,

Якъ той въ Парижи, що его они

Изъ вражой ласки въ Сенъ-Денѣ вѣнчали!

Не Французъ той, кого ту днесъ нема,

Хто днесъ не кличе: най живѣ король!

Я В А V.

Марго и Люизонъ приступаютъ до попередныхъ.

Люизонъ. Марго, мы ту побачимъ днесь Иоанну!

Якъ бѣ ся сердце!

Марго. Мы еѣ побачимъ

Въ величествѣ и въ почести и скажемъ:

Сестра то наша, то Иоанна наша!

Люизонъ. А я не вѣрю, доки не побачу,

Що та, котру ту называютъ всѣ

Товъ орлеанскѣвъ дѣвою — то есть

Сестра Иоанна наша, намъ пропавша.

(Походъ надходить щоразъ ближе.)

Марго. Ты сомнѣваешь ся! Сама увидишь.

Бертрапъ. Мовчѣть! Вже йдутъ.

Я В А VI.

Граючїи на флотахъ и обояхъ розпочинають походъ; за ними дѣти въ бѣлѣмъ одѣню, зъ галуземъ въ рукахъ; потѣмъ два герольды, дальше ѡдрядъ войска зъ галябардами; урядники въ довгихъ рясахъ; опѣсля два маршалы зъ жезлами, князь Бургундскїй зъ мечемъ, Диноа зо скиптромъ, другїи вельможи зъ короною державною, королевскимъ жезломъ; за ними рицарѣ въ одежахъ пѣсля ордену; спѣваки церковниї зъ кадильницею; дальше два епископы зъ сосудами миропомазаня, архїепископъ зъ хрестомъ; за нимъ Иоанна зъ прапоромъ. Она ступае похиливши голову, непевнымъ ходомъ; еи сестры, побачивши ю, оказываютъ удивлене и радѣсть. За Иоанною иде король пѣдъ бальдахиномъ, котрый несутъ чотыри бароны; за королемъ придворнїи достойники; наконецъ войска. Коли всѣ вошли вже до церкви, маршъ замовкае.

Я В А VII.

Люизонъ, Марго, Кльдъ Мари, Етъень, Бертранъ.

Марго. Ты видѣвъ сестру?

Кльдъ Мари. Въ золотѣмъ панцирѣ

Попередъ короля що йшла зъ прапоромъ?

Мар'о. А такъ! Іоанна се, сестричка наша!

Люизонъ. И не пѣзнала насъ, не поглянула!

Она не знала, що такъ близько сестры.

Смотрѣла въ землю и блѣда була,

Дрожучи несла свѣй прапоръ; — менѣ

И втѣхи не було, на ню дититись.

Мар'о. Отсе мы видѣли Іоанну въ славъ

И въ почести; а хто бы бувъ подумавъ, —

Кому бы хотъ приснилась тая слава,

Коли она у насъ череду пасла.

Люизонъ. Сповнивъ ся сонъ ѡтця, що мы ту въ Ремѣ

Будемъ кланяти ся сестрѣ Іоаннѣ.

Отъ церковъ, що ѡтцю во снѣ являлась;

И всео сповнилось. Но, чи знаешъ ты,

Що ѡнъ такожь и страшнѣ мавъ видѣня?

Щось лячно видѣти єв въ тѣй славі!

Вертранъ. Що дармо стоимо? Ходѣмъ до церкви,

Подивимось на обрядъ той святый.

Мар'о. Ходѣмъ, бо тамъ Іоанна насъ побачить.

Люизонъ. Мы вже ю видѣли. Домѡвъ вертаймо.

Мар'о. Якъ, не сказавши їй одного слова?

Люизонъ. Она теперъ до насъ вже не належить;

Зъ князями, зъ королемъ теперъ їй бути.

И якъ же-жь можна намъ теперъ втискатись

До єй блискучого величества?

Не була наша, вже якъ зъ нами жила!

Мар'о. Чи буде насъ встыдатись и гордѣти?

Вертранъ. И самъ король ся не встыдає насъ;

Ѧнъ приязно кланявъ ся всѣмъ зарѡвно.

Хотай она теперъ стоить високо,

То нашъ король все выше!

(Трубы и тарابаны одзываютъ ся въ церкви.)

Бльодъ Мари.

Въ церковъ! въ церковъ!

(Идутъ въ задъ, де счезають въ товпѣ народа.)

Я В А VIII.

Ти бо надходить въ чорнѣмъ одѣню, за нимъ Раймонъ, котрый старае ся его повздержати.

Раймонъ. Усуньмось, отче Аркъ, изъ той товпы.

Вернѣмъ ся! Ту — веселе всею, а лишъ

Вы мутите всею радѣсть вашимъ смуткомъ.

Ходѣть! Якъ найскорше втѣкаймо зъ мѣста.

Тибо. Чи видѣвъ ты дитя мое нещасне?

Чи добре ѣй приглянувъ ся еси?

Раймонъ. О прошу васъ, якъ найскорше втѣкаймо!

Тибо. Ты видѣвъ, якъ ишла она непевно?

Въ блѣдѣмъ лица яке являлось горе?

Она свою, нещасна, чуе долю.

Се хвила разъ, спасти дитя мое;

Тожъ користаймо зъ нею. (хоче ити.)

Раймонъ.

Куда? Що вамъ?

Тибо. Пѣду ненадѣйно еъ струтити

Зъ еи суетного величѣя,

Вернути Богу, що го выреклась.

Раймонъ. Подумайте впередъ, закъ пѣчнете!

Самѣ своєю не губѣть дитины!

Тибо. Щобъ лишъ спаслась душа, — най тѣло гине!

(Юанна выбѣгае зъ церкви безъ прапора, нарѣдъ тисне ся до нею, кланяєсь ѣй, цѣлуе еи одѣжъ и повздержуе ю по заду.)

Дивись, иде! Блѣда бѣжитъ изъ церкви,

Жене ю лякъ, — то Божѣй судъ являєсь!

Раймонъ. Здоровѣ будьте! Не жадайте вже,

Щобъ довше я изъ вами бувъ! Працайте!

Зъ надѣвѣ я прийшовъ, иду въ печали.

Я видѣвъ вашу дочъ теперь и чую:

Для мене вже на вѣкъ она пропала.

(Одходить. Тибо уходитъ въ противну сторону.)

Я В А IX.

Іоанна, нарѣдъ, потѣмъ еи сестры.

Іоанна (перетиснувшись черезъ товпу выходитъ напередъ.)

Не могу тамъ зѣстати, — духи тамъ
Переслѣдуютъ мя; органѣвъ звуки
Мовъ грѣмъ гучать менѣ; а зводы церкви
Немовъ на мене завалитись мають.
Пѣдъ вѣльнымъ небомъ ѡдохнути мушу!
Мою хоруговь я лишила въ церкви,
Рука моя не ткнесь еи нѣколи!
Здалось менѣ, що-мъ видѣла якъ въ снѣ
Моихъ сестеръ, Марготу и Люизу, —
Мовъ сонъ попередъ мене мелькнули.
Ахъ, бувъ то лишъ якійсь оманъ очей!
Они далеко, вже не вернуть ся,
Якъ и мое дитинне щастѣ чисте!

Марго (выступаючи.) Она, Іоанна!

Люизонъ (пѣдбѣгае до неї.) То сестра моя!

Іоанна. И такъ я видѣла не сонъ, — то вы!

Я обѣймаю васъ, Люизонъ, Марго!

Оттутъ нехай въ сѣмъ степѣ многочлюднѣмъ

Дѣ мой притисну груди грудь сестеръ!

Марго. Пѣзнала насъ, она ще намъ сестрою!

Іоанна. Любовь васъ привела сюды до мене

Оттакъ далеко! Вы сестрѣ простили,

Що васъ безъ слова любого лишила!

Люизонъ. Тебе повела Божая судьба!

Марго. Всесвѣтна слава твоего имени

Дѣйшла до насъ, въ село спокѣйне наше,

И привела насъ ту на славный празникъ,

Щобъ зрѣли мы твоѣ величѣ.

Но мы и не самѣ!

Иоанна. Якъ? И отецъ?

Онъ ту? Но де-жь онъ есть? Чому онъ скрывъ ся?

Марго. Отця нема ту.

Иоанна. Такъ, нема? О Боже!

Чи не хотѣвъ вже видѣти отецъ

Свое дитя? Не давъ благословеня?

Люизонъ. Отецъ не знавъ, що мы сюды пошли.

Иоанна. Отецъ не знавъ? Чому? Вы мовчите?

Мѣшаетесь? Скажѣть, де е отецъ!

Марго. Якъ ты пошла...

Люизонъ (дае ѣй знакъ рукою.) Марго!

Марго. Онъ впавъ въ задуму.

Иоанна. Въ задуму?

Люизонъ. Будь spokôйна; знаешь добре

Его тревожную душу. Но онъ

Потѣшитъ ся, якъ скажемо ему,

Що ты жиешь, що ты жиешь щаслива.

Марго. Щаслива ты, не правда-жь, мусишь бути? —

Коли такъ всеъ ты славлять, величаютъ.

Иоанна. Щаслива я, бо знову зъ вами я

И голосъ чую вашъ, котрый менѣ

Нагадуе свѣй дѣмъ, свои луги,

Де по горахъ я пасла череду;

Тамъ я щаслива була, якъ въ раю...

Чи вже ми не зазнати того щастя?

(Скрывае лице на груди Люизы. Кльдъ Мари, Етьенъ и Бертранъ показываютъ ся въ ѣддаленю и не смѣють подойти.)

Марго. Ходѣть, Етьенъ! Бертрание! Кльдъ Мари!

Сестра не гордить ся; она ласкава,

Говорить приязно, якъ ще нѣколи,

Коли въ селѣ ще разомъ зъ нами жила.

(Они приближаютъ ся и хотять подати ѣй руку; Иоанна дивить ся на нихъ неподвижно, задумуеъ и говорить въ удивленю.)

Іоанна. Де я? Не правда-жъ бувъ то довгий сонъ лишъ?

И я проснулась? Я-жъ не въ Домъ-Реми?

Пѣдъ деревомъ Друидѣвъ я заснула,

Теперь проснула ся; а коло мене

Стоять свои лица, знакомі рѣдні.

Менѣ лишъ снилось о тыхъ короляхъ,

Борбахъ и подвигахъ военныхъ всѣхъ —

То були тѣни; надѣмновь они

Носились пѣдъ тымъ чародѣйнымъ дубомъ.

Бо якъ инакше вы зайшли ту въ Ремъ?

И зъ ѡдки я сама сюды дѣсталась?

Я Домъ-Реми не покидала, — нѣ!

Признайтесь щиро и втѣшѣть ми сердце.

Люизонъ. Мы жъ въ Ремѣ. А тобѣ не тѣлько снилось

О тыхъ дѣлахъ; ты ихъ сповнила дѣйстно.

Опамятайсь! Глянь кругъ себе! Дѣткнись

Своеи одежи блискучои!

(Іоанна кладе руку на грудь, приходитъ до себе и зачинае дро-
жати зъ переляку.)

Бертранъ. Зъ моеи руки сей шлемъ тобѣ дѣставъ ся.

Кльодъ Мари. Не диво, що тобѣ то всею здае ся

Чудеснымъ сномъ; бо то, що ты сповнила,

Хиба во снѣ такъ чудно скластись може.

Іоанна (скоро.) Ходѣмъ, втѣкаймо! Я поверну зъ вами

Въ село, до батька!

Люизонъ. О, ходи, вернись!

Іоанна. Мене сѣ люде славлять безъ заслуги!

Вы знали мя дитиною, слабою,

Однѣ вы сердцемъ любите мене;

Но вы не обожаеете мене!

Марго. И лишись славу всю, свое величѣе?

Іоанна. Я кину прочъ то убране блискуче,

Що розлучае нашѣ сердца нынѣ;

И буду зновъ пастушкою мѣжь вами.
 Служити буду вамъ за просту дѣвку
 И твердою покутою заглажду,
 Що такъ надъ васъ суетно вынеслась.
 (Озываютъ ся трубы.)

Я В А Х.

Король выходитъ зъ церкви въ коронѣ и порфирѣ. Агнета Сорель, Архіепископъ, Князь Бургундіѣ, Диноа, Ля-Гиръ, Ди-Шатель, рицарѣ дворяне и нарѣдъ.

Всѣ голоса (кличуть разъ по разъ, коли король иде напередъ.)

Нехай жиє король нашъ, Кароль Семей!

(Трубы гремять. Король дає знакъ, а герольды приказують пѣд-носячи жезлы, щобы вель утихло.)

Король. Мѣй добрый народе! Мы дякуемъ

За вѣрнѣсть и любовь! Корона ся,

Котру Всевышній изволивъ намъ дати,

Мечемъ ѡдзыскана она, здобута;

Еще на нѣй пѣдданныхъ видно кровь,

Но миръ ю украситъ въ знамя спокою.

Мы дякуемъ защитникамъ престола,

А нашимъ вѣмъ врагамъ даемъ прощене.

Всевышній Богъ намъ милостивымъ бувъ,

Тожъ перше наше слово буде: милѣсть.

Нарѣдъ. Нехай жиє король нашъ, Кароль Добрый!

Король. Ѡдъ Бога лишъ, Всевышнього царя,

Французкѣй королѣ вѣнецъ приймали; —

Но мы корону сю изъ рукъ Его

Дѣстали видимо предивнымъ даромъ.

(Звертаючись до Иоанны.)

Оттуть стоять пѣсланница небесъ,

Що вамъ престолъ законный защитила,

Ярмо неволѣ вражон зъ васъ зняла!

Имя ея зъ святымъ Денисомъ рѣвно,

Защитникомъ краю, нехай святить ся!

Нехай престоль ту стане ѣй во славу!

Нарѣдъ. Нехай жие спасительница дѣва! (сурмы.)

Король (до Иоанны.) Если ты зъ людского походишь роду,

То намъ скажи, якого хочешь щастя.

Но сли ты лишь на часъ пришла ту зъ неба,

Если въ сѣмъ тѣлѣ дѣвы крыєсь лишь

Огонь надземскій вышней природы:

То просвѣти незрячїи людскїи очи,

Преобразись, яви твѣой свѣтлый видъ,

Въ якомъ тебе лишь небо зрѣти може,

Щобъ мы могли тобѣ кланяться въ праху

И чтити тя...

(Загальне мовчанє, всѣхъ очи зверненїи на дѣву.)

Иоанна (кличе ненадѣино.) О Боже, мѣой отецъ!

Я В А Х І.

Ти бо (выходить зъ товпы и стає насупротивъ Иоанны.)

Бѣлька голосѣвъ. Ёи отецъ!

Ти бо.

Такъ, бѣдный и нещасный

Ёи отецъ, що самъ пришовъ предати

На судъ свое дитя.

Бургундъ.

Га! Що такого!

Ди-Шатель. Мы шось страшного днесь узрѣти маємъ.

Ти бо (до короля.) Ты думавъ, що самъ Богъ помѣгъ тобѣ?

Оманеный ты царь и нарѣдъ твѣой!

Искусствомъ чортовымъ спасенїи вы.

(Всѣ ѡдступають зъ лякомъ.)

Диноа. Безумный ѡнъ?

Ти бо.

Не я, безумный, нѣ!

Но ты и всѣ и той владыка свѣтлый,

Котрїи увѣрили, що Господь Богъ

Себе явивъ въ такѣмъ нѣкчемнѣмъ творѣ.

Побачимъ, чи ђдважить ся она
Передъ ђтцемъ оманъ свѡй хитрый грати,
Котрымъ она царя и людъ зводила.

Ѣдповѣдай во имя Трисвятого :

Чи до святыхъ и чистыхъ ты належишь ?

(Загальне мовчане; всѣхъ очи звернулись на Іоанну; она стоить неподвижно.)

Сорель. Она мовчить!

Тибо. Она мовчати мусить

Предъ именемъ, передъ котрымъ самъ адъ
Въ страху трясесь! Она свята? Ѣдъ Бога
Намъ зѡслана? О нѣ! Въ страшнѡмъ бо мѣсци,
ПѢдъ чародѣйнымъ деревомъ, де здавна
Сидить нечистый, — тамъ те выдумала
И тамъ она врагу спрочала вѣчнѡсть
Для сей короткой славы на земли.
Нехай рамя покаже, тѣ знаки,
Котрыми записавъ сѣ дѣволь!

Бургундъ. То страшно!... Но Ѣтцю чей вѣру дати,
Чей не свѣдчивъ бы на свою дитину!

Диноа. Нѣ, нѣ! Не вѣрити безумцю сему,
Що самъ себе сквернить въ своѣй дитинѣ!

Сорель (до Іоанны.) Ахъ! говори, прѡрви се мовчане
Страшне, нещасне! Мы тобѣ повѣримъ!

Одного слова зъ устъ твоихъ досыть —

Но, говори! ту клевету Ѣдкинь!

Скажи, що ты невинна! Мы повѣримъ.

(Іоанна мовчить. Агнета Сорель Ѣдступае зъ лякомъ Ѣдъ неи.)

Ля-Гиръ. Она злякалась. Уста ѣй замкнувъ
И страхъ и диво. — Навѣтъ ангелъ самъ
На клевету таку здрѡгнути мусить. (зближаеь до неи.)
Іоанно, спамятайся, прийди до себе!
Невиннѡсть мае мову, поглядъ свѡй,

Котрый якъ грѣмъ вражае клевету!
 Здвигнись въ достойнѣмъ гнѣвѣ, подивись
 И завстыдай, вкарай гидке сумнѣне,
 Що чесноту твою святу сквернить.

(Іоанна стоить неподвижно. Ля-Гиръ ѡдступае зо страхомъ;
 движене народу убблшае ся.)

Диноа. Чому дрожить народъ, тремтять князѣ?

Она невинна! Я ручаю самъ;
 Я княжескимъ моимъ ручаю словомъ
 И тутъ кидаю рукавицю тому,
 Кто смѣе винною єѣ назвати!

(Сильный ударъ грому; всѣ дрожать.)

Тибо. Во имя Бога, що говорить громомъ,

Скажи, що ты невинна, що врага
 Нема у тебе въ серцю; обличи
 О клеветѣ ѡтця старого твого!

(Другій сильнѣйшій ударъ грому; народъ розбѣгаеь на всѣ сто-
 роны.)

Бургундъ. Най Богъ насъ стереже! Що за знаки!

Ди-Шатель (до короля.) Ходѣть, королю, утѣкайте зъ ѡдси!

Архіепископъ (до Іоанны.) Во имя Бога, я тебе пытаю

Чи ты мовчишь якъ винна чи невинна? :

Сли голосъ грому за тобою свѣдчить,

Возьми сей хрестъ и знакъ якій яви!

(Іоанна стоить неподвижно; нові сильні удары грому. Король,
 Агнета Сорель, Архіепископъ, Бургундъ, Ля-Гиръ и Ди-Шатель
 уходятъ.)

Я В А XII.

Диноа. Іоанна.

Диноа. Іоанно, я назвавъ тебе невѣстовъ,

Я зъ першого тобѣ повѣривъ взгляду.

Такъ и теперъ думаю; вѣрю я

Іоаннѣ ббльше, якъ тымъ всѣмъ знакамъ,

Якъ тому грому, що говорить зъ неба.
 Мовчишь зъ достоинствомъ гнѣвнымъ на всею,
 Святовъ невинностейъ себе закрывши,
 Не ѡдпираешъ злобною клеветы.

— Ты погорджай тымъ всемъ, но мнѣ ѡдкрый ся!

Я вѣривъ все въ твою святу невиннѡсть.

Не говори нѣ слова; дай лишь руку

Въ залогъ, що ты себе моѣй руцѣ

И дѣлу правому ввѣряешъ смѣло!

(Онъ подае ѣй руку; она ѡдвертаешъ ѡдъ него дрожащи; Диноа
 стоить въ удивленю и переляку.)

Я В А XIII.

Іоанна, Ди-Шатель, Диноа, вконецъ Раймонъ.

Ди-Шатель. Іоанно д'Аркъ. Король вамъ позволяе

Лишити Ремъ; отворені вамъ брамы.

Ѳскорбленя не бѡйтесь ѡдъ нѣкого:

Король се ручить. — Графе Диноа,

Ходѣть за мною, вамъ ту неприлично. —

Якій конецъ!

(Онъ ѡдходить: Диноа опамятуешъ, споглядае еще разъ на Іоанну
 и ѡдходить. Она стоить сама черезъ хвилю. Вконецъ являешъ
 Раймонъ; черезъ хвилю стоить одалѣкъ и дивить ся на ню зъ ти-
 химъ бодемъ. Потѡмъ приближае ся до ней и бере ю за руку.)

Раймонъ. Ся хвиля ще для васъ;

По улицяхъ всею пусто; дайте руку,

Ходѣть зѡ мновъ, я вамъ провѡдникомъ.

(Поглянувши на него, она являе першій знакъ чувства, смотритъ
 му въ очи остовпѣлымъ взоромъ, потѡмъ на небо; потѡмъ живо
 бере его за руку, и они уходятъ.)

ДѢЯ ПЯТА.

Дикій бѣръ. Вдали хата углярѣвъ; темно, страшный грѣмъ
и блыскавица; чути выстрѣлы.

Я В А I.

Угляръ и его жена.

Угляръ. Яка страшна се буря! Небо всео
Въ огню; нѣчь въ бѣлый день, що й звѣзды вздришь.
Немовъ бы адъ розсынавъ ся цѣлый,
Лютить ся буря, гне верхки деревъ,
Ажь вся земля въ основахъ мовъ дрожить.
А та вѣйна на небѣ, що предъ нею
И дикій звѣрь смиряєсь и боязно
Бѣжить шукати захисту собѣ, —
Однихъ людей она не помирить.
Бо середъ шуму бурѣ и вѣтрѣвъ
Стрѣляютъ, чути, изъ пушокъ вже близько;
Лишь лѣсъ той оба войска роздѣляє.
Чекай лишъ, битва страшно розгорить ся.

Углярка. Спасай насъ Боже! Та-жь враги розбиті,
Прогнані були; що-жь ся стало знову,
Що ще они на ново насъ лякають?

Угляръ. Тому, бо вже имъ не страшный король нашъ,
Коли зъ той дѣвы въ Ремѣ сталась вѣдьма.
Нечистый духъ намъ вже не помагає
И обернулось всео.

Углярка. Дивись! Кто йде?

Я В А II.

Раймонъ и Иоанна до попередныхъ.

Раймонъ. Тутъ видно хаты. Тожъ ходѣть зѣ мновъ,
Ту найдемъ захистъ одъ страшнои бурѣ.
Вы впали зъ силъ, бо вже сей третій день

Скитаєтесь по мѣсяцяхъ сихъ безлюдныхъ
И дикими корѣвцями жиеете.

(Буря втихає, робить ся ясно и весело.)

Ту углярѣ живуть. Ходѣть сюда!

Угляръ. Вы змучені зъ дороги, тожъ вступѣть;
Чымъ хата въ насъ богата, тымъ и рада.

Углярка А що? Она военный панцирѣ має?
Но правда то! Часы тяжкѣ настали,
И женщина зброитись мусить нынѣ.
Сама стара цариця Изабо,
Въ збруѣ, я чула, ходить въ станѣ вражѣмъ;
А дѣвчина, якась донька пастуша
За короля вѣину вела зъ врагами.

Угляръ. Що кажешъ? Йди до хаты, принеси
Для сеи дѣвчины напиться дещо.

(Углярка иде до хаты.)

Раймонъ (до Иоанны.)

Дивѣть ся, люде отъ не всѣ жестокѣ;
Знайдуць ся добрѣ сердца й въ дикихъ борахъ.
Розвеселѣть ся; буря вже утихла,
Спокѣйно, ясно, сонце западає.

Угляръ. Якъ мнѣ здаєсь, вы хочете дѣстатись
До нашихъ войскъ. Но стережѣть ся добре!
Бо близько десь стоять ту Англичане;
Ихъ дружины волочать ся по лѣсѣ.

Раймонъ О горе намъ! Якъ намъ ту выдобутись?

Угляръ. Зѣстаньтесь, закъ мѣй хлопецъ вернесь зъ мѣста;
Онъ васъ стежкама проведе безпечно;
Мы знаємъ кожду стежку въ сихъ лѣсахъ.

Раймонъ (до Иоанны.)

Здѣймѣть шеломъ и панцирѣ свѣй изъ себе;
Они васъ не боронять, а зраджають.

(Иоанна похитує головою)

Угляръ. Чому она сумна такъ? Цыть! Хтось йде!

Я В А Ш.

Углярка выходитъ зъ хаты, выносить горнецъ зъ водою;
ихъ сынъ до попереднихъ.

Углярка. То хлопецъ нашъ; ѡнъ вже вернувъ ся зъ мѣста.
(до Иоанны) Здоровѣйте!

Угляръ (до своего сына.) Що-жь чувати въ свѣтѣ?

Сынъ (вдивляясь въ Иоанну, котра притулає горнецъ зъ водою до усть; пѡзнає ю, пристуає до неи и вырываетъ ѣй горнецъ изъ рукъ.)

О мати! що, кому вы дали пити!

Та-жь то та орлеаньска чарѡвница.

Угляръ и Углярка. О Боже нашъ ратуѣ насъ!
(Хрестятъ ся и утѣкають.)

Я В А ІV.

Раймонъ и Иоанна.

Иоанна (говорить певно и лагѡдно.) Отъ и видишь!

Прокляте все за мновъ слѣдомъ иде

И всео втѣкає предѡмновъ; — и ты

Втѣкаѣ, спасай ся и покинь мене.

Раймонъ. Я васъ покинути! теперъ лишити!

А хто-жь теперъ провѡдникомъ вамъ буде?

Иоанна. Я не сама. Ты чувъ небесный грѡмъ,

Мене судьба веде, — дѡйду до цѣли,

Хотѣй еѣ сама я не шукаю.

Раймонъ. Но де-жь пѡдете вы? Ту Англичане,

Що клялись страшно ѡдомститисъ вамъ —

А тамъ Французы, що прогнали васъ.

Иоанна. Що мае статисъ, то зѡ мною станесъ.

Раймонъ. Хто-жь найде вамъ поживу, оборонитъ

Ѡдъ дикого звѣра, ѡдъ злыхъ людей?

Хто въ болѣзни, хто въ нуждѣ васъ догляне?

Иоанна. Я знаю зела всѣ и всѣ корѣня;

Я научилась ѡдъ мовхъ овецъ

Шукати мѣжь шкѣдними то, що добре.

Я знаю ходы звѣздъ и облакѣвъ,

Я вчую шумъ жерель воды укритої.

Для чоловѣка не богато треба,

Природа-жь для житя богато маѣ.

Раймонъ (бере ю за руку.) Подумати о собѣ треба вамъ,

Покаятись и примиритись зъ Богомъ,

Вернутись зновъ пѣдъ власть святой церкви.

Іоанна. И ты мене о тяжкѣй грѣхъ винишь?

Раймонъ. А якъ же-жь? Вы жь самѣ признались мовчки!

Іоанна. И ты, що не покинувъ мя въ бѣдѣ, —

Єдина тварь, що вѣрна ми осталась, —

Приставъ до мого боку, якъ весь свѣтъ

Мене ѡдрѣккъ ся, — то и ты гадаєшь,

Що я ѡдступница, забувша Бога! (Раймонъ мовчить.)

О, якъ же-жь важко!

Раймонъ (удивленный.) Якъ? То вы по правдѣ

Не чарѣвница?

Іоанна, . . . Якъ? Я чарѣвница!

Раймонъ. А чудеса, що вы дѣлали, всеъ, —

Чи силовъ Бога вы ихъ доконали?

Іоанна Якою-жь иншою?

Раймонъ. Чому-жь вы

На такъ страшну мовчали клевету?

Теперь говорите; — де треба було,

При королю, вы тамъ нѣмїи стали!

Іоанна Я тихо покорилась тѣй судьбѣ,

Котру ми Богъ, мѣй Господь назначивъ.

Раймонъ. Однакъ ѡтцю вы не могли сказати?

Іоанна. Ѡдъ батька — все одно, що и ѡдъ Бога;

Ѡтцѣвске-жь буде и испытанѣ.

Раймонъ. Самъ Богъ свѣдчивъ, що провинили вы!

Іоанна. Мовчала я, бо Богъ самъ говоривъ.

Раймонъ. Якъ? То единымъ словомъ вы могли
Зъ вины очиститись, и вы рѣшились

Лишити свѣтъ въ такѣмъ нещаснѣмъ блудѣ?

Юанна. Не блудъ се бувъ, то Божя воля була.

Раймонъ. И вы терпѣли соромъ той безвинно!

Изъ вашихъ устъ жало не вышло слово!

— Предивне диво! Ажъ встрясае мною,

Во груди сердце ми перевертаеся!

О, радо вѣрю слову вашему,

Бо важко було чути, що вы винні.

Но мнѣ й не снило ся, щобъ людске сердце

Могло мовчати въ такъ страшнѣй недоли!

Юанна. Чи була-бъ я пѣсланницею Бога,

Коли-бъ не слухала Ёго на слѣпо?

И я не такъ нещасна, якъ гадаешъ.

Хочъ въ недостатку я, — чи се нещастемъ

Для мого стану? Выгнали мене —

За те въ пустыни я себе спѣзнала.

Лишь тамъ боролась я въ моѣй души,

Де вкругъ мене сіяла честь; весь свѣтъ

Моѣй судьбѣ завидовавъ, а я

Нещасна була по надъ всѣхъ. — Теперъ

Изцѣлена я вже; и тая буря,

Що знищенемъ природѣ всѣй грозила, —

То другъ менѣ; очистила она

И свѣтъ весь и мене. И я спокѣйна...

Нехай ся дѣе все, що тѣлько хоче:

Я вже не чую въ собѣ слабости!

Раймонъ. Ходѣмъ, ходѣмъ, щобъ выяснити правду,

Нехай невиннѣсть вашу свѣтъ пѣзнае.

Юанна. Кто ослѣпивъ ихъ, той ихъ просвѣтитъ!

Не впаде плѣдъ судьбы, ажъ вже доспѣе!

Надѣйде день и очиститъ мене.

И хто теперь мене клене и гонить,
Той мусить свѣй тяжкій обманъ пѣзнати,
И надъ моёвъ судьбовъ поплынуть слезы.

Раймонъ. Я мавъ бы ждати мовчки, ажь случай —
Иоанна (лагѣдно бере го за руку.)

Ты видишь лишъ природное на свѣтѣ,
Бо земная пелена омрачае
Твѣй взѣръ. А я, безсмертное очима
Вже видѣла. Безъ Бога не упаде
И волосъ зъ нашей головы. Гляни
На заходяче сонце: такъ, якъ завтра
Оно на ново встане свѣтло, ясно, —
Такъ вѣрно день наступить оправданя!

Я В А V.

Королева Изабо зъ жовнѣрами показуе ся изъ заду.

Изабо (еще за сценою.) Туда дорога въ станъ англійскій?

Раймонъ Боже!

О горе! Вороги!

(Жовнѣры выступаютъ; увидѣвши Иоанну, они ъдступаютъ
переляканѣ.)

Изабо. Що зновъ? Що сталося?

Жовнѣры. Ратуй насъ Боже!

Изабо. Що лякае васъ?

Такѣ вы вояки? Пѣдлѣ трусливцѣ!

(Выступае напередъ и ъдступае назадъ увидѣвши Иоанну.)

Що вижу я! (Опамятуеся и скоро пѣдходитъ до неи.)

Га, здай ся, не втѣкай!

Беру тебе въ неволю!

Иоанна. Я здаюся.

(Раймонъ утѣкае въ розпуцѣ.)

Изабо (до жовнѣрѣвъ.) Теперь окуйте-жь добре ю въ оковы!

(Жовнѣры боязливо зближаютъ ся до Иоанны; она протягае
руку, и ѣй закладають оковы.)

Чи се тота страшна, тота могуча,
 Що васъ мовъ ѡвцѣ розганяла въ бою?
 Теперъ сама не въ силѣ боронитись?
 Чудесь доказує, де вѣрять въ чуда;
 Предъ мужествомъ она слабовъ невѣстовъ.

(до Іоанны:)

Чому покинулась своїхъ? И де
 Графъ Диноа, твоѣй рицарь и защитникъ?

Іоанна. Я вигнана.

Ізабо (одступає удивлена.) Що? Якъ? Ты вигнана?
 Дюфенъ ты вигнавъ?

Іоанна. Не пытайтесь бѣльше!

Въ неволь я, рѣшайте-жъ що зѣ мною.

Ізабо. Онъ вигнавъ ты за то, щось го спасла
 И щось вложила му корону въ Ремѣ
 И королемъ французкимъ го зробила?
 Онъ вигнавъ ты? По тѣмъ пѣзналамъ сына.
 — Ведѣть ю въ станъ; нехай увидить войско
 Страшило те, передъ котрымъ дрожали!
 Отъ чарѣвница вамъ! Єи всѣ чары —
 Се заботоны вашѣй и трусливѣсть!
 Се бо же вѣльна, що за короля
 Свого пожертвовалась, а за те
 Теперъ дѣстала царску нагороду. —
 Ведѣть єѣ до Ліонеля просто.
 Французѣвъ щастє шлю єму въ оковахъ;
 Сейчасъ иду сама.

Іоанна. До Ліонеля!

Оттуть убий мене, закимъ пѣшлєшь
 До Ліонеля.

Ізабо (до жовнѣрѣвъ.) Я велю! Ведѣть! ѡдходить.)

Я В А VI.

Іоанна и жовні́ры.

Іоанна (до жовні́рѡвъ.) Англі́йцѣ, вы не допустѣть, щобъ я
 Живою выйшла зъ вашихъ рукъ! Пѡмстѣть ся!
 Мечѣ выймайте, пхнѣть ми въ сердце; киньте
 Мѡй трупъ скрѡвавленный до вѡжда нѡгъ!
 Вспѡмнѣть собѣ, що я поубивала
 Що найму́жнѣйшихъ вашихъ безпощадно,
 Що я бритійску кровь рѣкою ляла,
 Що черезъ мене то такъ много зъ вашихъ
 Своѣй батькѡвщины вже не побачить.
 Кроваво ихъ пѡмстѣть! Убийте мя!
 Вы маєте мене въ рукахъ; не все
 Я такъ слабою буду помѣжъ вами.

Начальникъ жовні́рѡвъ Сповнѣть, якъ вамъ приказано!

Іоанна.

О Боже!

Чи вже нема кѡнца нещастю моему!
 Владычице! Тяжка рука твоя!
 Чи я зовсѣмъ ѡдтручена Тобою?
 Не чує Богъ, не сходить Божій ангель,...
 Спать чудеса, и небо затворилось. (иде зъ жовні́рами.)

Я В А VII.

Французкій станъ.

Диноа посередъ Архіепископомъ и Ди-Шательомъ.

Архіепископъ. Вдержѣть то негодоване, мѡй князю!

Ходѣть! Король насъ жде! Вернѣть до мене!

Не опускайте ѡтчины въ тѡй хвили,

Де насъ стѣсняють, а рука могуча

Въ защиту ѡтчины наибѡльшь потрѣбна.

Диноа. Чому-жь мы бѣднѣ зновъ? Чему враги

Пѡднялись зновъ? Сповнене було всьо,

Побѣда наша, и вѡйна скѡнчена.

Спасительку вы выгнали, — самі
Теперь спасайтесь! Мнѣ обридъ таборъ,
Коли въ таборѣ вже ви нема.

Ди-Шатель. О погадайте князю ще надъ тымъ,
Не зѣставляйте насъ зъ таковъ ѡдмововъ!

Диноа. Мовчѣть, Ди-Шатль, я васъ ненавижду;
Одъ васъ не хочу чути анѣ слова,
Вы першій сомнѣвали ся о нѣй.

Архієпископъ. Но хто-жь изъ насъ мѡгъ вѣру сохранити
Въ тѡмъ дни страшѡмъ, въ котрѡмъ самъ Божій грѡмъ
Свѣдчивъ изъ неба противъ ней значуцо!

Мы були все поражені, ударъ
Вцѣливъ надмѣрно страшно въ нашій серця.
Хто мѡгъ въ такѡй годинѣ розважати?
Теперь обманъ пройшовъ: прозрѣли мы,
Мы видимъ ю въ тѡй непорочности,
Въ якѡй являлась намъ; теперь намъ страшно,
Що кривду тяжку мы заподѣяли їй;
Король ся кае, князь бургундскій тежь,
Ля-Гиръ въ розпуцѣ, серця все сумують.

Диноа. Она обманница? О сли бы зъ неба
Святая правда якъ зѡйти хотѣла,
То бы ей черты мусѣла принять!
И сли живе ту де на земнѡмъ шарѣ
Невиннѡсть, вѣрнѡсть, правда, чистота —
То на ви устахъ, въ ей свѣтлѡмъ оку
Они живутъ!

Архієпископъ. Хиба лишъ чудо зъ неба
Розсѣе може мракъ страшнои тайны,
Для ока смертного неопостижимой —
Однакъ, нехай якъ хоче все розвяжесь,
Въ однѡмъ изъ двохъ всегда мы провинили!
Чи то въ союзѣ зъ адомъ мы боролись,

Чи то мы выгнали святую Божу!
 Одно и друге гнѣвъ и кару Божу
 На той несчастный край стягнути мусить!

Я В А VIII.

Дворянинъ до попереднихъ; потѣмъ Раймонъ.

Дворянинъ. Графъ, молодой пастухъ шукае васъ,
 Онъ просить конче говоритъ зъ вами
 И каже, що ѡдъ дѣвы онъ приходитъ ---

Диоа. Закличь го ту! Ѡдъ неи онъ приходитъ?
 (Дворянинъ отвирае дверь Раймону. Диоа выѣгае напругивъ
 нѣго.)

Де, де она?

Раймонъ. О дяковати Богу,
 Що зъ вами ту святой нашъ Архипастырь,
 Несчастныхъ другъ, пѣдпора утисненыхъ!

Диоа. Де есть она?

Архиепископъ. Скажи то намъ мѡй сыну!

Раймонъ. Владыко мѡй; она не чарѡвница!

А свѣдкомъ Богъ менѣ и всѣ святіи.

Вы всѣ згрѣшили, выгнали безвинну

Вы ѡдвергли пѣсланницю Господню!

Диоа. Но де она? Скажи!

Раймонъ. Я ю провадивъ;

Въ арденскѡмъ лѣсѣ мы скитались разомъ,

И тамъ она сказала вѣсо менѣ;

А я готовъ умерти въ мукахъ лютыхъ,

Душъ своей затратити спасенѣ,

Если она не чиста ѡдъ грѣха.

Диоа. Якъ сонце те, такъ чиста ей душа;

Но де она, скажи!

Раймонъ. О сли вамъ Богъ

До неи сердце обернувъ, спѣшѣтъ

Спасайте ю; она у Англичанъ
Въ неволѣ.

Диоа. Що, въ неволѣ?

Архіепископъ. О, нещасна!

Раймонъ. Въ Арденахъ, де шукали мы пріюту,

Въ оковы вѣула ю стара цариця

И въ неприятельскій таборъ пѣслала.

Спасайте тую, що спасала васъ,

Одъ тяжкой и жестокой смерти въ мукахъ!

Диоа. До збруѣ! Ну-жь! Заграйте въ тарабаны!

Вся Франція нехай бѣжить до бою;

О честь ту йде; понижена корона;

Въ рукахъ врага паллядіюмъ святе.

Жертвуйте кровь, всю вашу жизнь наставте,

(обнажає мечъ)

Щобъ ю спасти, закимъ ще дня намъ стане. (бѣходить.)

Я В А ІХ.

Башня, зъ верху маюча отвѣръ.

Іоанна, Ліонель, Фастольфъ и королева Ізабо.

Фастольфъ (входить спѣшно.)

Не дасть ся вже въ ладъ вдержати войско;

Якъ бѣшеній всѣ кличуть и жадають,

Щобъ дѣву забити. Дарма вы сперлись.

Убийте ю и киньте имъ ей трупъ,

А кровь си всею войско усмирить.

Ізабо (надходить.) Они вдирають ся, летять до штурму!

Зробѣть же волю войску, не чекайте,

Щобъ силою они сюда вломились.

Єъ не обороните — и мы

Погибнемъ зъ нею, — то-жь бѣдайте ю!

Ліонель. Нехай штурмують! Най вдирають ся!

Той замокъ крѣпкій; въ звалищахъ єго

Я скорше погребусь, а не пѣддамь ся.
— Скажи, Іоанно, слово! Будь моею
И свѣтъ цѣлый не выдре ты ѡдъ мене.

Изабо. Не встыдъ же вамъ? —

Лионель. Твои тебе ѡдвергли;

Весь довгъ ѡддалась ѡтчинѣ невдячнѣй.
Трусливцѣ, що старали ся о тебе,
Тебе лишили, бо они не смѣли
За честь твою боротись; я — за тебе
Готовъ зъ своими и зъ твоими битись!
Чи правда? Разъ колись менѣ здавалось,
Що дорожила ты моимъ житемъ!
Тогды врагомъ стоявъ я предъ тобою
А нынѣ я тобѣ единый другъ!

Іоанна. Ты ворогъ моего народа, менѣ
Ненавистный! Мѣжь нами ничъ нема!
Нѣякъ я не могу тебе любити.
Но сли ты сердцемъ щирымъ мнѣ приклонный,
Нехай любовь твоя во благо стане
Для нашихъ народѣвъ. Нехай покинуть
Твои всѣ полки ѡтчину мою;
Ѡддай ключѣ всѣхъ мѣсть, що вы забрали,
Надоложи за все, що знищено,
Ѡддай полонникѣвъ и дай поруку
Святой вѣрности: тогды тобѣ
Во имени моего короля
Я предкладаю миръ.

Изабо. Ты ще въ оковахъ
И смѣешь намъ давати вже закѣны?

Іоанна. Рѣшись завчасъ, — колись рѣшитись муеишь.
Не стане Франція въ ярмо англійске,
Нѣ, нѣ, нѣколи! Скорше зъ нею буде
Для вашихъ войскъ обширная могила.

Вже всѣ хоробрїи погибли вашї,
 Думати вамъ о поворотѣ разъ;
 Бо вже давно пропала ваша слава
 И ваше все могучество пропало.

Я В А Х.

Однѣ изъ сотникѣвъ входитъ поспѣшно.

Сотникъ. Спѣшѣть повести войско, воєводо!

Французы йдуть, прапоры зъ вѣтромъ грають,
 Долина вся оружемъ ихъ блищить.

Іоанна (въ одушевленю.) Французы йдуть! Ну-жь горда
 [Англія,

Теперь покаже ся, чия побѣда!

Фастольфъ. Безумна, повздержи предвчасну радѣсть!

Зъ помѣжь тыхъ стѣнъ живою днесь не выйдешь.

Іоанна. Нехай умру — мѣй нарѣдъ побѣдити;

Хоробрїи вже мене не потребують.

Ліонель. Я презираю ихъ. Мы ихъ соромно

Попередъ себе въ двацять битвахъ гнали,

Докъ двѣ тая ихъ не заступила!

И весь ихъ людъ нѣкчемный, окрѣмъ неи;

Они ю выгнали. — Ходѣмъ, Фастольфе,

Теперь намъ часъ имъ пригадати знову

Той день, що пѣдъ Креки и Поатѣ.

Вы, королево, ту лишѣть ся въ башни

И двѣ стережѣть, закъ бѣи ся скѣнчить.

Пѣвъ сотки рѣцарѣвъ лишаю вамъ.

Фастольфъ. Якъ? Маємо ити на ворога,

А двѣ ту лишити за собовъ?

Іоанна. То ты боишь ся женщины въ оковахъ?

Ліонель. Дай слово ми, Іоанно, що не будешь

О свободу старатись.

Іоанна. О, для мене

Одно желане лишѣ дѣстати волю.

Изабо. Вы дайте ёй потрѣбніи оковы,

А я дамъ голову, що не втече.

(Іоанну вяжуть тяжкими ланцюхами навколо вѣсого тѣла и руки.)

Ліонель (до Іоанны.) Іоанно, ты сама хотѣла того;

Ёще не пѣзно. Францію покинь,

Прапоръ бритійскій возь, и ты — свободна;

И тѣ враги, котрѣ твоєи крови

Теперь жаждутъ, тобѣ служити будутъ.

Фастольфъ (наглячо.) Ходѣмъ, ходѣмъ!

Іоанна. Не трать надармо слѣвъ:

Французы йдутъ! Спѣши ся боронити.

(Чути трубы. Ліонель выбѣгає.)

Фастольфъ. Вы знаєте, що треба, королево;

Ёсли вздрите, що щасте намъ не служить,

Що людъ нашъ утѣкає —

Изабо (вынимаючи кинджаль.) Успокойтесь;

Не вздрить она вже нашой неславы.

Фастольфъ (до Іоанны.) Вже знаєшь, що ты жеде. Молись

[теперь,

Щобы хваба давъ Богъ твоимъ побѣду. (ѳдоходить.)

Я В А ХІ.

Изабо, Іоанна и жовнѣры.

Іоанна. За нарѣдъ мѣй молитись буду Богу.

Хто скує мѣй языкъ? .. Но що я чую?

Военный маршь я чую мого люду!

Якъ мужественно ѳнъ гремитъ ми въ сердце!

Побѣда Франціѣ! Англійцямъ гибель!

Впередъ, хоробріи мои! Впередъ!

Іоанна близько, хоть не може нести

Прапоръ предъ вами, якъ колись бувало, —

Она въ оковахъ, — но ёй духъ свободно

Летитъ на крылахъ той военной пѣсни.

Изабо (до одного жовиѣря.)

Иди на башню; зъ ней вебо поле видко,
И намъ кажи, якъ бѣи тамъ обертаєсь.

(Жовиѣрь иде на верхъ башнѣ.)

Иоанна. Не бѣись мѣи народе! То бѣи послѣдний;
Одна побѣда ще, врагѣвъ не стане!

Изабо. Що видишь тамъ?

Жовиѣрь. Збѣишлись. Отъ, хто то скаче
Якъ бѣшеный, воровый кѣнь пѣдъ нимъ,
На нимъ же скѣра тѣгра, зъ нимъ жандармы.

Иоанна. Графъ Двноа! Впередъ мѣи бодрый князю!
Побѣда тамъ, де ты!

Жовиѣрь. Бургундскѣи князь
Займає мѣсть.

Изабо. А десять стрѣлъ нехай
Вцѣлить въ то сердце зрадника неѣрне!

Жовиѣрь. Льордъ Фастольфъ му дорогу заступивъ;
Зъ коней всѣ злѣзли, бѣуть ся грудь на грудь,
Бургундцѣ зъ нашими перемѣшались.

Изабо. Дюфена ты не видишь? Чи не видко
Знакѣвъ де королевскихъ?

Жовиѣрь. Всею змѣшалось,
Въ тѣхъ клубахъ пороху не вздрить нѣчого.

Иоанна. Сли-бъ ѣнъ мавъ взѣръ, якъ я, — сли-бъ я стояла
Тамъ на верху, — нѣчо бы ся не скрыло
Ѡдъ ока мого; я й високо дуже
Соколѣвъ стадо почислити знаю.

Жовиѣрь. Теперь кицить борба въ ровахъ наибѣльше,
Тамъ бѣуть ся тѣ, що найпершѣи, здаєсь.

Изабо. А видко нашъ прапоръ?

Жовиѣрь. Несєсь високо.

Иоанна. О сли-бъ мѣи взѣръ проникъ скрѣзь ту стѣну,
Я бы той бѣи вела моимъ возрѣнемъ.

Жовиѣрь. Бѣда! нашъ вождь окруженный зѣ всеюду!

Изабо (вытягиваетъ мечъ на Іоанну.) Вмирай нещасна!

Жовиѣрь (скоро.) Онъ — свободный вже.

Позаду на врага бе бодрый Фастольфъ

И ломить найгустѣйшіи ряды.

Изабо (ховае мечъ назадъ; — до Іоанны)

То ангель твоѣй стерѣгъ тебе.

Жовиѣрь. Бѣжутъ!

Побѣда! Утѣкають!

Изабо. Кто втѣкае?

Жовиѣрь. Французы и Бургундцѣ утѣкають.

Всю поле битвы ними ся покрыло.

Іоанна. О Боже! Такъ Ты опустивъ мене!

Жовиѣрь. Хтось раненый упавъ, ведутъ го;

Збѣгаеесь всю, — то певно вождь.

Изабо. Французъ,

Чи нашъ?

Жовиѣрь. Здѣймають шлемъ: графъ Диноа.

Іоанна (кидае ся судорожно въ оковахъ.)

А я въ оковахъ!

Жовиѣрь. Отъ дивись, хто тамъ

Въ голубѣй манти, богато тканѣй?

Іоанна (живо.) То панъ мѣй, мѣй король!

Жовиѣрь. А кѣнь его

Сполоханный летить, упавъ на землю;

Онъ зѣ пѣдъ коня и вылѣзти не може —

(При тыхъ словахъ Іоанна кидаетъ неспокойно.)

А нашѣ добѣгають го, летять, —

Дѣгнали го; — о, онъ вже имъ въ рукахъ!

Іоанна Чи ангелѣвъ на небесахъ не стало!

Изабо (ругаючись.) Теперь пора, теперь тобѣ спасти!

Іоанна (кидаеесь на колѣна и говорить пристрастнымъ, крѣпкимъ голосомъ молитву.)

О Боже мѣй, въ моей великѣй нуждѣ

Ты услыши благальный голосъ мой;
 Душа моя несешь предъ Твоей престолъ.
 Всесильный Ты! Найтоншу паутину
 Ты укрѣпишь мовь линву корабельну.
 Всесильный Ты! Тяжкѣ желѣзній узы
 Перемѣнишь въ слабую паутину. --
 Ты схочешь: тѣ оковы ѡдпадутъ,
 И та стѣна той башнѣ розбѣдешь. --
 Твоею силою слѣпый Самсонъ,
 Окованый, на смѣхъ врагамъ лишенный,
 Переломивъ стовпы своей вязницѣ
 И звалищами вкрывъ своихъ враговъ!

Жовиѣръ. Побѣда!

Изабо. Що?

Жовиѣръ. Король у насъ въ неволи!

Юанна (выскакуе.) О Боже, умилосердись, спаси!

(Хватаетъ обома руками крѣпко свои оковы и разрываетъ ихъ; въ той хвили кидаетъ до найблизшого жовиѣря, вырываетъ ему мечъ и убѣгаетъ; всѣ дивлять ся за нею, остовпѣли зъ удивленя.)

Я В А XII.

Попереднѣй кромѣ Юанны.

Изабо (по довгѣмъ мовчаню.)

Що се? Чи мнѣ ся снить? И де-жь она?

И якъ она оковы тѣ прорвала?

И я бы не повѣрила нѣкому,

Сли-бъ я не видѣла на власнѣй очи.

Жовиѣръ (зъ башнѣ.) Она-жь на крылахъ? Вѣтеръ ю несе?

Изабо. Она въ долину?

Жовиѣръ. Йде посередъ битвы,

Мѣй вздръ за невь не въ силѣ поспѣшити.

Она разъ ту, разъ тамъ, на тысячь мѣсяхъ;

Розбились товпы, всео предъ невь вступав,

Французы стали зновъ въ воѣнный ладъ!

О горе! нашѣ вже розбитѣ, вижу,

Кидають зброю, нашъ прапоръ паде —

Изабо. Якъ, чи она, ѡдбере намъ побѣду?

Жовнѣръ. До короля она пробилась вже,

Насильно вырывае го изъ битвы;

— Льордъ Фастольфъ впавъ, а вождь попавсь въ не-

[волю.

Изабо. Збѣди! яѣ слова бѣльшь не хочу чути!

Жовнѣръ. Втѣкайте королево! Часъ спасатись;

Французы хочуть вдарити на замокъ. (Зходитъ зъ башнѣ.)

Изабо (вытягаючи мечъ.) То жъ боронѣть ся, вы трусливцѣ!

[Стѣйте!

Я В А XIII.

Ля-Гиръ надходить зъ жовнѣрями. Жовнѣрѣ королевою складають оружье.

Ля-Гиръ (приближаея зъ почтенемя до королеви.)

Пѣддайте ся побѣдѣ, королево;

Веѣ вашѣ рицарѣ въ полонѣ попались.

Нема що опиратись! То-жъ приймѣть

Мои услуги; повелѣть, де маю

Провести васъ.

Изабо. Пѣду охотно всюды,

Щобъ лишъ не здыбатись менѣ зъ Дофеномъ.

(Ѡддае мечъ и иде за нимъ зъ жовнѣрями.)

Сцена перемѣняе ся на поле битвы.

Я В А XIV.

Жовнѣрѣ зъ розпущеными прапорами позаду сцены; передъ ними король и князь Бургундскѣй; на ихъ рукахъ лежитъ Иоанна, смертельно ранена, безъ знаку житя. Они идутъ поволи напередъ. Агнета Сорель вѣбгае.

Сорель (припадае до грудей короля.)

Вы освобожденѣ, живѣ, — мои вы!

Король. Свободный я, — но за яку цѣну! (указує на Іоанну.)

Сорель. Іоанна! Боже мѣй! Она вмирає!

Бургундъ. Скѣнчила! Тихо улетѣвъ нашъ ангель;

Безгорестно, якъ спячое дитя,

Она лежить, и райскій миръ сіяє

На ей лици; вже ѡддыхъ не пѣдноситъ

У неи груди, но — жите ще чути

Въ рукахъ ей теплыхъ. —

Король. Вже, ви нема —

Она вже не проснесъ, и очи ей

Померкли вже для земского возрѣня;

Она горѣ, преображенный ангель,

Не видитъ нашихъ слезъ жалю, нѣ горя.

Сорель. Она жие... ще отвирає очи!

Бургундъ (въ удивленю.) Чи хоче зновъ до насъ верну-
[тись зъ гробу?

Чи смерть послушна їй?... Она встає!

Іоанна (встає цѣлкомъ просто и розглядає ся.)

Де я?

Бургундъ. Середъ своихъ, зъ твоимъ народомъ!

Король. Ты на рукахъ своихъ другѣвъ, Іоанно,

Ты на рукахъ у своего короля!

Іоанна (дивлячись довго и остовпѣло на нього.)

Нѣ, нѣ, то я не чарѣвница! Вѣрте!

Король. Ты ангель чистый, мы слѣпін були.

Іоанна (розглядаєсь зъ веселымъ усмѣхомъ.)

И такъ я зновъ посередъ моего люду,

Вже бѣльшь не взгорджена нѣ ѡдопхнута?

И не клянуть мене и люблять мя?

— Такъ, всео теперь назадъ я пѣзнаю!

Ту мѣй король, ту Франціѣ прапоры!

Но своего я не виджу. Де-жь ѡнъ єсть?

Безъ нього я и не могу явитись;

Одъ мого Господа я го дѣстала
И зложу го передъ Господнимъ тронѣмъ, —
Оддамъ го смѣло, бо носиламъ вѣрно.

Король. (ѡдвертаючи очи ѡдъ неи)

Подайте ѣй прапоръ!

(Подають ѣй. Она стає свѡбѡдно, просто, зъ прапоромъ въ рукахъ.
Небо сіяє рожевымъ блескомъ.)

Юанна. Чи видите дугу на небесахъ?

Отвертї ихъ ворота золотїи.

Средъ ангелѡвъ Она сіяє блескомъ,

У груди Ёй предвѣчный Сынъ-младенець;

И зъ милостевъ ко мнѣ простерла руки:

О що зѡ мновъ? — Несуть мя облаки,

Тяжкій мѡй панцирь ставъ легенькимъ крыломъ.

Горѣ, горѣ, — земля зъ очей зникає —

Короткій бѡль, а вѣчна тамъ щасливѡсть!

(Прапоръ выпадає ѣй зъ рукъ, а она упадає на нього мертва.
Всѣ стоять довго въ горестнѡмъ мовчаню. Король дає знакъ и
всѣ прапоры склоняють на ню тихо такъ, що она ними цѣлкомъ
закриває ся.)

III.633

ОРЛЕАНЬСКА ДѢВА.

РОМАНТИЧНА ТРАГЕДІЯ ФРИДРИХА ШІЛЛЕРА.

На малорускій языкъ переложивъ

ЕВГЕНІЙ ГОРНИЦКІЙ.

Накладомъ Тов. им. Шевченка.

У ЛЬВОВѢ, 1889.

Въ друкарнѣ Товариства имени Шевченка,
въздъ авриломъ К. Беднарского.